

SZOLGALAT

ASZKÉZIS ?

A tartalomból:

Miért nem tetszik az aszkézis?

Az aszkézis és a mai ember

Aszkézis a papnevelésben

A nagy Mintakép

Az aszkézis buktatói

szolgálat

28. szám

1975 karácsony

TARTALOM

Aszkézis?	3
-----------	---

TANULMÁNYOK

Alszeghy Zoltán: Miért nem tetszik az askézis?	5
Mihályi Gilbert: Az askézis és a mai ember	11
Paskai László: Askézis a papnevelésben	16
Franz Löwenstein: Krisztus megismerése az evangéliumokból	20
Weissmahr Béla: Mindenben találjuk meg az Istent	31
Sántha Máté: Az askézis buktatói	34
Békési István: Matt Talbot hősi harca	43

AZ EGYHÁZ SZAVA

VI. Pál apostoli buzdítása a keresztény örömről (Nagy F.)	51
A Szentatya beszéde a jún. 29-i papszentelésen	54
Az ember joga az élethez és az eutanázia (Német püspöki kar)	58
Egyházatyák az askézisről	62

ESZMÉK ÉS ESEMÉNYEK

A Szeretet Misszionáriusainak ezüstjubiléuma	65
Arnold Janssen (Schrek Mihály SVD)	66
Szentévi magyar zarándoklatok (R.)	68
Kelemen Didák (Rákos Raymund)	69
Példabeszéd a magvetőről (Lorenz Jaeger)	71
Missziókból — missziókról	75
Hidacska	78
Levelesládánkból	79
Papi jubileumok	83

KÖNYVSZEMLE

Gál Ferenc: Az örök élet reménye (Benkő A.)	85
J. Loew: Beszélgetések (Puskely M.)	86
Eva Petrik: Gyermekeimmel (Puskely M.)	87
Teológiai kiskönyvtár (Békési I.)	87
„Pastorale” sorozat: Ehe und Familie (Török J.)	89

HALOTTAINK

	90
Dr. Borbély Kamill OSB (Dr. Szennay A.)	91
Mátrai György Guidó OSB (Confrater)	92
Msgr. Dr. Zágon József (Intimus)	93
Dr. Köller József prelátus (Dr. Rácz I.)	94
Nagy János vecsési plébános (Lotz Antal)	95
Dr. Bátori József piarista (Munkatársa)	96
Vékey Károly piarista (Hálás tanítványa)	97
Klivényi Lajos (Volt munkatársa)	98
Aki a Titanic elsüllyedésekor megmenekült (Galamb I.)	99
Dr. Balyi Károly Ferenc O. Praem. (Confrater)	100

ASZKÉZIS?

A felnőttség keresztény egyik legmélyebb élménye az, amikor megsejti, mennyire szereti őt Isten Krisztusban. Ennek büvöletében teljes lélekkel csak Istenért akar élni, s másoknak is hirdetni akarja Istennek ezt a megdöbbentő szeretetét. De veszélyes pillanat áll be, amikor érzi, hogy akármilyen mély is benne ez az élmény, begyökerezett karaktere nem változott meg. Szenvedélyei, törekvései a lenyűgöző találkozás ellenére tovább élnek, és mint hamu alatt lappangó parázs, a következő percekben, órákban újra fellángolnak. Szinte kétségbeesve tapasztalja, amit már az ókor költője is felpanaszolt: „video meliora, proboque, deteriora sequor“ (Ovidius) — látom és helyeslem a jót, mégis a rosszat követem.

Hogy lehet ezt a sokszor forrongó, szenvedélyes embert minél inkább Isten eszközévé átformálni? Vagy hogyan tudjuk a már csak pislákoló mécsesét újra fellobbantani? — Az ember igazi válasza Istennek a napi élet egyszerűségében kell, hogy megnyilvánuljon. Az életet élni, gyakorolni kell. Nemrégén, pár évtizede még az ún. aszketikus irodalomban, az aszketikus szerzőknél kerestünk útmutatást. Hiszen a szó maga is „gyakorlást“ jelent. De ma mintha másként lenne. Nem idegen maga a szó is a mai embernek? Nem tapasztalunk krízist az aszkézis terén is? Milyen módon találunk kiutat? Ehhez próbál adalékokkal szolgálni e füzetünk.

A szám több tanulmánya utal az aszkézis mai válságára. „Nem nagyon lesújtó, pesszimista látványt nyújt az aszkézist ellenszenvessé tevő nehézségek hosszú sora?“ — teszi fel a kérdést Alszeghy Zoltán az első közleményben. „Egyáltalában nem — feleli —, sőt éppen ezeknek a nehézségeknek tárgyilagos tudatosítása szabadít meg bennünket a legkínosabb gátlásoktól.“ Még tovább menve rámutat, hogyan tetszetik mindennek ellenére a „keserű aszkézis“. Teológiai fejtegetéseinek mintegy ellenpárja Mihályi Gilbert inkább gyakorlati jellegű tanulmánya. Elismeri, hogy a „személytelen, rutinos aszkézis nem vonzza“ a mai embert. Sok öntudatos keresztény keres azonban új utakat, megfelelő módszereket. Így megértik az aszkézis szükségességét.

Az aszkézis krízisének egyik oka nem az-e, hogy a tanítással, lelkipapokkal megbízottak nem értékelték eléggé, vagy nem fogták fel helyesen? „Amit Jancsi meg nem tanul, János lakol érte.“ Paskai László cikke elsősorban a papnevelésre vonatkozik, hogy igyekezzünk legalább pótolni a hiányokat. Ez annál is fontosabb, mivel a nem kiegyensúlyo-

zott személyiség sokszor akadály a apostoli küldetésnek, mint Sántha Máté jelzi. Pedig a helyesen felfogott aszkézis nem gát, hanem hajtóerő.

Nincs életformálás eszmény, minta nélkül. Franz Löwenstein és Békési István tanulmányai ilyen modelleket állítanak elénk. Az első megkapó melegséggel ecseteli az örök keresztény ideál, Jézus néhány vonását. Ezt a Krisztust érdemes követni, mindenben keresztül! Matt Talbot, az alkoholistából lett szent hősi harca pedig egy korunkbeli példaképet mutat be. A szenvedélyre irányuló dinamizmusból az Isten-és emberszeretet forrása lesz.

Weissmahr Béla elmélkedésében — mindenben megtalálni Istent, még a szenvedésben, a keresztben is — az aszkézis már nem „gyakorlat”. Az Istenbe merülő ember törekvése lett. Meg akarja tisztítani magát mindattól az önzéstől, ami ezzel a végtelen szeretettel összeegyeztethetetlen. Egyre alkalmasabb eszközzé akar válni Krisztus kezében, hogy megváltásának kevésbé méltatlan szolgája lehessen testvérei között. Rájön, hogy nincs szeretet aszkézis nélkül. A szeretetet „gyakorlativá”, „aszketikussá” kell tennünk, ha nem akarjuk, hogy csak üresen kongjon, mint a zengő érc és pengő cimbalom.

Több mint 25 évvel ezelőtt egy megbeszélésen az aszkézis volt a téma. Az előadás után valaki erősen támadta az aszketikus gyakorlatokat: Lehet-e komolyan gyakorolni valamit, amiről nem tudom, mi köze lesz az igazi életemhez? Szabad-e lemondani arról, ami szép, jó, megengedett, hogy ezzel nagyobb lelki „erőre” tegyek szert? Hát izom ez, amit edzeni kell? — Éreztük, hogy a hozzászólónak sokban igaza van. A szokásos aszketikus gyakorlatok nem egyszer fonákok. És mégis: a keresztény élet, sőt az általános jellemnevelés sem megy aszkézis nélkül. Végül is az egyik megkérdezte barátunkat: Nem olyannak látszik-e a jó atléta verseny előtti tréningje, mintha össze-vissza ugrándozna, futkározna? Pedig készül, nem akar merev izmokkal nekiindulni. Nem lehetne-e azt mondani, hogy az aszkézis a lelkiélet tréningje és bemelegítője? — Ezt igen, — felelte a kérdezett. — Sőt az lenne az igazi, amit a kezdő sielő csinál: azonnal próbál lendülni, kicsiben ugyan, de komolyan. Ehhez a tréninghez, a céltudatos aszkézisnek ehhez a lendületéhez kívánunk olvasóinknak is sok örömet és sikert.

Alszegehy Zoltán

MIÉRT NEM TETSZIK AZ ASZKÉZIS?

A címben felvetett kérdésre látszólag világos a válasz: az aszkézis nem tetszik, mert olyan mint a fogorvos fúrója, hasznos, talán szükséges, de kellemetlen. Ez a felelet már csak azért is meggyőzőnek tűnik, mert lehetővé teszi, hogy megmagyarázzuk, miért van tünőben a hagyományos aszkézis annyi gyakorlata: az emberek igyekeznek kibújni a terhes kötelezettségek alól.

A megoldás egyszerű, de nem egészen kielégítő. Nem magyarázza meg, hogyan lehetséges, hogy itt hányódik körülöttünk elég nagy számú fiatal, akik szinte irtóznak a polgári élet kényelmes berendezésétől, hozzátartozóikat és jómódú otthonukat elhagyják, nélkülözések között, teljes létbizonytalanságban sodródni (vagy, ha úgy tetszik, csavarognak), a csoportok között felszikkázó összeütközésekben komoly veszélynek teszik ki magukat, néha hónapokig is követik egy-egy távolkeleti vallásos mozgalom előírásainak egy részét, de tekintetbe se veszik annak a lehetőségét, hogy a keresztyén aszkézis valamelyik tanácsát magukra nézve mérvadónak ismerjék el, pl. hogy igyekezzenek mértékletesen élni, vegyék tekintetbe embertársaik igényeit, végezzenek rendszeres munkát stb.

Sőt van, ami még inkább gondolkodóba ejt. A mai világban él sok mélyen hívő keresztyén, aki nagy, fájdalmas áldozatra is kész a hitéért, felebaráti szeretetből, hivatásbeli kötelességei kedvéért, de süket az aszkézis követelményeire: nem hajlandó rendszeres imagyakorlatokat végezni, hallani sem akar arról, hogy akkor is lemondjon egy-egy megengedett örömről, mikor a lemondás közvetlenül nem „hasznos” valakinek, vagy hogy olyankor is tegye a jót, mikor nincs rá „kedve”, azaz mikor nem viszi erre valami benső spon-tán hajlam.

Az ilyen jelenségek láttára felvetődik bennünk a gondolat, hogy talán vannak olyan emberek, akiknek nemcsak azért nem tetszik az aszkézis, mert kellemetlen, hanem azért sem, mert nem látják értelmét, hasznát, szükségességét.

Ez a felelet természetesen nem oldja meg problémánkat, hanem csak szélesebb látóhatárba helyezi. Az eredeti kérdés most már új formában jelenik meg: hogyan lehetséges, hogy hívő keresztyének nem érzik magukra nézve kötelezőnek vagy legalább bizonyos fokig mérvadónak azt a magatartást, amiben a századok folyamán a keresztyén élet követelményei kifejeződtek?

Az ilyen történeti jelenségeket ritkán lehet egyetlen tényező függvényeként magyarázni: a valóság rendszeren sokrétű történések egybefutó hatásának a függvénye.

1.

Talán azzal kezdhethetnénk, hogy az aszkézis intézményes valóság. „Intézményről” beszélünk, mikor egy-egy emberi magatartás állandósul, mint személyes alanyától függetlenül is érthető tárgyi modell ismeretes, és mint önmagában véve érvényes vagy talán kötelező szerep, létforma, eljárás mód, igényt tart arra, hogy alkalmazkodjunk hozzá. Az ilyen önállósult, rendszeren egy-egy tisztséggel, csoporttal vagy tárggyal összefüggő viselkedésminták fejezik ki legjobban az egyes kultúrák sajátos természetét.

1. — Már most az utolsó félszázad egyik legmélyebb élménye éppen az intézmények csödjé volt. Az emberiség nagy többsége arra a megállapításra jutott, hogy a múltból örökölt életformák, a mögöttük álló szervezetekkel, szabályokkal, értékekkel és elméletekkel, nem biztosítják az élet fejlődését. Ha kezünkbe vesszük azokat a folyóiratokat, amikben az első világháború előtt a mienkhez hasonló műveltségű fokon álló emberek megtalálták az élet játékszabályait, csak mosolyogni tudunk, mert az ott kifejezett problémák és ideálok nagyrészt értelmetlennek vagy értéktelennek tűnnek. Ha nyelveket tanulunk, nem használjuk a századeleji nyelvkönyveket, ha betegek vagyunk, nem alkalmazunk változatlanul félszázados gyógymódokat, és ha keresztények akarunk lenni, bizalmatlanok vagyunk a hagyományos aszkézis előírásaival szemben. Meg kell értenünk, hogy sok ember, különösen a fiatalok, mint minden más intézményes valóságot, a keresztény aszkézist is bizalmatlanul veszik szemügyre, és esetről-esetre meg akarnak bizonyosodni arról, hogy valóban van-e értelme követelményeinek.

Van, akinek ez a megértés túlzottnak látszik. Van, aki belátja a társadalmi etikett, sőt talán etika szabályainak a változását, aki természetesnek tartja a művészi ízlések egymást felváltó sokféleségét és a gondolkodás módszereinek átalakulását, de megengedhetetlennek tartja, hogy a keresztény tökéletesség útjában kíséreljen meg valaki módosítást, mert, nézete szerint, az „evilági” intézményes eljárások függenek a történelmi helyzettől, de az aszkézis az Isten felé vezető utat mutatja meg, abban pedig „nincs változás, sem forgandóságnak árnyéka...” (Jak 1,17).

Ez a megjegyzés nagy igazságot mond ki félreértésbe öltöztetve. Mert igaz az, hogy „Jézus Krisztus tegnap és ma és mindörökké ugyanaz” (Zsid 13,8), és változatlan a morfológiája annak az örök életnek, melyet Krisztus Urunk már az ideigvaló életben közöl velünk. De az aszkézis nemcsak az örök ideált mutatja meg, hanem utat mutat arra, hogy felhasználjuk a bennünk és környezetünkben levő jót, és hogy leküzdjük a bennünk és világunkban lakó rosszat, hogy az egyik jobban fejlődjék, a másik ne ártson se magunknak, se másnak. Már pedig nem azonos a jó magva, amit a gondviselés az egyes emberek és az egyes történelmi helyzetek szántóföldjé-

be vetett, és nem azonos a rossz, ami konkolyként együtt csírázik a jóval. Azért minden embertípusnak, minden kultúrának, sőt minden egyéniségnek megvan a maga aszkézise, és ki-ki a maga természete és a maga kegyelme szerint kell, hogy tájékozódjék az egyházban virágzó lelkiségek között.

Ha meggondoljuk, hogy milyen rohamosan változik napjainkban a társadalom élete, és hogy milyen kevésbé változott a század első felében az aszkézis útmutatása, akármennyire sajnáljuk, meg kell értenünk, hogy miért nem tetszik ma ez az aszkézis.

2. — Az intézmények azonban nemcsak azáltal váltak gyanúsakká, hogy nem egy intézmény elavult, hanem azzal is, hogy túlburjánzásuk szinte elfojtja az emberi életet.

A közmondás szerint ki-ki a maga szerencséjének kovácsa. De figyeljük csak meg, miben kovácsolhatja manapság egy nyugateurópai városi ember a szerencséjét. A munkamenetét mások ütemezték be, szinte az utolsó mozdulatig követnie kell egy tőle függetlenül elkészült, mindig egyforma munkatervet. Az utcán a szemaforok és a közlekedési szabályok szolgája, szórakozásában legfeljebb két-három műsor között választhat, a sportban pontos szabályok pányvazzák ki az útját, a társadalmi érintkezésben az illem szabja meg, hogyan öltözzön, hogyan viselkedjék, mit mondjon, és a legtöbb ember, különösen a fiatalabbja, a családi életet is nyomasztó nyűgnek érzi, és alig várja, hogy az őt mindig bíráló, vele szemben mindig igényeket támasztó környezetből szabadulva, olyannak mutathassa magát, amilyen valóban. Azt lehetne mondani, hogy az egész élet elintézményesedett, a társadalom mindenki számára kiszabja a szerepet, amelyet be kell töltenie, akár megfelelő neki, akár nem.

Nem vehetjük hát zokon, ha az ilyen ember legalább az Istennel való viszonyában végre-valahára önmaga akar lenni, nem akar szerepet játszani, nem akar szabályokat vagy módszereket követni, nem akarja tudatos megfontolással választani az útját, egy szóval: a hitét spontán módon, szabadon, aszkézis nélkül akarja élni . . .

3. — Végre azt is figyelembe kell vennünk, hogy az aszkézis csak akkor talál követőkre, ha egy tekintély biztosít bennünket arról, hogy a fáradságos út célhoz vezet. Ebben az összefüggésben a „tekintély” szóval nem olyan embert értünk, akinek joga van parancsolni, hanem olyan személyiségre gondolunk, aki éli az aszkézist és megvalósítja annak célját, úgyhogy látni lehet benne, hogy nem ok nélkül hozott áldozatot.

A keresztény aszkézis gyakorlatait nem pápák, zsinatok, püspökök vagy rendi káptalanok rendelkezései vezették be. Az eredetüknél nagy egyéniségeket találunk, akik egy-egy életformát elsősorban magukban valósítottak meg, de olyan vonzó módon, hogy mások is köréjük sereglettek, hogy részesek legyenek békéjükben, erős és biztos életütemükben, a belőlük áradó istenközelségben. A szerzetek történetében kezdetben nem a szabály volt, hanem a személy; a regula, a consuetudinarium, a directorium a közösség dadogó

kísérlete arra, hogy a mulandóság sodrából jövőbe mentse azt a „jó illatot”, azt a „dallamot” („életeddel dalolj”, mondta Szent Ágoston), amely elbűvölte a tanítványokat mesterükben.

Sok mai embernek az a nehézsége, hogy az aszkézist csak könyvekből, vagy csak papírízű oktatásokból ismeri. A nemhívók között elszigetelten élő, vagy a fakó nagy-közösségben névtelenül eltűnő keresztény nem ismer élő mestereket, vonzó közösségeket, ahol a szemével láthatná, kezével illethetné, hogy milyen édes a keresztre feszített Isten, és milyen biztosan vezet az aszkézis útja ehhez az eleven, vonzó, meleg, üdvözítő Istenhez. Egyik-másik idősebb olvasónk talán még emlékezik, hogyan élte meg Babits Mihály kétségtelenül igen jóindulatú felesége az elintézményesedett aszkézissel való találkozását: „Mormogó igék kriptalélegzete borzasztja szívem ... Jézus! te eleven voltál! valóság voltál! holt rózsafűzér avas imáját ne kívánd tőlem! virágzó eleven szívedbe fogódzom, Jézus!” (Török Sophie, Szigeti kápolnában.)

II.

1. — Feltételezzük, hogy mindnyájan meg vagyunk győződve arról, hogy aszkézis nélkül nincsen keresztény élet.

Természetes dolog, hogy a kereszténység lényege a szeretet (az Isten szeretete, és az Istennel együtt a felebarát iránt megélt szeretet). De lehetetlen dolog a mindennapi életben esetről esetre „kitalálni”, milyen magatartást követel tőlünk a szeretet az egyes helyzetekben, az egyes személyek és csoportok egymással ellentétes érdekei között: szükségünk van tevékenységmintákra, eljárási modellekre, amelyeket a helyzet követelményei szerint szinte reflexmozdulat módjára alkalmazhatunk; ezeket a „sablonokat” pedig az aszkézis terjeszti elő. Belső életünkben számtalan ösztönös, többékevésbé tudatos hajlam tusakodik egymással (Gal 5,16-24): hogyan tudnánk megítélni, hogy mi a Szentlélek gyümölcse, mi az önszeretet önző sugalmazása, ha az aszkézis nem tanított volna meg bennünket arra, hogy óvatos önvizsgálás útján keressük magunkban az Isten akaratát? Nem követhetjük Krisztust, ha kibúvunk a keresztre alól, de csak úgy tudjuk szabad szívvel vállunkra venni a mindennapi életben szakadatlanul adódó kisebb-nagyobb keresztek, ha az aszkézis megtapasztaltatta velünk, hogy édes az Úr, akit választunk, és hogy az ő békéjével összehasonlításra sem érdemes az ideigvaló élő, amit az ő ösvényétől elágazó széles út ígér nekünk.

2. — Ebben a távlatban nem nagyon lesújtó, pesszimista látványt nyújt az aszkézist ellenszenvenessé tevő nehézségek hosszú sora?

Egyáltalán nem, sőt éppen ezeknek a nehézségeknek a tárgyilagos tudatosítása szabadít meg bennünket a legkínosabb gátlásoktól. Mert hogy az aszkézis nem tetszik, azt mindenki önmagán tapasztalja. Az volna a baj, ha azért nem tetszene, mert alkatilag alkalmatlanok volnánk a gyakorlására (mint az „anyagi emberek”, akikről a gnosztikusok hajdan azt gondolták, hogy alkalmatlanok a lelki életre), vagy ha a bennünk lakó rossz elrekesztette

volna bennünk az Isten felé vezető utat (mint akiket, egyes régi hittudósok szerint, az Isten lelke nem vonz már, hanem megátalkodásuk áldozatává váltak). De ha az aszkézis csak a művelődéstörténet pillanatnyi fázisával járó átmeneti nehézségek miatt nem tetszik, akkor aránylag egyszerű a megoldás: elég, ha okos megfontolással felfedezzük magunk számára (és mások számára), hogy milyen szükséges, hasznos, előnyös ma is, sőt éppen ma, az aszkézis nem éppen izletes orvossága.

III.

Hogyan tetszhetik hát, mindennek ellenére, a keserű aszkézis?

1. — Elsősorban úgy, hogy tudatára ébredünk annak, hogy a mi aszkézisünk képét nem a múltból örököljük, hanem (a múlt tapasztalataink okulva) mi magunk terveljük a jövőbe.

Az aszkézis mai tagadhatatlan krízise éppen azzal magyarázható meg, hogy a hihetetlenül mélyen és gyorsan változó világban az Istent kereső emberek nincsenek meggyőződve arról, hogy a hagyományos eljárásminták hasznos terápiát tartalmaznak az ő bűnük ellen, hatékonyan erősítik őket hivatásuk szolgálatában. Ez a kétely nem egyszer évekig megbénítja nem egy jószándékú ember Isten-keresését. Az egyházban élő Szentlélek lassanként vilássherte kiérleli a válság ellenszerét: a keresztény életet intenzíven élő közösségekben a „mai aszkézis” legelterjedtebb, mindenütt szinte ösztönyszerűen fellépő gyakorlata a „helyzetelmékedés” és az „életmegújítás”.

A helyzetelmékedés abban áll, hogy egy-egy kis, egész szívvel hívő közösségben valaki előadja egy konkrét tapasztalatát, és felveti a kérdést, hogyan kell értelmeznünk, hogyan kell megítélnünk az evangélium fényében ezt a tény? Amint látjuk, a gyakorlat alapvető belátása az, amit a II. Vatikáni Zsinat adott elő az „idők jeleire” vonatkozólag (Gaudium et spes 4; 11). Maga az elmékedés sokban hasonlít a két háború között vilássherte elterjedt JOC-megbeszélések vázlatára, amely először megállapította, hogyan viselkedik a környezetünk egy bizonyos kérdésben, aztán állást foglalt a tényekkel szemben, és végre felvetette a kérdést, milyen tevékenységet követel meg a hit fényében megítélt tényállás. A mai helyzetelmékedések azonban nem előre megállapított szempontok szerint közelednek a valósághoz, hanem a tapasztalati tények láttára keresik a hit szempontjait: egy beteg szenvedése, egy derék ember becsületes munkája, egy vidám dal, egy rosszkedvű reggel keresi értelmét a hit fényében.

Az életmegújítás abban különbözik az előző gyakorlattól, hogy tárgya az elmékedők konkrét magatartása. Ma délelőtt munka közben valaki belém akart kötni a hitem miatt, én kitérően feleltem, és aztán elkerültem a vele való találkozást. Szerintetek helyes volt ez? Mit kellett volna tennem, és miért? A baráti kör tapasztalatai kijegecesítenek egy új „normát” (ami természetesen nem egyszer egybeesik a lelkiélet valamelyik ősi szabályával, illetve azt alkalmazza a konkrét helyzetre); az együtt imádkozva útjukat ke-

reső keresztények jövőbe dalolják a mindig ősi és mégis mindig új askézis egyik szabályát.

Erdemes összehasonlítani ezt a közösségi életmegújítást a több szerzetesközösségben ma is fennálló szokással, hogy a szerzetesek a közösség előtt vádolják magukat egy-egy hibájuk miatt. Közös vonás a két gyakorlatban, hogy az egyes személy a közösség erősítő hatása alatt szilárd eltökéléssel tér a jó útra. De az ősi káptalantermekben elődeink feltételtezték, hogy a helyes út ismeretes, meg van állapítva a hagyományokban: az egyes ember úgy újult meg, hogy elfogadta a „szabályt”, tehát az eléje szabott eljárásmodot. Mi éppen azt igyekszünk együtt kitalálni, hogy milyen irányba akar vinni bennünket a Lélek; a mi úttörő keresésünk lehetővé teszi, hogy az utánunk jövők helyesbítsék vagy kényelmesebbre tapossák az ösvényt.

2. — A jövő felé forduló, kutató és építő askétika elsősorban azt domborítja ki, hogy gyakorlatai a keresztény élet teljes kifejlődését serkentik és gyarapítják. A figyelem központjában tehát nem az áll, amit „tennem kell”, hanem a cél, „ami miatt” kell tennem: az üdvösség, az örök üdvösség, amely csírájában már e világon megadatik annak, aki egész szívvel keresi. Ezt az üdvösséget a hívő ember mint vonzó értéket éli meg, mint énje teljes kibontakozását, mint minden jó teljes birtoklását, mint a mindenségbe való harmonikus beilleszkedést, mint boldogságot. Aki az egyes askétikus gyakorlatokat egységben látja a céllal, ami felé vezetnek, az a gyakorlatok sürgetését nem érzi nyomasztónak, mert a kitervelt eljárások már nem tőlünk idegen zsarnoki követelmények, amelyek kívülről törnek be tudatvilágunkba, hanem saját, akaratlanul is feltörő hajlamainknak önmagukban véve megfelelő, saját jószántunkból szívesen elfogadott posztulátumai.

A két háború között a pallottinusok schönstatti központjából messze kisugárzott az ún. „organikus askézis”, mely pozitív módon fejtette ki, hogy az emberi psziché legmélyebb, ösztönös törekvései szervesen összefüggnek az áldozatos keresztény élettel. A mozgalom ma jogos büszkeséggel mutathatja fel azoknak a hősies fiataloknak igen jól dokumentált emlékeit, akik a nemzeti szocialista üldözés alatt előbb a munkatáborokban és a főiskolákon, aztán nem egyszer a koncentrációs táborokban, önkéntes vidám hősiességgel, tetteikkel vallották meg hitüket. Természetesen nem szabad hamisan idillikus képet festeni annak a belső békéjéről, aki, a „szerves askézis” fényében, az üdvösség magától értetődő követelményének ismeri fel az önlegyőzés tengernyi mindennapos megnyilatkozását. A sebésműtét akkor is fájdalmas lehet, ha meg vagyunk győződve a hasznáról. Azonban mindig könnyebb elviselni a keresztet, mikor világosan látjuk az ésszerűségét, és önkéntesen vállaltuk, vagy legalább fogadtuk el.

3. — Az askézis elfogadhatóvá tételére való iparkodás csaknem mindig buzgó, gyakran nem egyesületekbe szervezett, hanem csak a spontán barátság kötelékével egybefűzött kis közösségekben valósul meg. Mit tehát a kereszt-

tény, ha nem lát maga előtt „tekintélyt”, amelyről leolvashatná, hogy mit kíván tőle az élő Krisztussal való kapcsolata, és hogy mennyire „megéri” megtenni mindent ennek a kapcsolatnak a kifejlesztése érdekében?

Mindenekelőtt nem szabad egykönnyen belenyugodnunk elszigeteltségünkbe. Szerke a világon sokkal több hitből élő keresztény akad, mint ahogy gondolnánk, és ha elrejtett kincs a velünk egyformán érző és azért számunkra is tanúságot tevő igazi keresztény, akkor érdemes keresni ezt a kincset, érdemes vele felvenni a kapcsolatot akkor is, ha talán nem érzünk iránta ösztönszerű rokonszenvet. De az sincsen elszigetelve, aki lakatlan szigeten tengeti az életét. A Szentlélek fényében felfedezhetjük magunknak a múlt számtalan tiszteletet parancsoló és mégis vonzó egyéniségét, akikkel a szentek egysége összekapcsol bennünket: lehántva alakjukról a régi hagiográfia túlzottan idealizáló és az új hagiográfia túlzottan képromboló eltorzításait, a belőlük kisugárzó kegyelmi energiák erőterébe léphetünk.

Fejtegetésünk végére érve az a benyomásunk, hogy a legfontosabb észrevételt még nem mondtuk ki.

Mikor nem tetszik az aszkézis? Akkor, amikor nem gyakoroljuk: amikor ismeretlenségével rémít, mint éjszaka a rengeteg. A lelkiélet irodalmának hagyománya számtalan formulával fejezi ki azt a tapasztalati tényt, hogy édes a szabály, mit megtartunk. Nemcsak azért, mert a megszokás némileg elviselhetővé tesz minden terhes tevékenységet, hanem inkább azért, mert aki tudatos iparkodással követi az Úr Jézust, az nem jár sötétben, hanem övé lesz az élet világossága (vö. Jn 8,12; 1Pét 2,3): tapasztalja, hogy jóságos az Úr.

Mihályi Gilbert

AZ ASKÉZIS ÉS A MAI EMBER

Két kis megjegyzéssel kezdjük témánkat. Az első: ami következik, az a keresztény aszkézis gyakorlati vizsgálata, s mint ilyen kiegészíti az aszkézisről szóló elméleti fejtegetést. A kettő azonban valójában annyira egy, hogy szétválasztásuk még didaktikus szempontból is nehéz, ezért sehog sem nélkülözhetjük az elméleti szempontokra való állandó hivatkozást.

A másik megjegyzés a „mai” emberre vonatkozik. A „mai”, a „modern” egyesek fülében gyanúsan cseng, rossz mellékjelentést hordoz. Mi nem ilyen elfogultsággal kezeljük a „mai” embert. Egyszerűen arra vagyunk kíváncsiak, mit csinál korunk embere az aszkézissel. Hogy ezt megértsük, szemügyre kell vennünk a tegnapi gyakorlatot. Ezzel is kezdjük vizsgálódásunkat.

Tegnapai gyakorlatok

Jól emlékszem: amikor az én nemzedékem növekedett fel, az átlagember abban a meggyőződésben élt, hogy az aszkézis a kolostorok lakóinak való, és a világi hívőnek csak néha-néha, időszakosan kell megízlelnie. Például szülővárosomban a legtöbben csodálták a Kálvária kolostorában élő sarutlan kármelita nővéreket, mert azok szigorú életet éltek: imádságban, virrasztásban, hallgatásban és kenyéren-vízen böjtöléssel töltötték napjaikat. „Ez csak a kiváltságosoknak való — mondta a nép —, a mi életünk egészen más, mi nem tudjuk utánozni őket.” Amikor azonban eljött ádvent vagy nagyböjt szent időszak, akkor a hívek is igyekeztek az aszkézisbe belekóstolni. De mihelyt elmúltak a szent idők, azonnal abba is hagyták, mintha úgy lehetne kezelni az aszkézist, mint a télikabátot vagy a fürdőruhát, amit egy-egy szezonban előveszünk és használunk.

Az is szemembe ötlött, hogy az aszkézist majdnem kizárólag testi szigorral és fizikai lemondással azonosították. Az Egyház hivatalosan előírt böjtjei, önmegtágadásai, pl. pénteken a hústilalom, ádventben-nagyböjtben a tánctilalom, mind azt a tudatot oltották belénk, hogy a keresztény aszkézis főleg a test sanyargatásában áll. Nem hiába állították eléink példának a vezeklőzsákba öltözött, ciliciumot hordó, önmagukat elfalazó, hallgatásba burkolódzó és a világtól elzárkózó szenteket.

Igen sokszor a keresztény aszkézis rutinná, személytelen gyakorlattá vált. Vegyük pl. a pénteki megtartóztatást. Meg kell vallanom, hogy gimnáziumi éveim alatt alig gondoltam pénteken az aszkézisre. Húst természetesen nem ettem, mert katolikus családban nem volt hús ezen a napon, de helyette volt más, amit éppúgy szerettem. A csere nem volt áldozat, s így nem is volt aszkézis. Később a szerzetesekben is mások gondoskodtak arról, hogy pénteken hús ne kerüljön az asztalra, és a finom hústalan ebédet éppoly jóízűen elköltöttük, mint akármilyen más húsos ebédet. A hús tehát egyáltalán nem hiányzott, péntek nem jelentett különösebb áldozatot, s így nem számíthatott a keresztény lelkiélet tápláló aszkézisnek. Rutinos és személytelen gyakorlattá vált.

Fakársággá is elfajult az aszkézis. Amikor beléptem a szerzetbe, a lelépő noviciusmester volt velünk a beöltözés napjáig, mikor az újonnan kinevezett magiszter átvette hivatalát. E pár nap alatt egyszer levitt bennünket az apátság kertjébe, ahol a szünyogok annyira elleptek, hogy alig bírtam hadonászva megvédeni magamat csípéseiktől. Ez azonban nem tetszett az elhelyezett noviciusmesternek. Rám is szólt figyelmeztetve, hogy ha valaki szerzetes akar lenni, akkor nem szabad ilyen kényesnek lennie. Én mint fiatal ember meghökkentem ezen a furcsa viselkedésen, és magamban kétségbe vontam, hogy a keresztény lelkiélet nevében a szünyogcsípéseket el kell tűrni. Csak az a tudat tartotta bennem a lelket, hogy pár nap múlva ez az előjáró eltávozik. Az új magiszternek meg a szünyogcsípés épp oly kellemetlen volt, mint nekem.

Az indítóok fogyatékosága néha a keresztény aszkézis terén való teljes tájékozatlanságot árult el. Ez az oka, hogy annyi különben jóindulatú aszketikus gyakorlat elvesztette keresztény dimenzióját. Ez tűnik ki abból, amit pár évvel ezelőtt egyszer egy templomba járó hölgy nagybőjt közeledtén mondott nekem: „Ez éppen jókor jön, már úgyis ideje, hogy diétázzam. Most meg is tartom a böjtöt szigorúan, ez a pár hét igen sokat jelenthet, és remélem, hogy jó pár fontot leadok a nagybőjt végére.”

Hogy túl hosszúra ne nyúlják tegnapi aszketikus tapasztalataim listázása, elégedjünk meg ezúttal ennnyivel. Figyelmünket inkább fordítsuk a mai ember aszketikus magatartására.

Mai törekvések

A legelső, ami észrevehető, bár még egyáltalán nem örvend általános elterjedtségnek: a mai hívő jobban megérti, hogy kereszténynek lenni „metanoia”-t jelent, illetve ennek állandó folyamatát, ez pedig megköveteli a mindennapi aszkézist. Egyre inkább terjed a hívők közt keresztényi mivoltuk tudatosulása, azaz hogy nem könnyű dolog kereszténynek lenni, a kereszténység nem folklore-vallásosság, hanem a kereszt vallása, ezért is hívja Krisztus Urunk híveit: „vegyétek fel a keresztet, és úgy kövessetek engem.”

Ezt a felismerést a lelkipásztori magatartás is táplálja, Bár még ma is hangsúlyozzuk pl. az ádvent és a nagybőjt különleges fontosságát, mégis e szent időszakokat nem önmagukban kezeljük, hanem kellően rámutatunk a liturgia egészében való helyükre, illetve a keresztény lét kialakításában betöltött szerepükre. Igen dicséretes eredményt hoz a keresztségre előkészítő oktatás, amely a keresztség szentségének annyira gazdag jelentését tárja fel. Egyben nyomatékosan rámutat arra a fontos tudnivalóra, hogy a keresztség felvétele nem végpont, hanem kezdet. Kezdeté annak az életfolyamatnak, amelynek főfeladata a keresztségi konverzió mindennapos élése, ez pedig szinte lehetetlen keresztény aszkézis nélkül.

A mai hívő tehát ráeszmél, hogy az aszkézis nem keveseknek való, nemcsak a válogatottak szívügye, nem az ún. elit dolga, hanem minden keresztényé. Megértik, hogy az aszkézis gyakorlatában különféle fokok különböztethetők meg, de lényegében mindenkié. Mert az aszkézis a keresztény létnek nem függeléke, nem valami egyéni buzgóságból hozzáadott gyakorlat, hanem szerves része. Nem egyéni fölbuzdulás és választás dolga, hanem a keresztény lét benső igénye. Szinte természetesnek veszik, hogy a keresztény aszkézis a Krisztus-követés egyik nélkülözhetetlen útja, s mint ilyet nemcsak az ún. szent időkben gyakoroljuk, hanem állandóan. Mindig időszerű és szükséges. Nélküle szinte alig képzelhető el a megtérés, amely által Krisztusban, az új Emberben magunk is új emberré válunk, illetve folyton-folyvást megújulunk. Ezzel meghalunk önmagunknak, belépünk Krisztus misztériumába, és élhetjük a Lélek életét.

Igen épültem, amikor pár héttel ezelőtt egy keddi napon híveket látogattam az egyik kórházban. Éppen dél lett, amikor befejeztem, és betértem a kórház büféjébe ebédelni. Minden kapható volt, ami szemnek-szájnak tetszik. Elöttem éppen két fiatal amerikai ápolónő rakta ebédjét tálcájára. Az első finom kirántott csirkét választott, s úgy vettem észre, hogy noszogatta társnőjét, vegye ő is ugyanazt. De az egyre vonakodott, végül is saját szendvicsnél kötött ki, s alig hallhatóan odasúgta nekem: „Én kedden tartom a pénteket.” Míg egyesek vádolják az Egyházat, hogy a hagyományos böjti gyakorlat megváltoztatásával megszüntette a keresztény élet vezeklő jellegét, mások, mint ez az ápolónő, megértik, hogy a penitencia egyáltalán nincs eltörölve, mert azt egyszerűen nem lehet eltörölni, hanem az Egyház inkább megszüntette rutinos és személytelen voltát, s visszaállította személyes, egyéni és felelős élését. Az Egyház azt akarja, hogy a hívő felnőtként, saját szabad elhatározásából és ne egyszerűen előírás vagy parancs vak teljesítésével, automataként gyakorolja a keresztény aszkézist. A rutinszerű aszkézisgyakorlat kiölte a személyes kezdeményezést, és elrozsdásította azt a rugót, ami éppen a személyes elhatározás folytán ad értéket az emberi tetteknek. Az Egyház azt akarja, hogy az aszkézis saját élménye legyen a hívőnek, és ne más csináltassa vele. Csakis ebben a sajátos személyi megélésben tud a lelkiélet izmosodni. Az említett ápolónő esete az, amit személyes felelőséggel gyakorolt keresztény aszkézisnek nevezhetünk. De hallottam több olyan családról is, ahol a „családi tanács” dönti el, hogy a következő héten melyik nap lesz a hústalan. Ebben kifejeződik az a tudat, hogy a keresztény aszkézist a személyes választás meggyőződésével kell gyakorolni. Ez egyáltalán nem teszi könnyebbé, inkább nehezebbé. Hiszen immár nem mások gondoskodnak rólunk, hanem ahogy illik, saját magunk tartjuk kezünkben életünk irányítását.

Általános jelenség az, hogy a mai hívő teljesebbé tágítja aszketikus gyakorlatának körét. Ez a dicséretes vállalkozás négy irányban tapasztalható: aszkézis az életstílusban, a kollegiális, együtt-felelős életvezetésben, az igazságosság gyakorlásában és az élethivatás területén.

A mai hívő, aki hallott „az anyag teológiájá”-ról és felfigyelt az anyag „szentségi” vonatkozásának valóságára, de általában mindenki, aki valamit is tud kezdeni a Megtestesüléssel, nem tudja elfogadni a keresztény aszkézisnek a testi szigorúsággal való azonosítását, és aszkézisben érthetően a teljesebb valóságot átfogó gyakorlatokat akar. A modern hívő jól tudja, hogy a testi vezeklés a keresztény aszkézis szerves része, ezért nem avult el, és nem is avulhat el. De nem fogadhatja el, hogy csak ebből áll, mert ezt torzításnak és egyoldalúságnak érzi. Abban a felfogásban, amely az aszkézist csakis fizikai sanyargatásnak látja, a gnosztikus „elszellemesítés” jelentkezik, amely kizárólag a nem anyagi világban keresi a jót. De ezzel együtt felfedezhető benne a testellenes platonizmus is, amely a test-lélek ellentétére épül, és meghazudtolva a „Hiszem a testnek föltámadását” hittételt, fő lelki

feladatnak tekinti a léleknek a test börtönéből való megszabadulását. A későbbi janzenizmus is ott lappang ebben a felfogásban, amely az anyag gyűlöletét tanítva önsanyargatásban, a test kínzásában leli kedvét.

Erthető, hogy a mai hívő ezt a testsanyargató, embergyűlölő, világmegvető egyoldalúságot minden áron el akarja kerülni, és a teljesebb értékű Krisztuskövetés törekvéseit kiszélesíti a már említett területekre. Nézzük ezeket külön-külön.

Az életstílus aszketizmusa főhív arra, hogy nemcsak étel- vagy tánctilalommal lehetünk úrrá önmagunkon, hanem a különböző élethelyzetek és megnyilvánulások: viselkedés, ruházat, étkezés, lakás stb. önként adódó alkalmi ennek. A flancoló, luxusban dőzsölő, léhán dűskálkodó, mértéktelen életmód tehát nem lehet keresztény életideál. Ebben a környezetben szükséges a keresztény aszketikus lelkiség, hogy megelégedjünk a minden emberi szükségletet kellően kielégítő, de mégis mértéket tartó, józanul egyszerű életstílussal, és ez boldoggá tegyen. Amit pl. egyik-másik gazdag amerikai hölgy mohó ékszer- és ruhavásárlásairól írtak az újságok, az éppen nem mintája a keresztény életstílusnak. Inkább kihívó. Továbbá ide sorolható pl. a természeti környezet használata. A Teremtő parancsa: „Vegyétek hatalmatokba a földet, és uralkodjatok rajta”, csak keresztény felősséggel valósítható meg, s jó adag keresztény önfegyelmzésre van szükség, hogy a környezetet — szárazföld, víz és levegő — tisztán és egészségesen tarthassuk. De az sem mindegy, hogyan használja az ember tudományos ismereteit és technikai képességeit. A keresztény életstílusnak határozott mondanivalója, hogy felfedezéseinknek és erőinknek ne szolgájává váljunk, hanem mestere maradjunk. De sok minden más is idesorolható az életstílus aszketizmusa alá, akár kocsivezetésről van szó, akár szórakozásról, vagy pedig a szabad idő eltöltéséről.

Az aszkézis azt jelenti, hogy alkalmassá válunk Isten tervei számára. A kollegiális, együtt-felelős életvezetésben az ember túl akar jutni az egoizmus elburjánzásán az emberi együttélésben, legyen az család, Egyház vagy szerzetesrend. Az önkeresés, ez az egyik alapvető szenvedély, amely mások felett való uralkodásra űzi az embert, megmérgezi a közösségi életet. Ezért ha Isten akarata szerinti társadalmi életet akarunk, nem nélkülözhetjük a keresztény aszkézis egészségesen önfegyelmző erejét.

A keresztény aszkézisnek nemcsak az egyéni létet, hanem az emberi kapcsolatok egészét is át kell ölelnie. Ezt látjuk abban a kezdeményezésben, amely keresztény feladatnak tekinti az igazságosság szolgálatának kötelezettségét. Különösen a faji elnyomást szenvedők, a fejlődésben elmaradt népek, az ún. „harmadik világ” néptömege, a börtönök lakói, a válások és a kábítószer áldozatai ennek a szolgálatnak a részesei. Az egy tál ebéd igen elterjedt módszere annak a nemes igyekezetnek, hogy a teljes étkezés megfizetésével alapot teremtsenek valami jó célra. Mindez emberszolgálat, s mivel mindenkinek meg akarja adni azt, ami neki kijár, emberszolgálat a

legjavából. Idő, talentum, ambíció mások javára való nagylelkű felhasználásával nekiállnak lebontani az elfogultság és előítélet válaszfalát, amelyet emberek és népek egymás közé emeltek, s így igyekeznek építeni egy boldogabb holnapot, testvériesebb világot. Tetszik ez Jézusnak is, aki nem áldozatokat akar, hanem hogy jót tegyünk egymással (Zsid 13,15). Izaiás 58. fejezete ugyanerre mutat rá, amikor leírja az Istennek tetsző igazi böjtölést: kényeret a-dunk az éhezőnek, otthont teremtünk az otthontalannak stb.

A keresztény aszkézis újabb területeket fedez fel magában az élethivatásban. A papi hivatás pl. maga az életszentség útja, s lelkiismeretes betöltése minden különösebb keresés nélkül is lépten-nyomon aszkézisre hív. De ugyanígy a házaseset is a tökéletesség útja, és aki hűségesen éli, annak önkéntelenül adódik alkalma a keresztény aszkézisre. Ugyanezt lehetne mondani pl. az orvosi, tanítói és ügyvédi hivatásról. Mindegyiknek megvan a maga sajátos követelménye, aminek áldozatos lelkület nélkül aligha lehet elégségesen megfelelni.

Meg kell jegyeznünk azt is, hogy manapság a vallásban is hitelességet és őszinteséget, valamint józanságot várnak el a hívők. Bizarr és túlzott aszkézis nem ideálja a mai embernek. Nem csodálja. Ezért a tegnapi szerzetesi engedelmesség példaképe — elültetni a fát gyökerével fölfelé, ha az előljáró úgy parancsolja — ma már nem vonzó. A mai hívő ember érzi, hogy az ilyen túlzás nem hitelesen keresztény magatartás. Ezért nem lelkesedik érte, sőt egyenesen elfordul tőle.

Továbbá arra is rá kell mutatni, hogy az aszkézis mint teljesebb értékű Krisztus-követésre szóló edzés megköveteli a természetfölötti beirányzottságot. Ezért bármennyire is hasznos és dicséretes higiénikus célok elérésére diétázni, ez nem keresztény aszkézis. Csak akkor az, ha Istenhez vezető úttá válik, s végeredményben szeretet a motívuma. Mert csak ebben válik az ember aszkézise állandó megtérést célzó gyakorlattá, amivel egyben felel az Isten-ország hívására.

Mindezt összefoglalva elmondhatjuk, hogy a mai ember nem elégszik meg a tegnapi aszkézisével, hanem aszkézisgyakorlata fejlődést, gazdagodást mutat. Mivel a mai hívő erősen „kereső” ember, s érzi a változó világ szükségait és igényeit, észreveszi ebben az új adottságban is a Krisztus-követés kötelezettségeit. Isten hívására válaszol az új élethelyzetekben is, s így érlelődik mindig alkalmasabbá Isten tervei számára.

Paskai László

ASZKÉZIS A PAPNEVELÉSBEN

Az aszkézis szónak ma rossz csengése van nemcsak a közfelfogásban, de sokszor még egyházi körökben is. Valami értelmetlen lemondást, önkínzást, a világtól való menekülést látnak benne. Igazi jelentése egészen

más volt a profán és egyházi gyakorlatban. Eredetileg egy cél elérése érdekében történő begyakorlást jelentett, amely lemondást, önfegyelmet, áldozatot kíván meg. Mint a sportéletből átvett kifejezés arra utalt, hogy a személyiség belső világának alakítása állandó fegyelmezettséget, áldozatvállalást követel. Ilyen értelemben minden eredményes nevelés megkívánja az aszkézist. Megkívánja a papnevelés is, éspedig hármaskör területén: a személyiség természetes értékeinek kiművelésében, a krisztusi élet kialakításában, a papi szolgálatra való felkészülésben.

A személyiség természetes értékeinek kiművelése a papnevelésnek is elsősorú feladata. Gyakorlati szempontból fontos mindenekelőtt annak elfogadása, hogy az önnevelésben szükség van áldozatvállalásra, önlegyőzésre, azaz aszkézisre. Ma ez nem feltétlenül magától értetődő. Az önfegyelem mindig nehéz feladatot jelentett. Ezért könnyen lehet kibúvót keresni tetszetősnek látszó érvek alapján. Ma főleg a pszichológia, a szociológia felhívta a figyelmet sok olyan külső tényezőre, amelyek szerepet játszanak a személyiség alakításában. A feltárt törvényekkel és a körülmények formálásával mintha könnyebb út nyílnék a személyiség alakítására. Mindezt a segítséget természetesen fel kell használni. De mindez nem teszi feleslegessé az egyéni önnevelést. Csak így alakulhat ki önálló személyiség, amely már nem csupán a környezet függvénye.

A papságra való készülés szempontjából legfontosabb a kiegyensúlyozott személyiség kialakítása. Kiegyensúlyozott a személyiség, ha szilárd, egyénileg kidolgozott, lelkiileg átélt etikai eszményekkel rendelkezik, és ennek alapján cselekszik. A kiegyensúlyozott személyiség megkívánja az erkölcsi értékek helyes ismeretét, összefüggésben a cselekvéssel. A helyes értékrend szellemi fegyelmezettségben alakítható ki. Ez történik az elmélkedésben, amely az önnevelésnek lényeges feltétele. Szükséges továbbá a helyes önismeret. Ma szeretjük azt hangoztatni, hogy az ember „a semmiből” teremti meg önmagát. A gyakorlati nevelés szempontjából ez nem állja meg a helyét. Belső világunkban sokféle hajlam, ösztön található, jók és rosszak egyaránt. Hamis optimizmus lenne azt gondolni, hogy adottságaink eleve jók, helyesek. Az önnevelés feladata, hogy a helyes önismeret alapján megteremtse a rendezettséget, a kiegyensúlyozottságot. Ez pedig sok lemondást, önlegyőzést kíván meg. A helyes önismeret eszköze az önreflexió, amelyet a keresztény életben lelkiismeretvizsgálatnak nevezünk. Szerepe nem csupán az, hogy cselekedeteinket ellenőrizzük és minősítsük. Igazi önismerethez akkor lehet eljutni, ha kiterjed tetteink belső indítékaira is. Ennek alapján ismerjük meg belső világunkat, és ismerjük fel feladatainkat.

Az általános feladatok mellett jelenlegi életkörülményeink között egy-két konkrét területet különösen figyelembe kell venni. Ilyen mindenekelőtt a csend szeretete és biztosítása. A mai életforma nem kedvez a csend megteremtésének. Lemondás árán is kell biztosítani, nemcsak néha-néha,

hanem mindennap kell erre időt keríteni. — Örömmel látjuk hazánkban az életkörülmények javulását, az anyagi jólét emelkedését, a biztonságosabb élet kialakulását. Viszont ez magával hozza az elpuhulást, elkényelmesedést veszélyét. Tudatosan kell biztosítani a test és a szellem fegyelmezettetését, beleértve az ételben, italban való fegyelmezettséget is. — A szórakozási lehetőségek megszorodása könnyen szétszórja a belső világot, és nehezíti teszi a kötelességteljesítést. Meg kell találni a helyes arányt kötelesség és szórakozás között, első helyet adva a kötelességnek.

A krisztusi élet kialakítása sajátos feladata a papnevelésnek. Ez kifejezetten is megkívánja az aszkézist. Határozottan tanítják ezt az evangéliumok és az apostoli levelek, amikor „keresztthordozás”-ról, „önmegtagadás”-ról (mortificatio, a halál egy neve) beszélnek. Alapja a keresztségben nyert új élet, amely megkívánja Krisztus példájának követését, cselekedeteinek folytatását, „hogy Jézus élete megnyilvánuljon halandó testünkben” (2Kor 4,10).

Gyakorlati szempontból itt is egyik legfontosabb feladat a helyes ismeret kialakítása a papnövekedékben. Krisztus tanítása alapvető kettősséget állít fel az élet értelmezésében: vagy csak a földi élet távlatában és keretében értelmezzük önmagunkat, vagy pedig az üdvösség és az eljövendő élet reményében. Szent Pál kifejezésével a „rég i” és az „ú j” ember kettősségét hordja magában a keresztény ember, s önmagának kell kialakítani személyiségében az újat: „Vessétek le a régi embert szokásaival együtt, és öltsetek fel az újat, aki állandóan megújul Teremtőjének képmására” (Kol 3,10).

A Szentírás bőségesen kifejti a keresztény áldozatvállalás egyes területeit. Egy-két vonást külön is kiemelhetünk. A keresztény áldozatvállalás nem vezethető le csak emberi megfontolások alapján. Ma erős a szekularizálódás hatása, amely ezt csak földi szempontból értelmezi. Ezzel szemben látni kell, hogy a keresztény életből nem maradhat ki a kereszt teológiaja. Az áldozatvállalásnak, szenvedésnek — beleértve a halált is — értéke van. Hiszen Krisztus ezeket magára vállalta, sőt a megváltás, a bűn eltörlésének eszközévé tette. Azoknak a szenvedéseknek, amelyeket az élet magával hoz, vagy megfelelő módon önként is vállalunk, értékük van, egyéni és közösségi értékük az üdvösségre való törekvésben. Ezért nem hiányzott soha a keresztény életből, és ma sem hiányozhat.

Különösen jelentős az imádságos élet kialakítása. Az imádság adja a hitből fakadó begyakorlás, aszkézis alapját, az állítja elénk Krisztus példáját követésre. Itt már nem elvont etikai eszmények az irányítók, hanem a személyes Isten, és akit Ő küldött, Jézus Krisztus. Különösen nagyjelentőségű a liturgia, főként a keresztség eleven tudata és az eucharisztia. Ezek folytonosan figyelmeztetnek, hogy Krisztus áldozatában részesedve, önmagunkat is áldozatul kell adni az Atya akaratának teljesítésében.

Isten szolgálata feltétlenül megkívánja embertársaink szeretetét és szolgálatát, nemcsak emberi megfontolások alapján, hanem Krisztus tanításának szellemében. A keresztény aszkézisnek ez sajátos terü-

lete. Megkívánja a teljes önzetlenséget, mások szolgálatát, főleg a megbocsátást, az irtalmasságot, a harag, a gyűlölet, a türelmetlenség, az idegeskedés, a rosszindulat stb. leküzdését. Mindez a leendő lelkipásztornak nélkülözhetetlen. A legtöbb áldozatot az állandó, következetes felebaráti szeretet hozza magával, beleértve az ellenség szeretetét is.

A keresztyén aszkézis területéhez tartozik az ösztönös kívánságok megfegyelmezése, adott esetben feláldozása: „a test kívánságával, a szem kívánságával és az élet kevélységével” szemben az alázatosság, a szegénység vállalása, a fegyelmezett ösztönélet. A szabadosságra indító közfelfogással szemben biztosítani kell ezeken a területeken is a keresztyén élet fegyelmezettségét.

A papi szolgálatra való felkészülés a papnevelés sajátos feladata. A pap nemcsak jó keresztyén, aki mindenben a hívek példaképe (1Tim 4,12), hanem a közösség vezetője is.

Gyakorlati szempontból a papi szolgálatra való felkészülés megkívánja a közösségi embert, a másokat szolgáló ember vonásainak kialakítását. Közösségi ember az, aki az egoizmussal, az egyéni érvényesüléssel szemben mások javát, a közösség érdekeit szolgálja. Itt különösen fontos az engedelmesség az Egyház szolgálatában. Ma nehéz az engedelmesség. Megértését segíti Krisztus példája. És az, hogy az Egyház nem csupán szociológiai képződmény, hanem egyben Krisztus titokzatos teste, amelynek életője a Szentlélek. — A közösségi munkát nem mindig kíséri siker. Bár a sikerélmény nagy lendítő, elmaradása nem gátolhatja az ügy szeretetét és szolgálatát. A papi aszkézisnek komoly területe, hogy sikertelenségek ellenére is megtartsa lelkesedését és bizalmát.

A papi szolgálat fontos feladata a tanítás. A papnevelés ezért megkívánja az elmélyült tanulást. A tanulás nemcsak felületes és tetszetős ismeretek megszerzését jelenti, hanem a belső intelligenciára való törekvést is. Az Egyház mindig a kultúra művelője és terjesztője volt. A papi szolgálatra való felkészülés komoly erőfeszítést kíván meg ezen a területen is.

Túl az Egyház közösségén belül kifejtett munkán a papnak közösségi embernek kell lennie mindabban, ami a társadalom fejlődését, a haladást, az igazságosságot, az emberek jobb életét, a békét szolgálja. Ez nemcsak érdeklődést és helyeslést kíván meg, hanem aktív bekapcsolódást is Krisztus példája szerint, aki mindenkinek javát kereste, akár tanítványa volt, akár nem. A papnevelés területén ezért fontos szerepet játszik a közösség aktív szolgálata: azon a területen, amelyet a kis közösség szolgálata megkíván, vagy adott esetben a lelkipásztori területen. Ez egyik feltétele az alkalmasságnak. A papnövendékek aszkézisének komoly területe a közösségi ember kialakítása az egoizmussal, az egyéni előnyök keresésével, a könnyű életfelfogással szemben.

... Sokrétű az aszkézis lehetősége és gyakorlása a papnevelésben. A fenti sorok egy-két fontos, jelenlegi életünkben kritikus vonásra mutattak rá. Ne-

velési szempontból a leglényegesebb, hogy a lemondás, az áldozat, az aszkézis gyakorlata mindig legyen indokolt a belső élményvilágban. Ebben az esetben nem nyomja el a személyiség kialakulását, hanem segíti a cél elérését az önnevelésben, a krisztusi élet kialakításában és a papi szolgálatra való felkészülésben.

Franz Löwenstein

KRISZTUS MEGISMERÉSE AZ EVANGÉLIUMOKBÓL

Aki egyszer megértette, hogy életében a legfontosabb ember Krisztus, és fölfogta, hogy hitének középpontja Krisztust szeretni, az megdöbbenve fogja észrevenni, milyen kevéssé ismeri Urát. És ha körülnéz, hogyan ismerhetné meg, akkor azokhoz az emberekhez fog fordulni, akik ismerték és forrón szerették őt, és ismeretük és szeretetük arra készítette őket, hogy ősi dokumentumokban leírják, amit keresztény testvéreiknek el akartak mondani Krisztusról.

Meglehet azonban, hogy már gyakran nyúltunk az evangéliumokhoz, és mégsem sikerült igazán eljutnunk arra a Krisztus-ismeretre, ami a szív ismerete. Ennek talán az az oka, hogy nem megfelelő módon kérdeztük az evangéliumokat. Egy példa saját tapasztalatomból világosabbá teheti ezt az utat.

Apám egyik testvére feleségül vett egy özvegyet, akinek két kicsi gyereke volt az első házasságából. A gyerekek sohasem ismerték édesapjukat. Mikor unokahúgom tizenöt éves lett, avval a kérdéssel lepte meg anyját, nem kaphatna-e egy fényképet karácsonyra az igazi apjáról. Természetesen megkapta. Aztán tovább ostromolta az anyját, hogy nincsenek-e levelei az első férjétől, és hogy nem olvashatná-e el azokat. Forró szívvel, mohón nyelte magába őket. És nem engedné-e meg az anyja, hogy felkeresse apja barátait, és kérdezősködjék apja felől. Mindnyájan meg voltunk kissé döbbenve, milyen szenvedélyesen próbálja ez a gyerek meghódítani magának annak az embernek a képét, aki olyan jelentős, olyan nagy volt az ő életében, és akinek a képe eddig elsikkadt a számára.

Igy kellene az újszövetséget olvasnunk és kérdeznünk, és akkor fel fog tárulni előttünk.

Szándékom az, hogy elmondjak nektek valamit abból, amit én találtam az evangéliumokban, nem azért, hogy átvegyétek valaki másnak a Krisztus-képét, hanem utat mutatni és felbátorítani, hogy ti is megkeressétek a magatok útját, és saját képet alkossatok az Úrról.

Kezdjük el annak az elbeszélésével, ahogyan a tanítványok először találtak Krisztussal. Szt. János 1. fejezetében találjuk ezt meg.

Elmondja, hogy a Keresztelő fellépése hatalmas népmegmozdulást idézett elő, hogy sokan jöttek Galileából a Jordánhoz, és hogy közülük egy csoport

kafarnaumi halászegény fölajánlotta szolgálatait a prófétának. És egy szép napon, amikor úgy látszik csak András és János voltak a Keresztelővel a Jordán partján, föltűnik egy ember. Alakja magára vonhatta a két fiatalember tekintetét. És akkor a Keresztelő fölnéz, kinyújtja kezét az ismeretlen felé, és kimondja a szót: „Íme az Isten báránya, aki elveszi a világ bűneit!” — az ószövetségi próféták nyelvén: Nézzétek, ott megy a Messiás! A Messiás, akit ezek az emberek gyerekkoruktól fogva vágytól égő szívvel vártak, aki után évszázadok óta sóhajtozik népük, a Messiás megy ott teljes testi valóságában a Jordán partján! Nem csoda, hogy a két fiatalember otthagy csapot-papot, és az Úr után szalad. És mikor Krisztus megérzi, hogy valaki jön mögötte, megfordul. Most először látják szemtől szembe ezt az arcot. Jézus megkérdezi: „Kit kerestek?” A két legényke megdöbben, és zavarukban azt kérdezik: „Uram, hol laksz?” Buta kérdés a sivatag közepén. És az Úr magával viszi őket szállására. János nem jegyzett föl semmit, hogyan folyt le ez az első találkozás, csak ennyit — 60 év után! — „10 óra körül történt”.

Ezután következik az első apostolok meghívása. Az izgalmas a történetben az, hogy ezek a halászegények — egyszerűek és jók, de semmi különös kiválóságuk, olyanok, mint a mi paraszt- vagy munkásfiaink — csak egyszer látják az Urat, egyetlenegy szavát hallják, és az elég nekik, hogy mindent föladjanak: családot, foglalkozást, jövőt, és már csak egy kívánságuk van: Krisztussal maradni úgy, hogy soha többé ne kelljen elhagyniuk. Vele akarnak menni, akárhová megy is.

Mi fogta meg ennyire ezeket az embereket? Bizonyára az Úr külseje is, és ez nem lep meg bennünket, ha valódi az a kép, amit a turini lepel mutat. Biztos azonban csak egy: Krisztus nyújt valamit ezeknek a fiatalembereknek, ami mindig is megragadta a fiatalokat: csodálatos megértést. Nem olyan megértést, amelyiktől az ember úgy érzi magát, mintha üvegből lenne, nem, hanem ami jó, ami felsőbbrendű, azt szólítja meg bennük, és evvel ért úgy igazán egyet.

Itt van mindjárt Simon, annak az Andrásnak a testvére, aki megtudta, hogy a nagy prófétára, a Messiásra találtak rá. Elég ingatagnak ismerjük meg a jellemét, felületesnek és a veszélyben kissé gyávának. De egy biztos, nyárspolgárságot nem lehet ráfogni. Valami nagyot, nagyszerűt akar az életével. És most odamegy az Úrhoz és még egy szót sem szólhatott, Krisztus máris azt mondja neki: „Te vagy Simon, Jónás fia? Szikla lesz a neved.” Csodálatos új név a Messiástól. Nem érti, de úgy tűnik, már ez az első szó szíve minden álmát túlszárnyalja.

Más az eset Fülöpnél. Őt csendes, elgondolkozó, félénk, visszahúzódo embernek ismerjük meg. Neki nem mond az Úr semmi nagyszerűt, csak ennyit: „Fülöp, jöjj, kövess engem.” És a fiatalember boldogan teszi le egész jövőjét az Úr kezébe.

Fülöpnek van egy barátja, Nátánáel, akinek épp ellentétes a jelleme. Hozzá rohan, és mondja: „Nátánáel, megtaláltuk a messiást, a Názáretből

való Jézust!" Éppen ezt nem kellett volna mondania, mert Nátánáel a Názárettel szomszédos faluból, Kánából származik. Ezért azt feleli: „Názáretből? Hát jöhet valami jó Názáretből?” Fülöp azt tanácsolja, menjen oda egyszerűen ő maga, és lássa. Így jön az Úrhoz Nátánáel, tele belső ellenállással, inkább csak azért, hogy bizonyítsa, milyen ostobaság ez az egész. És akkor az Úr a körülötte álló fiatalemberekhez fordul, és azt mondja: „Nézétek, itt jön egy igaz izraelita, akiben semmi hamis nincs.” Persze, ez az egy jó megvan ebben az örök ellenkezőben, egyenesnek egyenes. És mikor erre meglepetten föl pattan: „Uram, honnan ismered te engem?”, akkor az Úr valamilyen belső élményére utal, nem tudjuk pontosan, mire: „Látalak, mikor a fügefafa alatt voltál, Nátánáel.” És most Nátánáel az, aki elsőnek mondja ki a szót: „Uram, te vagy Izrael királya, téged követlek.”

Milyen élményük volt a tanítványoknak Krisztusról? Ha saját Krisztusképünket ellenőrizzük, meg kell állapítanunk, hogy erős hatást gyakoroltak rá a képek, amiket láttunk. És ezekre a képekre, kezdve a románkoriakon, erősen rányomta bélyegét az a szándék, hogy Krisztus szelidségét és könyörületességét fejezzék ki. Ez a törekvés, az emberi ábrázolás korlátozottsága miatt, néha még megrázó nagyság ellenére is, mint Rembrandtnál, valami férfiatlanságot kölcsönöz a Krisztus-képnek. Fiatalkorunk giccses képein a legerősebb ez a vonás. — Dehát milyen a történelmi kép, a kép, amit a tanúk átéltek és magukba fogadtak? Biztos, hogy a tanítványok ismerik és ábrázolják Uruk szelidségét és irgalmasságát. De nekem úgy tűnik, az első és legfőbb benyomás férfias ereje, királyi magatartása.

A következő szakaszban találjuk Jánosnál annak elbeszélését, amikor Jézus Jeruzsálemben megy húsvét ünnepére. Ezen a napon olyan Jeruzsálem, mint manapság Mekka vagy Medina. A Földközi-tenger egész vidékéről összesereglettek a zsidók, és fönt a nagyszerű templomban gyűltek össze. A templom egyik udvarát a pogányok előudvarának nevezték. Az ásatásokból tudjuk, hogy ez oszlopcsarnokkal körülvett, 10 000 m² nagyságú terület volt. Habár a zsidó vallás szerint már a megszentelt területhez tartozott, ennek a népnek mindig éber üzleti szelleme felhasználta arra, hogy hasznot biztosítson magának. Hiszen csak kell segíteni a szegény zarándokoknak, hogy pénzüket beválthassák, áldozati állataikat megvásárolhassák! Így aztán a szent helyen folyik a kereskedés, alkudozás, egymás becsapása. És akkor jön ez a fiatal galileai rabbi. Néhány fiatalembertől követve előlép az oszlopcsarnokból, és áttekinti ezt a szörnyűséget a szent helyen. A tanítványok látják, hogyan kergeti a vért arcába a harag. Lehajol, hogy fölemeljen egy kötelet, amit valamelyik kereskedő elejtett, ostort fon belőle, aztán nekimegy a tömegnek — 10 000 embernek! —, nekimegy olyan lángoló haraggal, olyan erővel csap le emberre, állatra, hogy a tömeg mintha egy pillanatra megmerevedne, aztán rémült kiáltással szaladnak szét, ember, állat, ki merre lát. És az Úr fogja a pénzváltók asztalait, és felborítja, hogy a pénz szertegurul a kereskedők után. Csak a baromfi- és galambárosokhoz szól majdnem barátságosan: ne

tegyék Isten házát rablóbarlanggá. Pár pillanat múlva az egész tér mintha tisztára lenne söpörve. Középen áll az Úr haragtól lángolva, ostonnal a kezében. Ez az első Krisztus-kép, ami bevésődik a tanítványokba.

Másik jelenet a vihar a tengeren. Krisztus egy munkával teli nap után csónakba száll és lefekszik pihenni. A tanítványok kieveznek a tó közepére. A Genezáreti tó a tenger színe alatt mélyen beágyazva, hegyektől körülövezve, igazi viharfészek. A tó közepén egészen rövid idő alatt összetorlódik néhány felhő, és borzasztó szélvihar tör ki. A tó háborog, a felkorbácsolt hullámok becsapnak a bárkába. A viharhoz szokott halászok tudják, hogy elvesztek. Fölrázzák az Urat álmából: „Ments meg minket, Uram, mert elveszünk!” Az Úr fölkel. A süllyedő bárkában, a tomboló elemek közt van ideje tanítványait nyugodtan rendreutasítani: „Mit féltetek, kicsinyhitűek?” „Aztán parancsolt a viharnek — folytatja az evangélium —: Csöndesedj és ülj el” — ahogy egy kutyának parancsol az ember. Lenyűgöző látvány lehetett, ahogy a vihar lecsendesült, a hullámhegyek elültek, és már csak a reszkető tó feküdt az Úr lábainál.

Egyszer követtem Klemens Tillmann biztatását, hogy keressem össze az evangéliumokból azokat a részeket, ahol Krisztusról és tanítványairól és ahol Krisztusról és ellenségeiről van szó. Különböző is szerencsés és gyümölcsöző módszer az Úr jobb megismerésére valamit így összekeresni az evangéliumokból.

Ha az ember végigolvassa a tanítványokról szóló részeket, nemcsak a már említett jeleneteket találja, amelyek megmutatják, milyen kedves tudott lenni velük az Úr. Például az a rész, ahol a tanítványok első apostoli kirándulásukról térnek vissza, boldogan, hogy csodákat tudtak tenni és ördögöket kiűzni, de holtfáradtan. Azonnal újra munkához akarnak látni, de az Úr azt mondja, — akárcsak egy anya nagy fiainak: „Nem, most nagyon elfáradtatok. Elmegyünk egy magányos helyre, pihenjétek ki egy kicsit magatokat.” Vagy húsvét este, mikor a tanítványok zárt ajtók mögött együtt vannak, és az Úr egyszer csak közöttük áll, s örömben és ijedtükben azt se tudják, mit gondoljanak: valóban Uruk az, vagy csak kísértet. És akkor azt mondja nekik: „Gyertek ide és tapogassatok meg. Egy kísértetnek nincs húsa és csontja!” és „Van valami ennivalótok?” Igen, van egy kis lépesmészük, és haluk is van. És akkor a Föltámadott leül és eszik előttük, hogy egészen biztosak lehessenek benne: nem kísértet, hanem ő maga az.

De az evangéliumi helyek nagy többsége olyan keménynek mutatja tanítványait, hogy az ember megriad. Már a hivatás kérdésénél figyelmeztet: „A rókának oduja van, a madárnak fészke, de az Emberfiának nincs hová lehajtania a fejét” és „aki kezét az eke szarvára tette és hátratekint, nem méltó hozzám!” Alig vannak vele, már megmondja nekik, hogy népiük ellenük fog támadni, börtönbe vetik és megostorozzák őket, hogy úgy fogják agyonütni őket, mint a veszett kutyát, és még azt hiszik majd, hogy evvel tetszésére tettek Istennek. És ha aztán félelem és szorongás ébred bennük, sohasem

mulasztja el az Úr kicsinyhitűnek nevezni, teljes szigorral megfeddeni és rendreutasítani őket. De ez a keménység valójában mégsem riasztó: olyan, mint a friss szél, amelyik lesodorja az elszáradt ágakat, vagy mint a hideg zuhany: nem kellemes, de olyan jót tesz az embernek, tisztít.

Aztán Krisztus és ellenségei. Ezek az ellenségek: írástudók, farizeusok, papok, szóval afféle egyházi emberek, akikkel nem jó egy tálból cseresznyézni. Egyszersmind az ország hatalmasai is, mert a római helytartó rendes körülmények között alig lép előtérbe. Valójában ők az uralkodó réteg. És hogy lép Krisztus ezek elé az emberek elé? Meglepő, hogy ezek a furcsán kifecsegettek, megmerevedett emberek milyen gyorsan kiszimatolják Krisztusban az ellenséget a maguk vallásos buzgóságában, amelyik valahogyan mégis olyan hamis. Ő pedig olyan egyszerű, hogy azt mondhatja: „ha nem leszetek olyanok, mint a gyerekek, nem juthattok be Isten országába.” Azt állíthatja magáról: „Én vagyok az igazság” és „melyiktek vádolhat engem bűnről?” De amint egy beteg meggyógyításáról vagy tanítványai védelméről van szó, tekintet nélkül félretol minden barrikádot, amit ezek a papi emberek mindenféle vacakból fölépítettek maguknak. Milyen céltudatosan dönti romba egész erkölcsi kazuisztikájukat, amely szerint a templom tulajdonának védelme ürügyén el lehet mulasztani a szülők iránti szeretet kötelességét (Mt.15,5)! Ezek természetüknek megfelelően nem állnak ki szemtől szembe ellene. Jelszavakat dobhatnak be a köztudatba, ha még oly butákat is. Belzebub, az ördögök fejedelme által űzi ki az ördögöket. Aztán összeülnek fél éjjelekre, fecsegnek és fontolgatnak, míg csak ki nem találnak egy olyan kérdést, hogy biztosak lehetnek: akár így válaszol, akár úgy, megfogták. Aztán jönnek: „Mester, tudjuk, hogy egyenes vagy és nem félsz senki emberfiától, mondd meg nekünk, szabad-e adót fizetni a császárnak” — és várakoznak. Ha azt mondja: szabad, elrontotta dolgát a népnél, ha azt mondja, nem szabad, hát akkor csak a legközelebbi római rendőrt kell hívni. Élvezet nézni, ahogy az Úr egy kézmozdulattal szétszakítja az egész hálót ezeknél a kérdéseknél, mindig újra, valahányszor fölállítják a csapdát — majdnem huszat említ az újszövetség. És ellenségei csak állnak, és nem tudják, hogy-hogy nekik nem jutott ez a válasz mindjárt az eszükbe. Akkor aztán nekik megy. Szembe támadja őket, olyan keményen, hogy elcsodálkozunk. Az összegyűlt klérus előtt azt mondja: „Viperafajzat! Olyanok vagytok, mint a meszelt sírok, kívülről frissen meszelve, belül rothadó csontok.” Azután lerombolja erkölcsi építményeiket, egyiket a másik után. (Máténál egész fejezet ez.) Azt mondja: „Jaj nektek farizeusok!” és semmit sem kímél, ami drága nekik, úgy, hogy a tanítványok megdöbbenve kérdezik: „Uram, tudod, hogy a farizeusok dühöngnek rád?” Ő persze, nagyon is jól tudja. És mindennek ellenére nem olyan mindez, mintha gyűlölné őket, hanem mintha erős kézzel akarná kihúzni őket a mocsárból, vagy fölszakítani a kérget, ami mögött megfulladnak.

Még van egy fejezet, ahol az Úr királyi magatartása minden másnál jobban szembetűnik: a szenvedés története. Ha olyan emberek, akik eddig köztiszteletben álltak, hirtelen elvesztik a szerencse kegyét, gyakran

megrázóan elvesztik minden tartásukat is. Ezt átéltem a ludwigsburgi táborban, ahová a Harmadik Birodalom hatalmasait gyűjtötték egybe. 1945 május 5-ig olyanok voltak, mint a félistenek, aztán egyszerre nem voltak mások, mint nyomorult foglyok. Legtöbbjük úgy viselkedett, hogy ez rám, a lelkipásztorokra megszegényítő volt. A kezemből ettek, fölstedték az amerikai örök cigarettacsutkáit, hogy elszívják. Csak a magasrangú katonatisztek közül egy páran viselkedtek egészen másképp. Éppen ilyesmin ment keresztül Jézus Krisztus is. Virágvasárnap egész Jeruzsálem körülujjongta, mint Dávid fiát. Öt nap múlva pedig, nagycsütörtök éjszakáján, így kiált Péter, a tanítványa: „Nem ismerem ezt az embert!” Ennyire egyedül marad. De Krisztus olyan méltósággal viselkedik ebben a helyzetben, ami kinyilvánítja egész lényét.

Itt van az elfogatási jelenet. Előzőleg a megsemmisítő olajfákhegyi óra. És akkor jön, és alva találja tanítványait. Rögtön utána fáklyák veszik körül az éjszakában, kardok és lándzsák és a visszataszító horda. És előgrik Júdás, hogy áruló csókot adjon neki. De a megbeszélte jel nem hat. Még mindig nem tudják, kit fogjanak el. Az Úr az, aki közéjük kiált: „Kit kerestek?” Mikor azt felelik: „A názáreti Jézust”, és Jézus azt mondja: „Én vagyok”, meghátrálnak és egymásra esnek — beszél el János. Mint valami villámcsapás, úgy érthette őket az Úr szava. És amikor fölsegítik egymást, és nem tudják, mi történt velük, az Úr másodszor is megkérdezi őket. Amikor azt kiáltják: „a názáreti Jézust”, akkor ő az, a bekerített, aki parancsokat osztogat: „Ha engem kerestek, hagyjátok ezeket elmenni.” Tanítványaihoz nem nyúlhatnak. Csak ezután vetik rá magukat, kötik meg és hurcolják keresztül a Kedron völgyén. De mikor fölérkeznek, a nagytanács még nincs együtt. Annás az, a papok korifeusa, aki törvénytelenül előzetes kihallgatást rendez, és megpróbálja lépre csalni. Tanítása, tanítványai felől kérdezi. De az egész eljárás folyamán, valahányszor csak megpróbálnak valami ügyetlen vallomást kicsalni belőle, egyszer sem sikerül. Amikor az Úr azt feleli: „Kérdezzétek azokat, akik hallottak engem”, az egyik poroszló elérkezettnek látja az időt, hogy behízelegje magát uránál. Az Úr megkötözött kezekkel áll ott, a poroszló előreugrik és az arcába vág: „Így felelsz a főpapnak?” — Egyszer lelkigyakorlatot tartottam P. Rupert Mayernél a háború vége felé. Azt mondta: „Páter, ezt a jelenetet csak az érti meg, aki volt koncentrációs táborban.” Aki ismeri azt a felháborodást és elkeseredést, ami elfog valakit, ha tehetetlenségében megütik, az tudja, milyen királyi az Úr felelete: „Ha rosszul beszéltem, bizonyítsd be. Ha jól szóltam, miért ütsz engem?” Itt egészen király!

És Pilátus előtt? Pilátus, a katonai kormányzó minden göggjével, nem valami nagy véleménnyel van ezekről a zsidókról, akik itt kora hajnalban fölke-resik és ezt a szektaalapítót vagy micsodát hozzák elébe, akit ismer már a rendőrség korábbi jelentéseiből. És aztán a zsidók túlságosan álszentek ahhoz, hogy belépjenek a házába: még tisztátalanokká válnának. Így neki kell a foglyot bevinnie, hogy kihallgassa. „Te vagy a zsidók királya?” — kérdezi. És mikor Jézus azt feleli: „Magadtól mondod ezt, vagy népem és a főpapok

mondták neked?" — akkor ráförmed: „Hát zsidó vagyok én? Adj számot magadról!" Ez az a hangnem, amit az ember vár.

Két órával később. Közben az Urat Heródeshez vitték, kigúnyolták, visszahozták és újra kihallgatták, aztán jött az ostorozás és a tövissel koronázás. Most fizikailag annyira összeroncsolt, hogy Pilátus azt reméli, még a zsidó csöcselék irgalmát is föl tudja kelteni evvel az emberi ronccsal. „Nézzétek, milyen ez az ember!" De ez a férfi, aki fizikailag annyira összetört, időközben olyan nagyra nőtt a büszke helytartó szemében, hogy teljesen elveszti biztonságát. Újból kihallgatja, de Jézus nem felel neki. Erre megkérdezi: „Hogy-hogy? Nekem nem felelsz? Hát nem tudod, hogy keresztre feszíttethetek, vagy szabadon bocsáthatlak?" És mikor erre az Úr azt feleli: „Semmi hatalmad sem lenne fölöttem, ha nem fölülről kaptad volna", és felesége is óvja ettől az embertől, akiről olyan retteneteset álmódott, akkor „még jobban megijed a helytartó, és mindent megtesz, hogy megszabaduljon tőle" — mondja az evangélium.

Es még egy jelenet, amit többnyire nem így néznek, de én egyszer megtanultam így látni. Az Úr a kereszten függ. Saját sebeire felakasztva. Kínosan összezúzva, a tűző napon összeaszalódva. És most népének egész aljassága és gyűlölete feléje sziszeg. Még a legerősebb is teljesen visszahúzódná saját fájdalmába, és elzárkózna minden elől. De Krisztus ebben a pillanatban sem magára gondol, hanem népének gondja kínozza: „Bocsáss meg nekik Atyám, mert nem tudják, mit cselekszenek". Itt aztán igazán egészen király!

Csak ha fölfogtuk a Krisztus-képnek ezt az alapvető vonását, legmélyebb rétegét, az erős, királyi férfi alakját, akkor kapják meg igazi szépségüket azok a vonások, amelyek különben olyan könnyen csúsznak át a giccsbe, lesznek édeskészsé. Hogy amint gyerekekkel, betegekkel vagy bűnösökkel van dolga, olyan, mint egy anya. Csak most kapja meg igazi fényét az isteni gyermekbarátról szóló történet: ahogy összeremti tanítványait, mikor a gyerekeket távol akarják tőle tartani, ahogy ölbe vagy a karjára veszi a gyerekeket, akik csillogó szemmel szaladnak hozzá, és ahogy becézi és megáldja őket.

Krisztus és a betegek: ez a téma a legismertebb előttünk a vasárnapi evangéliumokból. Csak néhányat emelek ki. Itt van az a jelenet, ami Rembrandtot annyira elragadta, hogy mindig újra és újra megpróbálta lefesteni. Kafarnaumban történt. Egész nap tanított és működött az Úr. A betegeket csak akkor merik előhozni oduikból és szobáikból, mikor már hűvös esti árnyék vetődik az izzóan forró utcákra. Eszükbe jut az az ötlet, hogy ennek a nem is olyan kis városnak valamennyi betegét egymás mellé fektessék az utcára. Aztán valaki elszalad az Úrért, aki kimerülten pihen valahol. Azonnal jön. Ez a kép ragadta meg annyira Rembrandtot: az egyik oldalon egy keleti városka elborzasztó szüksége, minden betegsége és nyomora. A másikon a meggyógyítottak, amint ujjongnak és örülnek. És középen az Úr mély öszszeszedettségben egy beteg fölött, akivel éppen beszél. Az evangélium azt

mondja: „Egyiktől a másikhoz ment, kézenfogta, fölsegítette és meggyógyította.”

Most egy másik kép. A Jerikóból Jeruzsálembe vezető elhagyott úton, a rablók útján egy vak ül az útszélén és koldul. Itt-ott arra jön egy kereskedő vagy zarándok, és ad neki tán valami alamizsnát. De ma úgy tűnik neki, mintha egy egész menet vonulna erre el, és belekiabál a sötétségbe: „Mi van itt, ki megy el erre?” Megmondják neki, hogy a názáreti Jézus, a nagy csodatévő. Erre fölkiált: „Jézus, Dávid fia, könyörülj rajtam!” Az arramenők ráparancsolnak, hogy tartsa a száját, maradjon csendben. De ő nem hagyja magát megteveszteni. Tovább kiabál: „Jézus, Dávid fia, könyörülj rajtam!” Ekkor meghallja az Úr, magához vezeteti, és a vak most előtte áll. Krisztus megkérdezi: „Mit akarsz, mit tegyek veled?” Mindaz a kimondhatatlan vágy, amely a vakot a fény után eltöltötte, hangot kap a kérdésben: „Uram, hogy lássak!”, mert az evangélium azt mondja (ez az eredetiben sokkal világosabb, mint a legtöbb fordításban): „Az Úr szíve majd megszakadt a részvételtől.” Ennek a vaknak a nyomora a szívébe markol, lelke mélyéig megindítja. Szelíden végigsimít a szemén, és így szól: „Akarom; láss!” És a vak egyszerre látja a fényt, ugrál és nevet és sír és imádkozik örömeiben, boldogságában. Meggyógyult. Az Úr pedig megy tovább útjára.

Kafarnaumban valami keskeny és szűk homokpartféle lehetett a tó partján, mert mindig úrja arról van szó, hogy mikor az Úr ott prédikál, tolong körülötte a tömeg. Így egyik szombat reggelen is. Az emberek szorongnak körülötte, nem akarnak egyetlen szót sem elmulasztani, mert „úgy beszél, mint akinek hatalma van, nem úgy, mint a mi írástudóink és farizeusaink.” Ekkor egy ember keresztültörte magát a tömegen, és az Úr lába elé veti magát. Ki ez? Jairus, a zsinagóga előljárója. Bizonyára egyike a legrosszabb kötekedőknek, Jézus ellenségeinek. De most bajban van. Kislánya halálos betegen fekszik. Azért jön és könyörög: „Uram, gyere gyorsan, mielőtt meghal a gyermekem.” És Krisztus egy pillanatig sem várhatja. Vele megy, keresztünyomakodva a tömegen. Útja egy kapuhajlat előtt vezethetett el. Itt a sötétben húzza meg magát egy asszony. Beteg, 12 éve szenved egy női bajban, vérfolyása van. Sokat szenvedett az orvosoktól, kiszedték a zsebéből a pénzt, de segíteni nem tudtak rajta. De nemcsak a teste beteg, a lelke is. A többi asszonyok értetlenségükben ellene fordultak, átkozottnak tartják, Istentől sújtottnak, akinek nem lehet gyereke. Egészen megfélemlített lett. Sohasem merte volna az Urat kérni, hogy meggyógyítsa. De most, hogy itt megy el előtte, le fog hajolni, és hátulról megéri a ruhája szegélyét. Meg is teszi, és máris átjárja a gyógyulás nagyszerű érzése. És Krisztus sietsége ellenére is megáll. Nem megy egyszerűen tovább, hiszen az asszony már úgyszólván meggyógyult. Megkérdezi: „Ki érintett engem? Erő ment ki belőlem!” A mindig okos Péter azt mondja: „Ki érintett, ki érintett? Hiszen minden oldalról lökdösnek!” De az asszony tudja, hogy róla van szó, és reszketve bújjik elő rejtkehelyéről, az Úr lábához borul, s bevallja, hogy ő volt, és hogy meggyógyult. Hát nem gyönyörű, ahogy az Úr ezt az asszonyt nemcsak egyszerűen meggyógyítja,

hanem lelki betegségét és nyomorát is látja? Elő kell bűnjia odujából és bevallania az Úr előtt a történeteket. Ekkor följé hajol, és jóságosan mondja: „Vigasztalódj leányom, hited segített rajtad.” És most már egészen egészséges, és boldogan megy útjára. Az Úr pedig tovább siet Jairus lányát föltámasztani.

Krisztus és a bűnösök. Az Isten fia azért jött erre a világra, hogy megváltsa a bűnösöket, ezért szíve tele van különös előszeretettel a bűnösök iránt, akik Istent keresik és vissza szeretnének térni hozzá.

Jerikóban elterjedt a híre, hogy a nagy názáreti csodatévő jön. Az utcák feketéllenek az eléje siető tömegtől. Utolsónak jön Zakeus, a fővámos. Szeretné az Urat látni, de kiszűvésű, így csak az előtte lévők hátát látja. Elfelejtkezik hivatalos méltóságáról, és fölmászik a legközelebbi fára, ahonnan jól lát. Láthatja, amint az Úr közeledik, mindig közelebb és közelebb jön, míg a fa alá nem ér. És itt megáll Krisztus, felnéz rá és megszólítja: „Zakeus, gyere le gyorsan, ma nálad kell maradnom ebédre.” Zakeus majd lepottyan a fáról örömeiben. Haza, haza a feleségéhez, és lakomat gyorsan! Ártatlanságában egész kompániáját meghívja, a vámosokat.

Egyszer elgondolkoztam, miféle társadalmi helyzetük lehetett tulajdonképpen ezeknek a vámosoknak. Eszembe jutott valami hasonló az utolsó évtizedekből: az „amilányok”, az amerikai katonák szeretői, az erkölcsi züllöttségnek és a nemzeti méltóság nélküliségnek ez a keveréke. Csak el kell képzelni, hogy például püspökünk a városban tett látogatásakor meghívatná magát vendégségbe ezekhez a lányokhoz, hogy megértsük, mennyire fölháborodtak a farizeusok, mikor meglátták az Urat a vámosok körében enni a terraszon. „Bűnösökkel eszik!” De Krisztus igen keményen leépíti ezeket az urakat. „Nem az egészségeseket jöttem meggyógyítani, hanem a betegeket. Hiszen ti egészségesek vagytok, és nincs ráam szükségetek!” És mikor Zakeus fölláll, hogy egy kis köszöntőt mondjon, és megígéri, hogy vagyona felét a szegényeknek adja, akit pedig becsapott, azt négyszeresen kárpótolja, micsoda örömmel fogadja ezt az Úr! Azt mondja: „Ábrahám, Izsák és Jákob fiait ki fogják dobni az Isten országából, de a vámosok és utcalányok helyet találnak benne.” Ez még nekünk is majdnem túl sok.

És most lássuk ennek az ellenképét. Egyszer a farizeusok is meghívják. Eleget akarnak tenni társadalmi kötelezettségüknek, de ugyanakkor éreztetni is akarják vele, hogyan gondolkodnak róla, hideg, távolságot tartó magatartásukkal, népük szép vendéglátási hagyományainak elhanyagolásával. Így aztán igen merev lesz ez az ebéd. És akkor valami kínos dolog történik. Egyszer csak félrevonja valaki az ajtófüggönyt, és egy asszony áll az ajtóban. Szép asszony, de milyen zavarodott pillantással kutatja végig a termet, ahol a férfiak az asztal körül fekszenek, míg megtalálja az Urat. Akkor odarohan, térdre veti magát előtte, és elborítja a lábát csókjával, könnyeivel, kibomlott hajával. Ruhája redőiből alabástrom edényt húz elő, és eltöri. És a termet betölti a megfizethetetlen nárdus remek illata. Csend lesz a teremben, az

urak összedugják a fejüket és susmognak: „Ha ez próféta volna, tudná, mi-féle asszony ez itt, aki hozzányúl.” Tényleg, ez az asszony nagy zavarba hozta az Urat, lehetetlenül viselkedett. De Krisztus fedezi az asszonyt, megszegyeníti ezeket az urakat az első helyekről szóló példabeszéddel, a nőt pedig védelmébe veszi: mert nagyon szeretett, nagy bűnei bocsánatot nyerne- nek.

Még egy jelenet. Egy átimádkozott éjszaka után az Úr Salamon tornácára megy tanítani. Nagy embertömeg hallgatja. Egyszerre megzavarják. Egy csomó kiabáló, hadonászó keleti jön föl a templomlépcsőn csörtetve az Úrhoz. Itt szétválík a csoport, és a közepén áll egy asszony, sápadtan, ziláltan, egész testében reszketve. Egy farizeus előreugorva kiáltja: „Uram, ezt az asszonyt házasságtörésen értük; Mózes törvénye előírja, hogy az ilyeneket halálra kell kövezni. Mit mondsz te erről?” Az egész visszatásító jelenetet csak azért rendezték, hogy az Urat zavarba hozzák. Tudják, nem fogja megengedni, hogy a törvény szigorát alkalmazzák ezzel az asszonnyal szemben, és így rajtakaphatják, hogy megveti a mózesi törvényt. De megint nem akar sikerülni a dolog. Az Úr szórakozottnak látszik, lehajol és a homokba ír. Jeremiás könyvében fordul elő, hogy az istentelenek neve a homokba lesz írva, és az első szél elfújja. Aztán felegyenesedik az Úr, szórakozottan elnéz az emberek feje fölött, és azt mondja: „Az dobja rá közületek az első követ, akinek nincs bűne.” Azután lehajol és tovább ír. Érezni lehet az evangélista örömet, ahogy leírja: „És egyik a másik után eloldalgott, kezdve a legidősebbeken.” Mind elmentek, csak az asszony marad ott egyedül. Bűnt követett el, és bűnét a nyilvánosság elé ráncigálták a legborzalmasabb módon. És most itt áll egyedül Isten Szentje előtt. Mit fog az mondani neki? Az Úr másodszor is felegyenesedik, ránéz az asszonyra, és azt mondja: „Hol vannak, akik vádoltak? Senki sem ítél el?” — „Nem Uram, senki.” — „Akkor én sem ítéllek el, menj és többé ne vétkezz.” Nem tudom mi szebb, az-e, ahogy az Úr visszaadja a szabadságát ennek a szegény teremtménynek, vagy az, ahogy atyaián és aggódva beszél hozzá: De most aztán kislányom, most aztán már nem vétkezhetsz többé.

Kérdezhetjük-e még ezek után: szerették-e a tanítványok az Urat, lelkesedtek-e érte? Pedig még mindig hiányzik egy vonás, hogy teljes legyen az Úr képe. Az apostolok szíve kezdetben, amikor rátaláltak, tele volt örömmel, hogy ez a nagy ember, ez a próféta, vagy tán a Messiás maga, ilyen bizalmas velük, hogy mellette mehetnek, vele ehetnek, kérdezgethetik mindenről, ami a szívükön feküdt. De aztán jön még valami. Ezt a meghitt alakot elárasztja valami, ami olyan nagy, hogy néha félelem fogja el őket. Hallottuk, ahogy mondták: „Kicsoda ez, hogy még a vihar és a hullámok is engedelmeskednek neki?” Hogy így rendelkezik a természeti hatalmak felett, hogy csodákat tesz, nem egyszer-másszor, mint a próféták, nem Isten hatalmával és erejével küszködve, hanem teljesen szabadon. És bár roppant szerény — néha olyan dolgokat mond, amit nem képesek fölfogni. Hogy mondhatja egy ember: „Aki atyját és anyját jobban szereti nálam, nem méltó hozzám?” Hogy kívánhatja,

hogy életüket adják érte? Sőt még azt is mondja: „Aki hisz bennem, az üdvözülni fog, aki nem hisz, már elítélte magát.” Teremtöm, hogy támaszthat ember ilyen igényeket?! És ami még ennél is jobban megijeszti őket: a hívő zsidónak mindaz, ami Isten találkozásáról szól, érinthetetlen szentség. Ugyanúgy történetének nagy alakjai. Jézus azonban azt mondja: „Salamonnál nagyobb van itt, a templomnál nagyobb van itt.” De még erősebb is jön. Amikor szemrehányást tesz nekik, hogy szombaton gyógyít, azt mondja két helyen is: „Az Emberfia ura a szombatnak.” Teremtöm, hát ki rendelte el a szombatot? Jáhve. És a hegyi beszédben még a tízparancsolat legszentebb szavait is a szájára veszi: „A régieknek azt mondták: ne ölj, ne törj házasságot, én azonban mondom nektek...” Itt még Jáhve szent törvényével is rendelkezik. Jó, ha szemünk előtt tartjuk ezt a nagyobb összefüggést, így megértjük, hogy az a néhány hely, ahol a szinoptikusok Krisztus Istenségéről írnak és János számos helye nem valami hajánál fogva odarángatott dolog, hanem csak azt mondja ki, amit az előzmények után ki kell egyszer már mondani.

Csak két jelenetet emelek ki. A jeruzsálemi templomban belekiáltja Krisztus a hullámzó tömegbe a felhívást: „Én vagyok az igazság, Aki hozzám jön és hisz bennem, azt szabadá teszi az igazság.” Alighogy kimondta ezt a nagy és szép mondatot, szembe találja magát a farizeusok ellentmondásával: hát tán ők, Isten gyermekei nem szabadok? De az Úr megfelel nekik: „Ti egyáltalán nem is ismeritek Istent, akit atyátoknak neveztek. Én azonban ismerem, és ha azt mondanám, hogy nem ismerem, hozzátok hasonló hazug lennék.” És nekik, megmondja nekik, hogy ők, akik életére törnek, nem Isten gyermekei, hanem a hazugság atyja az ő atyjuk. A választott nép vezetőinek szemére hányja, hogy a sátán gyermekei! Erre aztán felforr a dühük ellene. „Nem, mi Ábrahám fiai vagyunk.” És mikor Jézus az orruk alá dörgöli: „Ábrahám? Ábrahám látta az én napomat és ujjongott, hogy láthatja”, ráförmednek: „Micsoda? Még 50 éves sem vagy, és el akarod hitetni, hogy Ábrahámot láttad?” Evvel mintha kiugratnák az Úrból a szót: „Mielőtt Ábrahám lett, én vagyok.” Ez a szó zsidó füleknek egészen egyértelmű. Ez az a szó amit Isten mondott az ég csipkebokorból: „Én vagyok, aki vagyok.” Tehát az ellenség válasza az, hogy köveket ragad megkövezni őt, hiszen Istenné tette magát.

De nézzünk egy pillanatra az apostolokra. Az ő számukra nem lehet Jézus család, nem lehet szélhámos. Nem lehet istenkáromló sem. Dehát mit mondott? Jézus, a mesterük azt mondta, hogy ő Jáhve! Ez túl nagy, túlságosan megfoghatatlan ahhoz, hogy megértsék. Igaz, vannak a kegyelemnek különleges pillanatai, amikor például Péter kijelenti: „Mi hisszük, hogy te vagy a Krisztus, az élő Isten fia”, de aztán mintha mindez elmerülne, és képesek gondba esni, honnan vegyenek kenyeret, hogy az Urat ne hagyják éhezni. Így megy ez Jézus egész nyilvános életén keresztül: az Úr titok a számukra, nagy és szent, és mégis olyan emberi és olyan közeli.

Van egy hely az Újszövetségben, amelyik talán jobban megmutatja Krisztus igazi képét, mint bármelyik. Az utolsó vacsorán történt. János mondja el a búcsúbeszédben. Az előző időben a tanítványok minden szeretetük mellett is félték az Úrtól, ha valami balgaságot mondtak, vagy éppen civakodtak. És ha az Úr Istenről beszélt, ez olyan nagy volt, olyan titokzatos, olyan fölfoghatatlan. De ma este olyan közel van hozzájuk, mint még soha. Érzik, hogyan aggódik jövőjük miatt, milyen nehéz neki elmenni tőlük, és boldog örömmel tapasztalják, hogy jelentenek valamit neki, hogy az Úr ragaszkodik hozzájuk. És ma este olyan közvetlenül, olyan világosan beszél az Atyáról, mintha épp most jönne tőle, úgy hogy Fülöp szíve megremelegszik, és kéri: „Uram, mutasd meg nekünk az Atyát, és ez elég.” Az Úr ekkor megfordul, és azt mondja: „Fülöp, hiszen olyan régen ismertek már engem, hát nem tudjátok, hogy aki engem lát, az látja az Atyát?” Hát most kimondta! Nézzétek meg az Úrnak ezt a képét, ahogy tanítványai között van, olyan közel, olyan emberien, olyan bizalmasan, mint még soha, és ahogy mondja nekik halk csodálkozással a hangjában: Hát még mindig nem fogtátok föl, hogy aki az én arcomat látja, az Isten arcába néz? Ez az Úr az apostolok élménye. Ez az Úr, ahogy előttünk áll.

Weissmahr Béla

MINDENBEN TALÁLJUK MEG AZ ISTENT

Istent minden dologban megtalálni olyan alapvető kérdés, hogy állandóan vissza kell térnie, újra meg újra föl kell figyelniük rá és gondolkodniuk kell róla.

1) **Miért?** — Mert a) Lelkiségi követelmény. A lelkiélet pontosan azt kívánja, hogy ne csak az imádságban, hanem minden tevékenységünkben és életünk minden viszonylatában az Istent keressük, és meg is találjuk.

b) Modern követelmény. A mai embert igazán csak az a lelkiiség tudja megragadni, amely a vallási életnek, az Istennek nem egy a mindennapi élettől különálló szentélyt biztosít csupán, hanem képes megmutatni, hogy Istennel mindenütt, a profánnak nevezett élet minden viszonylatában is találkozni lehet, sőt kell.

c) De a legmélyebb oka (és egyszersmind a legáltalánosabb oka is, amely független attól, hogy lelki emberek vagyunk-e, és attól is, hogy modern, a mai élethez alkalmazkodó lelkiiséget keresünk-e vagy nem) egyszerűen az, hogy Isten alapvetően néma marad mindaddig, amíg ide el nem jutunk. És minél beszédesebb lesz jelenléte számunkra a dolgokban, annál inkább találkozunk vele személyesen is. Mert Isten nem szól hozzánk másképp, mint a teremtményeken keresztül.

2) Mik a feltételei, hogy ez megvalósuljon?

Az alapfeltétel a hit, a látás feltétele a hit. És itt szembekerülünk egy különleges circulus-szal, amely azonban nem vitiosus.

Hittel kell ugyanis kezdeni, a hit szemével kell látni mindent, és erre már az Isten nyitotta meg a szemünket. Azután pedig gyakorolni kell ezt a hitet, azaz meg kell valósítani az életben. De amikor hitet követelünk ahhoz, hogy az Isten meg tudjuk látni a dolgokban és eseményekben, akkor itt nem arról van szó, hogy önáltatásba ringatjuk magunkat, hogy úgy teszünk, „mintha” Isten látnánk mindenben, és ennek következtében látjuk is. Hanem mivel a hit már kezdődő látás, azért erre a kezdeti megértésre, biztonságra támaszkodva igyekszünk mélyebben belehatolni a dolgok, az Isten megnyilvánító dolgok megértésébe. Ha ugyanis az Isten megszólít minket egy esemény, történés, egy dolog által, úgy, hogy tudatossá lesz bennünk hívása, hozzánk intézett szava, üzenete, akkor ezzel felkínálja magát, felkínálja a hitet, amelynek a mi részünkről az első feleletté kell válnia.

Keressük tehát az Istennel való találkozást, de ezt hívő lelkülettel tesszük, azaz nem szabunk feltételeket. És pontosan ez a késég a legalapvetőbb: nem szabjuk meg, hogy hogyan vagyunk hajlandók találkozni az Istennel. Tulajdonképpen ennek a kivitelezésén fordul minden.

Konkrét formában: joggal hangsúlyozzák (főleg a modern szerzők, — de éppen úgy a régi jezsuiták is Szent Ignác nyomán), hogy Isten nemcsak az imában kell megtalálni, hanem minden munkánkban és tevékenységünkben is, amelyet az ő dicsőségére végzünk. Sőt úgy is lehet mondani, hogy Isten nem elsősorban az imában kell megtalálnunk, hanem „profán” életünkben, a mindennapi munkában, a tevékenységben, és az imára éppen azért és annyiban van szükség, hogy ezt a lehetőséget biztosítsa. Mert azt el kell ismer-nünk, hogy ha „kifejezett” imával nem tápláljuk lelkiéletünket, akkor hova-tovább teljesen lehetetlen lesz számunkra, hogy fölfedezzük Isten nap-i munkánkban és a mindennapi élet körülményeiben.

Azt hiszem, ez teljesen helyes is, — ha nem értjük félre. Ha nem felejtjük el, hogy nem mi szabjuk meg, hol találkozunk az Istennel.

Van itt ugyanis egy veszély. Ha nagyon hangsúlyozzuk, hogy Isten mindennapi életünkben, mindennapi munkánkban, az Isten dicsőségére el-vállalt munkák hűséges végzésében kell megtalálnunk, könnyen megesik, hogy kizárólagosan az aktivitásra fordítjuk figyelmünket, — és úgy képzeljük, hogy Isten elsősorban ott találjuk meg, ahol m i tevékenykedünk... Eközben elfelejtjük, hogy Istennel való találkozásunk elsősorban passzív, mivel teremtmények vagyunk. Természetesen ott is találkozunk Vele, ahol aktívan tevékenykedünk. De mint teremtményeknek az Istennel való találkozásunk legfontosabb mozzanata az Isten „elviselése”. Nem mintha nem kellene arra törekednünk, hogy a lehetőség szerint eltávolítsuk és legyőzzük mindazt, ami hátráltat, ami árt, ami minket vagy másokat megkárosít, tönkretesz és lenyom.

De tisztában kell lennünk azzal, hogy ez nem lehetséges száz százalékig, sőt sokszor egyáltalán nem lehetséges. Már pedig Istent, az ő akaratát, az ő személyét akkor is meg kell találnunk. Nem tehetünk kikötéseket, hogy csak akkor vagyunk hajlandók valamilyen eseményt vele való találkozásnak fölfogni, ha az az esemény „kibontakoztat”. Ez a magatartás nehéz, ehhez nem fér kétség. Éppen ezért kell hitünket élesíteni, szítani. És ezért a „kifejezett” imádságból legalább annyi kell, amennyi szükséges ahhoz, hogy ezt a magatartást ki tudjuk alakítani, hogy az Istent el tudjuk fogadni minden formában.

Mert nagyon helyes, ha Istennel találkozunk abban az embertársunkban, akinek segítünk, vagy aki nekünk segít és szolgálatot tesz. Helyes, ha megtaláljuk Istent a munkában, amelyet érte végzünk, az eszközben, amelyet felhasználunk... De meg kell látnunk az Istent abban az emberben is, aki ránk támad, abban a munkában és feladatban is, amely nem ízlik, abban az eszközben is, amely hiányzik. Meg kell látnunk a vérhasbacilusban és a lázban, amely képtelenné tesz a munkára, a fejfájásban és az álmoságban, amely az imádságot reménytelen erőlködéssé teszi, és ha a helyzet úgy hozza, magunk vagy mások életének egészen tragikus helyzeteiben...

Mert ha az Isten mindenütt jelen van, akkor jelen van ezekben is, és ha mindenütt a javunkra munkálkodik, akkor itt is. És ha itt nem vagyunk képesek meglátni, akkor egyszerűen nem igaz, hanem csak önáltatás, ha azt hisszük, hogy őt találtuk meg az aktivitásban és a kibontakozásban. Ha ez a készség nincs meg, akkor Isten keresése minden dologban csak illúzió. Éppen azért, mert egész életünket kegyelmi ajánlatnak foghatjuk fel, egész életünknek aktíve és passzíve is önátadásá kell válnia ahhoz, hogy őt megtalálhassuk.

És ezzel eljutottunk egy nagyon egyszerű igazsághoz. Az igazi keresztény magatartásnak mindenütt és minden viszonylatban csak egy próbája van, és ezt úgy hívják, hogy kereszt. Azaz pontosabban a kereszttel szembeni állásfoglalás. „Crux Christi discernit”, Krisztus keresztje vet helyes fényt a dolgokra, annak világánál különböztetjük meg, minek mennyi köze van az Istenhez.

3) Mik az eredmények?

Ha Istent meg tudjuk látni mindenben, és a ebből a mindenből nem reszertjük ki azt, ami természetünknek ellenére van, akkor a hitet komoly, esetleg hősiés formában gyakoroljuk. De éppen azért, hogy mindent így látunk, és mindent így elfogadunk, valóban — még ha élményszerűtlen élményszerűségben is — az Istennel találkozunk. Valóban őt látjuk mindenben. „Benedicite, omnia opera Domini, Dominum...” — áldjátok, az Úr minden műve, az Urat!

Ez a „látás” ugyan még nem a színről-színre való, de mélységesen boldogító, mélységesen megnyugtató. Örömet ad; már pedig „az Úrban való öröm a mi erősségünk” (Neh 8,10).

AZ ASZKÉZIS BUKTATOI

A cím talán félreértésre adhat alkalmat. Nem vagyunk a „könnyű kereszténység” hívei. Nem lehet elképzelni, még kevésbé megvalósítani kereszt nélküli kereszténységet. A harc természetünk és a világ lefelé húzó erőivel, az áldozat a kereszténység, sőt az emberség lényegéhez tartozik. De ha ma annyian „átesnek a ló túlsó oldalára”, és ki akarnak irtani a kereszténységből mindent, ami csak emlékeztet is tudatos aszkézisre, akkor ez mégsem lehet ok nélkül. Nem árt egy kis lelkiismeretvizsgálat, hogy tisztábban lássuk a lényegét, és kialakítsuk a helyes egyensúlyt. Ezt célozza a következő gondolatmenet. Megpróbál rávilágítani helyes elvek helytelen túlzásaira (anélkül, hogy ezzel megkérdőjelezné a helyes elveket), vagy esetleg egyoldalú, téves elvekre. Arról az aszketikus irányról szól, amelynek többé-kevésbé mindannyian neveltjei vagyunk, és ahhoz szeretne hozzájárulni, hogy a jövőben jobban el tudjuk kerülni a „buktatókat”.

A) Aszkézis a mindennapokban: építőkocka vagy „gyakorlat”?

Horatius egyik híres ódájában így festi le az „igaz és feltételeihez ragaszkodó” férfiút: „Si fractus illabatur orbis, Impavidum ferient ruinae — ha az egész világ összeomlik, őt akkor is rettenthetetlenül temetik maguk alá a romok.” Jézus viszont ezt mondja: „Aki életét meg akarja menteni, elveszti azt. Aki elveszti életét értem és az evangéliumért, megmenti azt” (Mk 8,35). A két idézet egymás mellett igen tanulságos, és képszerűen elővételezi mindazt, amit itt mondhatunk. Hozzáfűzve, hogy a jézusi mondást többnyire rövidített formában szokás idézni, kihagyva az „értem és az evangéliumért” szavakat — vagyis a lényegét.

Nem véletlenül hivatkoztunk Horatiusra. Magyar földön, hosszú ideig erősen klasszikus ihletű irodalmunk és nevelésünk révén, erkölcsi téren erős volt a sztoikus-római hagyományok befolyása. Az aszkézis egészen a legutóbbi időkig úgy szerepelt, mint tudatos és éber akaratgyakorlat, a jellem kialakulásának nélkülözhetetlen, hathatós eszköze. És mindez igaz is. Csak éppen túlságosan az „én” került így középpontba. Krisztus Urunk szerint a kereszténység mértéke a szeretet („értem, az evangéliumért”), az pedig éppenséggel kizárja az önközpontúságot. Nem az önuralom, a jellem, a tökéletesség a cél — hanem az, hogy alkalmasabb szolgáló lehessünk Isten akaratának, tágasabb, tisztább csatornái szeretetének. Az aszkézis tehát „az eszköz eszköze”. Ha ezt nem vesszük figyelembe, többféle veszély fenyegeti:

1) „Szent önzés”. Már maga ez a fából vaskarika kifejezés mutatja, miről van itt szó: valójában tömény és kereszténytelen individualizmusról. A fontos a magam üdvössége (nem a szolgálat), a magam tökéletessége (nem az odaadás), erre törekszem mindenáron, ezt akarom „bebiztosítani” (Pál nem

volt ilyen merész, vö.1Kor 4,4) aszketikus erőlködéssel és bizonyos lelki „harácsolással”: minél több önmegtagadás, minél több búcsú elnyerése, holtom után legalábbis egy gregorián sorozat az üdvözülésemért (nem pedig ráhagyatkozás Isten irgalmára) ... (Elrettentő példa: századunk egyik szentéletű embere följegyezte, hogy egy ünnepen 21 szentmisét hallgatott! Ami persze csak úgy képzelhető, ha egyszerre vagy háromba „kapcsolódott bele”, mint ezt akkor mondták.)

Végső, súlyos eltorzulása ennek az útnak a visszataszító erénygőg és farizeizmus: az egyéniség bezárul a lényeges értékek elől. „Jaj nektek, képzetű írástudók és farizeusok! Megszűritek a szűnyogot, de a tevét lenyelitek!” (Mt 23,23-24)

2) **Voluntarizmus.** Az aszkézis akarategyakorlat, az akarat pedig veszedelmes képesség. Könnyen válik merevvé, erőszakossá, sőt zsarnokivá. Gondoljunk az „aszkéta” hagyományos típusára, ahogyan a köztudatban szerepel: szikár, barátságtalan ember, aki naphosszat csak „parancsol” magának, és ha valaki a közelébe kerül, annak is. Ez komoly veszélyt jelenthet az egyéniség fejlődésében, és nagyon elidegenítőleg hat. Kivédése nem könnyű, mert az akarat arra való, hogy akarjon, már pedig a lelkiélet kezdetén rendszeren nincs még meg bennünk az az egyszerűség, amellyel önmagunkon túllépve felismerjük Isten akaratát, és hozzáisimulunk. (Kolerikus típusokban ez később is elég nehezen alakulhat ki.)

3) **Kicsinyesség.** Rendszerint nem vagyunk túlságosan ötletesek Isten szolgálatában, és ha valaki mindenáron „önmegtagadást akar végezni”, annak az ellenállhatatlan komikumig menő megnyilvánulásai lehetnek. Ki ne emlékeznék arra a kedves apácára, aki a „szent szegénység” nevében semmiképpen sem akart egyénél több gyufaszálat elpazarolni gyertyagyújtáskor, inkább a nehéz gyertyatartót emelte föl és vitte át az oltár másik oldalára, ha a gyufa véletlenül kialudt? Ugyanakkor ennek a jó léleknek a gondolatkörén telejten kívül rekedt, hogy élnek a világon emberek, akik csakugyan szegények, anélkül, hogy ezt „gyakorolni” kívánnák... Nem szándékunk itt semmilyen jószándékot neveltségessé tenni, csak arra szeretnénk rámutatni, mennyire eltávolodhat az aszkézis a valóságtól.

4) **Mesterkéeltség.** Gimnazista korunkban legjobb barátom egyszer jegyzéket készített az önmegtagadás alkalmairól. Ime néhány: „Levelet nem bontani fel mindjárt. Földön heverő szemetet fölvenni. Ha nézeteltérésünk volt valakivel, elsőnek bocsánatot kérni.” Világos, hogy ebből a felsorolásból hiányzik a rangsor. Következésképpen fennáll a gyanú, hogy az ilyen gyakorlás „teljesítményszegénységhez” vezet: mesterségesen, „sportszerűen” keressük az alkalmat minél több önmegtagadásra. És korunk minden mesterkéeltség iránt igen érzékeny. Holott az aszkézis alkalmait nem keresni kell, hanem — megtalálni.

Itt érkeztünk el talán a kérdés lényegéhez. Az aszkézis „méregfogát” akkor lehet kihúzni, ha visszaállítjuk az élet szerves egészébe. Életen itt nemcsak

az ún. lelkiéletet, hanem a mindennapi élet egészét értve. Nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy a kettőt nem lenne szabad különválasztani.

Nézzünk egy példát erre a szerves aszkézisre! Gondoljunk egy gyárban dolgozó asszonyra. Kora hajnalban kel, nyilván kedvetlenül és álmosan, kapkodva készíti elő a háznép tízóraitját, hogy aztán néha rossz időben, de mindenesetre zsúfolt járműveken, hasonló sorstársak nyomott légkörében a város túlsó felén lévő munkahelyére siessen. Ott nyolc óra hosszat ugyanazt a gépies műveletet végzi napról napra. Majd ugyanazon tortúra árán hazaér, és nekiáll főzni, mosni stb. a családra. Közben még egy-egy váratlan „csemege” is adódik: a gyerek rossz jegyet hoz az iskolából, vagy cseng a telefon, amikor éppen föltette a rántást... Kérdezzük: kell-e ennek az anyának „önmehtagadási alkalmakat” keresnie? Hiszen reggeltől estig ugyancsak bőven adódnak! Ha viszont mindezt úgy veszi, mint a család és a közösség érdekében Isten előtt jószívvel úgyszólván áldozatot, akkor könnyebbé és főleg termékenyebbé válik. Skizofréniás vallásosság az, amely a napi munkát lerovandó robotnak tartja, és várja, hogy attól függetlenül és annak végeztével majd „lelkiéletet él”. (Persze hiába várja, mert ehhez már túlságosan fáradt.) Sajnos nem ritka eset, hogy éppen szorgalmas templomjárókban tapasztalható ilyen hasadás: titkon „mártírnak” tekintik magukat, ahelyett, hogy a józan valóságot építenék bele aszketikus életükbe. Ha futólag végigtekintünk azokon a nehézségeken, amelyeket pl. csak a nagyvárosi élet okoz a mai embernek, környezetszennyeződéstől a közlekedési dugóig, azok bizony felérnek egy középkori sündisznóbőrövvvel! A szerves aszkézis tehát abban áll, hogy tanuljunk meg akarattal Istennek a körülményekben és eseményekben megnyilvánuló akaratához simulni, akkor is, amikor kellemetlen. Ez sokkal értékesebb és nem utolsó sorban sokkal veszélytelenebb, mint ha a magunk feje után szemelünk ki „önmehtagadási gyakorlatokat”. (Veszélyesek a magunk ácsolta keresztiek azért, mert könnyen leroskadunk alattuk. Isten csak ahhoz ad kegyelmet, ami az ő akarata.)

Eléggé nem hangsúlyozható területe a szerves aszkézisnek az embertársainkkal való együttélés. Az igazi aszkézis mindig szociális jellegű. Hányszor kerülünk össze kellemetlen lakótárssal, igazságtalan fölöttséggel, lelkiismeretlen kollégával, bőbeszédű öregekkel, nehéz természetű beteggel — hányszor érezzük úgy, hogy megbántottak, kihasználtak, csalódtunk a másokban — és mindezen többnyire semmi módunk változtatni! Nagy dolog, ha megtanuljuk Pál apostol intelmének szellemében „elviselni egymást” (Kol 3,13). De még ott is bőséges tere nyílik az aszkézisnek, ahol egyik fél sem hibás, mindössze a természetek vagy meggyőződések különböznek. A Zsinat egyik nagy vívmánya az a figyelmeztetés, hogy ilyenkor nem az elzárkózás a megoldás, hanem a — sokszor bizony fáradságos — dialógus. És amikor az ember olyan híreket hall vagy olvas, hogy: az egyik francia elnökjelölt kortese rálőtt a másíknak a hívére; az áthelyezett plébános fellázította a községet az utódja ellen; a „hithű” katolikusok csoportja

gyalázkodó röpiratot bocsátott ki a kézből áldozók ellen; a fiatal káplán tapintatlanul és sértően nekiment az újításokkal megbarátkozni nem tudó idős híveknek stb. — akkor sóhajtván állapítja meg, hogy, úgy látszik, a minimális tolerancia is nem közönséges önuralmat és lelkiert követel. A tömegtájékoztató eszközök korában elvben alaposan megnövekedett ennek az együttélésnek a tere is. A legtöbb embernek pl. komoly aszkézislehetőséget jelentene az ún. harmadik világ problémaköre — azért is, mert nyomasztóan nehezedik ránk, azért is, mert áldozatra ösztönöz. De kevesen jutnak el odáig, hogy csakugyan törődnek vele.

Nem hagyhatjuk ki a mai idők aszketikus lehetőségei közül az önuralomnak azt a fajtáját, amelyet a haszontalan és fölösleges élvezeteknek való ellenállás követel meg. A kábítószerekről, alkoholizmusról és egyéb káros szenvedélyekről nem is beszélve, idetartozik mindaz, amit a kirakatok csábítására, a reklám hatására megveszünk, pedig nincs szükségünk rá; mindaz, amit „reprezentálásból” vagy mások túllícitálásából jobbik eszünk ellenére csinálunk; a képernyőre félig-meddig figyelve elfecsérelt órák stb. A reklám nagy lélektani ügyességgel és roppant hangerővel igyekszik materiális és szellemi téren is nyakunkba varrni mindent. A töméntelen ajánlat közül igazi aszkézissel kell kiválogatnunk azt, ami valóban szükséges vagy legalább hasznos. Az ún. jóléti társadalmakban egyházi részről elég sokszor hallunk erre utalást, de sajnos igen szerényen és erőtlenül. A gyakorlat pedig mást mutat. Egy német egyházi újság húsvéti számának hátsó fedőlapja egy nem éppen olcsó ital hirdetését hozta. Az egyik olvasó — méltán — kifogással élt. A szerkesztőség azzal védekezett, hogy reklámokra szükség van, mert csak így tudják tartani a lap árát — és különben is miért ne lehetne a feltámadás ünnepét egy pohárka itallal is megülni?

Az ellenkező oldalon viszont furcsa aszketikus túlzások kapnak lábra „közösségi” eljellel, a szolidaritás nevében. A tüntetően szedett-vedett ruhát viselő és híd alatt alvó fiataloktól addig a legalábbis kétes értékű propagandáig, amely csonttá aszott éhezők elrémitő plakátjaival igyekszik megindítani a szíveket és erszényeket, és karácsonykor sem tud mást, mint prófétai módon fenyegetőzni. Azzal indokolják ezt, hogy a mai ember csak erős hatásokra fogékony, és szem elől tévesztik, amit az orvosok jól tudnak: csinján kell bánni az erős orvosságokkal, mert a szervezet könnyen érzékettelenné válik.

B) Aszkézis a lelkeség fölépítésében: hajtóerő vagy gát?

„Senki más alapot nem vethet, mint amely vettetett: ez Jézus Krisztus” (1Kor 3,11). A lelkiéletet Jézusra alapozni annyit jelent, mint a szeretetet alapozni. Vagyis arra a jóakaratra, amely ott rejlik az ember szívében Isten és embertestvérek iránt. Szent Ágoston azt mondja, hogy „a jóakaratra mi sem könnyebb, mint jóakarátúnak lenni.” Könnyű akkor is, ha — nehéz. „Ubi amator, non laboratur, etsi laboratur, ipse labor amator.” Vagyis a

szeretet nem érzi a fáradságot, ha pedig mégis, akkor azt is szereti. Tehát szembe tud szállni a jóakarát akadályaiával és a szolgálat nehézségeivel, önmagában és önmagán kívül: ez lenne az aszkézis.

Azt szokás felhozni ezzel szemben, hogy az aszkézisnek meg kell előznie a szeretetet, mert akinek belső világa „rendetlen”, az nem tud helyesen szeretni. Csakhogy az ember lelke nem mindenféle holmival megtömött fiók, ahol „rendet tudunk csinálni”, kihajigálva, ami fölösleges. Nem edény, amelyet „ki kell üríteni”, hogy majd azután (egy valójában nemlétező semleges állapoton áthaladva) betöltse az Isten. Nem is egy autó ablaküvege — Merton hasonlata —, amelyet a törölővel automatikusan végigszántunk, „megtisztítva a rendetlen hajlamoktól”, és máris tiszta. Hanem ha már képpel élünk, inkább összekeveredett vasreszelék, amely a mágneses erővonalak hatására rendeződik. A mágnes: Isten. Az ő szeretete sugárzásának kell kitenni a lelket, elsősorban Jézus személyében, hogy megérezze, és így legyen ereje vonzása után igazodni.

Ha nem így történik, az negatív fejlődést eredményez. Több oldalról mutathatók meg:

1) **Visszavonulás a világtól és az emberektől.** Szent Ignác híres elve szerint a teremtményeket annyiban kell felhasználnunk, amennyiben segítenek célunk, azaz Isten szolgálata felé, és annyiban kell megválnunk tőlük, amennyiben akadályoznak. A gyakorlatban akárhányszor mintha csak az elv második felét vennék figyelembe. Holott ki nem látja, hogy a pozitív aszkézis sokszor éppen annyi vagy még több erőfeszítéssel jár, mint a negatív, a lemondás! Isten ezt az egy életünket nem azért adta, hogy jól-rosszul „átessünk” rajta, és utána majd jöjjön az „igazi”, hanem szeretete ajándékaul magunknak és másoknak.

2) **Félelem.** „Aki fél, az nem tökéletes a szeretetben” — mondja a szeretett tanítvány (1Jn 4,18). Maga Krisztus festi meg a talentumok példabeszédében (Lk 19,20-26) annak az embernek a típusát, aki Isten „megbántásától” félve inkább nem él a rendelkezésére álló lehetőségekkel, pedig éppen ezzel vonja magára Ura rosszallását. Ha az ilyen pl. családot alapít, „búra alatt” szeretné nevelni gyermekeit. Ezzel persze csak annyit ér el, hogy kétes és zavaros forrásokból fogják meríteni mindazt, amire fölkészíteni az ő kötelessége lett volna.

3) **Életidegenség.** Igyekszik hátat fordítani a „csábító” világnak, és csak a legszükségesebbet venni tudomásul belőle. A természet, a művészet, a közösség, mindaz az emberi tényező, amely okosan felhasználva harmonikusan fejleszti egyéniségünket, kiesik az életből, ill. nem jut kellő szerephez. Különösen rosszul járnak a kedélyi elemekben gazdag művészeti ágak: költészet, zene. Az eredmény: műveletlenség, egyoldalúság, magány. Ami nemcsak egyénileg sajnálatos, de akadály a életbe való beépülésnek és ezzel a keresztény tanúságtételnek is.

4) **Természetellenesség.** Elméletben mindannyian valljuk hogy a kegyelem a természetre épít. A gyakorlat bizony sokszor mást mutat: a természetfölöttit nagymértékben azonosítják a természetellenessel. Éppen a helytelen aszkézis következtében. Ebben a szemléletben minden természetes vágy vagy vonzódás eleve bűnös vagy legalábbis gyanús és tökéletlen, és amit szeretnék, attól félnem kell. Viszont ami kellemetlen, nehéz, elriasztó, az szinte biztosan „Isten akarata” és tökéletességünk eszköze. „Nagyon jó, mert nagyon rossz” — az egyik lelkivezetőnek ebben a tömör formulájában sok a zseniális igazság, de azért csínján kell bánni alkalmazásával. A tökéletesség mértéke sem az, hogy milyen „önmegtagadott” valaki. Könnyű fölfedezni mindebben a dualizmus és a már érintett sztoicizmus maradványait.

5) **Örömtelenség.** Az egyik legveszedelmesebb lélektani fejlemény: az állandóan elfojtott, háttérbe szorított érzelmi élet elsatnyul, ezzel kedélyvilágunk elszürkül, magatartásunk mogorva lesz. Elretentő realizmussal festi ezt egy nemrég megjelent kis elmélkedési könyv életképe: „Mint askéta / elnyomott mindent: / mérgét / sírását / nevetését / ösztöneit / szükségleteit / vágyait / aggodalmait / kétségeit / gyöngédségét. / Mint askéta / elnyomott mindent, / saját magát / és az embereket körülötte.”

Az ilyen kiegyensúlyozatlanság természetesen megbosszulja magát. A száműzött érzelmek búvópatakként fel-feltörnek, furcsa, veszélyes helyzeteket teremtvé. Van, aki már nem tud egy szívből jövő meleg szót kimondani, mert elsírja magát.

6) Az ilyen ember képtelen a **pihenésre**, kikapcsolódásra, feloldódásra, akár másokkal, akár egyedül. Olyan ez, mint a vasfűző, amely nélkül szerencsétlen tulajdonosa már moccanni sem tud. A „kötelesség” megszállottjává válik. Pedig a mai élet hajszájában életbevágóan fontos a pihenni tudás művészete. Es éppen a kegyelem is előszeretettel a csendnek, a szándéktalan odaadásnak a perceiben hatol lelkünkbe. Az a kegyelem, amit „egetostromló akarás” nem tud kikényszeríteni.

Csoda-e, hogy az ilyen létkör a lelkiéletben a komor vegetálás „siralom-völgyi” hangulatát állandósítja, vagy tömény lázadást vált ki, és átcsap az ellenkezőjébe? Az is megeshet viszont, hogy a túlzott igyekezet, meggondolatlan nagylelkűség következtében nagyobb terhet vállal magára valaki, mint amennyit elbír (vö. Lk 14,28-32, az építkező meg a hadviselő példája). Az ilyesminek idegösszeomlás, belső zsákutca, lelki összetörés lehet a vége.

Mennyit szenvedett a természetes és derűs lelkületű Szent Erzsébet rideg lelkiatyjától! A legtöbb ember persze nem Szent Erzsébet, és ha az éltszentséget aszketikus gyakorlat alakjában mutatják be neki, egyszerűen elmegy tőle a kedve. Hisz joggal vélekedik úgy, hogy Isten nem önkínzásra adta az életet, és a boldogságnak kiirthatatlanul bennünk égő vágya Tőle való.

Kössünk még csokorba néhány olyan hibát, amelyeket összefoglalóan „a kereszt fetisizálása” névvel illethetnénk. A szenvedés különféle formáival szemben való magatartásról van szó:

a) **Lelkí szárazság.** A belső sivárságnak és ízetlenségnek ez a sajátságos állapota előbb-utóbb mindenkinél bekövetkezik. Elő kell készíteni és föl kell fegyverezni rá a lelket, hogy ne ijedjen meg tőle. A szeretetben megacélozódott aszkézis kétségtelenül páratlan tartóerő ilyenkor. De ne csinaljunk a szükségből erényt, még kevésbé eszményt. Az Isten kegyelmében élő lélek normális állapota mégis csak a szeretetből fakadó öröm, az Istengyermekség melege, a szeretet nyugodt izzása. Miért ne kérhetnénk Istentől, hogy lendülettel tudjuk szolgálni Öt? Természetesen a szeretettel elviselt szárazság nagyon kedves lehet Isten előtt, de ne hangoztassuk mindenáron „érdemszerző” voltát, és nem kell gyanúsnak tartani, ha valakinek nincsenek ilyen „megpróbáltatásai”.

b) **Betegség és fizikai szenvedések.** Amennyire igaz, hogy a szeretetből fakadó szenvedés roppant erőtartalék Isten országában, éppen úgy áll, hogy a szenvedés nagy próba, nagy kísértés, nagy veszedelem is. Isten eredetileg nem így akarta. A mi feladatunk az, hogy amennyire tőlünk telik, küzdjünk a betegség, az éhség, a természeti csapások következményei stb. ellen a magunk és még inkább mások életében. Amit nem sikerül kiküszöbölni, azt alázattal és szeretettel vállaljuk és segítjük hordani. De aki a rákos beteget azzal tartja, hogy betegsége „Isten szeretetének jele”, könnyen megjárhatja. A szenvedés természetfölötti szintézise kényes művelet, csak belülről oldható meg, s többet segít hozzá az egyszerű, meleg együttérés és segítő készség, mint a „buzdítás”. Ne feledjük: Jézus nem vigasztalta, hanem meggyógyította a betegeket!

Különösen fontos a helyes aszkézis a pap, a szerzetes életében. (A kétfajta aszkézis nem azonos!) Ha Isten embere nem örvendezőbb, nem sugárzóbb, emberebb ember, ha szeretete nem mélyebb és készségesebb, akkor egyrészt nem találja meg saját belső egyensúlyát, ami könnyen meghasonlásra vagy legalább igen furcsa szokásokra vezet, másrészt nem tudja közel vinni másokhoz Istenét. Az Istennek lefoglalt lélek aszkézisének igazi gyümölcse nem az elzárkózás, hanem az odaadás, a kiszolgáltatottság. Épp úgy, mint Krisztusnál. Nevelésünk ezen a téren enyhén szólva sok kívánnivalót hagyott maga után, azért keresi most olyan kínosan a helyes egyensúly útját. Hogy egy szélsőséges példát hozzunk: mit szólunk ahhoz a nagyvárosi káplánhoz, aki ha női hangot hall a telefonban, azonnal leteszi a kagylót? (Pedig hát tudvalévő, hogy pl. az olyan kényes ügyek elintézése, mint súlyos beteghez papot hívni, többnyire a család nőtagjaira marad.) A helytelen aszkézisben kereshetjük egyik okát sok pap későbbi válságának, hivatásvesztésének is: örömtelen életéből oda menekül, ahol emberi boldogságot képez.

C) A „szentek aszkézise”. Út-e a kereszt vagy cél?

Valamennyien emlékszünk még azokra a nem is olyan régi keletű szentéletrajzokra, amelyekben a hős szerdán és pénteken már csecsemőkorában

nem szopott, és halála után semmi földi erő nem volt képes eltávolítani testéről a húsába evődött vezeklőövet. Ezeknek a zord aszkézisű leírásoknak két sajnálatos következményük volt. Az egyik: hozzávéve még a csodákat is, amelyek a szentnek szinte minden léptét nyomon kísérték, csakugyan teljesen más világba helyezték át Isten kegyeltjét. Mindennapi ember nem is gondolhatott követésére. Még egy lépés, és ott vagyunk a „vallásos” és „hét-köznapi” élet végzetes szétválasztásánál. A másik, még nagyobb baj az, hogy a szenteknek ez a karikatúrája erősen befolyásolta a keresztény életről alkotott felfogásunkat: hiszen mégis csak a szent ennek a mintája. Pedig minden ilyen egyoldalúság torzképe a keresztény aszkézisnek. A kereszténység jóhír, örömhír. Ki mondjon igent az Isten teremtette világra, ha nem mi? (Egy bölcs lelkivezető mondása volt: „Kinek teremtette Isten azt a sok jót a világon? a bűnösöknek vagy a gyermekeinek? Ugye hogy a gyermekeinek?”) Ki sugározzon örömet, ha nem mi? Az az Egyház, amely fölséges merészséggel még a bűnt is „boldog” — nek mondja az Exsultetben, hiszen Megváltót érdemelt, éppen hűséges gyermekeit nevelné az örömtelen szigor szellemében?

De hát Jézus Krisztus? Hiszen ő igazán szegényes és kényelmetlen életformát választott magának a földön, keserves szenvedésekkel és keresztalálával váltotta meg a világot, és világosan kijelentette: „Ha valaki követni akar engem, tagadja meg önmagát, vegye fel keresztjét, és kövessen” (Mt 16,24). Isten maga jött el önként szenvedni értünk, hogy megtanítsa az önkéntes szenvedésre.

A dilemma megoldása elvben — láttuk — egyszerű. Az aszkézis helyességét nem mennyiségileg, hanem minőségileg kell mérni: annyi igazolt belőle, amennyit alapja, indítéka, hajtóereje: a szeretet szervesen magával hoz. A szeretetnek kétszeresen is velejárója az áldozat: egyfelől ki kell küszöbölnie mindazt, ami saját magában ellenkezik az odaadással, másfelől „kiüresedik” annak kedvéért, akit szeret (ennek egyik sajátos fajtája a vezeklés is).

Az édesanyának bizony sok kellemetlenséget szerez gyermeke. Nehezen hordja, kínok között hozza világra, sok-sok lemondással neveli: neki adja a legjobb falatokat, virraszt mellette, nem tud szórakozni járnivaló... Melyik normális anyának jutna eszébe, hogy ezt felszámítsa, mint önmegtágadást? Mind-ez magától értetődik.

Árpádházi Szent Margit aszkézise ma elrettentőnek tűnik. Csakhogy ő nemcsak családja és rokonsága, de egész nemzete sorsát hordta szívében, azért vezekelt. Az a szent mértéktelenség, amellyel ebbe belevetette magát, a szeretet szülötte volt.

Az Úr Jézus életének is ez a kulcsa. Az Atya iránt és irántunk való szeretete magyarázza a megtestesülésnek azt a páratlan „askézisét”, amelyet szemléletesen érzékeltet a régi himnusz: „Szűzi méhet nem utáltál.” Ez viszi el a jászoltól a keresztségig.

Mindig voltak és vannak emberek, akik olyan szorosan simulnak Krisztushoz, hogy mindenben utánozni kívánják áldozatos életét. Ezek a hősi lelkek önként, szeretettel vállalják a keresztet — nem azért, mert szenvedés, hanem

azért, mert Krisztus és a megváltás útja. Csakhogy ez nem aszketikus gyakorlás eredménye, hanem ingyen kegyelem. A magunk erőfeszítéséből sosem juthatunk ideig. A szenteknek ezen a hősi aszkézisén nem csodálkoznunk vagy megbotránkoznunk kell, hanem be kell hatolnunk lényük magvába: szeretetükbe. Es ott kezdünk tanulni tőlük, nem külső gyakorlatokban. (Szenteken nemcsak a kanonizált szenteket értjük: ismerőseink között is alighanem találkoztunk már ilyen példákkal.) Egyébként az igazi aszkézist diszkréció, rejtőzés jellemzi: az Úr Jézus kemény szavakkal bélyegezte képmutatásnak az ellenkezőjét (Mt 6,16-18).

Csakhogy külsőségeket, egyes gyakorlatokat mindig könnyebb utánozni, mint eleven, éltető lelket elsajátítani. Márpedig az aszkézis csak addig építő erő, amíg helyes értékrendbe illeszkedik. Hogy az előző példához térjünk vissza: ha az anya bálványt csinál gyermekéből, és miatta minden elemi testi és szellemi igényétől megfosztja magát, ez az egészségtelen állapot megbosszulja magát saját lelki egyensúlyában, de a gyermek fejlődésében is. Jézus sem „azért” jött el a földre, hogy szenvedjen és meghaljon, hanem azért, hogy életével és halálával példaképünk és megváltónk legyen, ezzel megdicsőítse az Atyát, azután pedig feltámadva visszatérjen boldog dicsőségébe. A dolgok jelenlegi rendjében ez az út szükségképpen vezetett a szenvedésen át. De az utat nem szabad összetévesztenünk a céllal. Aki Jézus életéből csak a nagypénteket látja, aki a keresztyénséget a szenvedés örömtelen vallásává teszi, ugyanolyan végzetes hibát követ el, mint aki nem „veszi fel keresztjét”, hogy az Urat kövesse.

Jézus élete elejétől végig a leghősiesebb aszkézis megnyilvánulása volt, még sincs benne semmi erőltetett, mert a szeretet hozza magával mindezt, és olvasztja természetfölötti egységbe. Az aszkézis célja P. Hunya szavával „a krisztusi minta másolása.”

Az is világos, hogy a szeretet megnyilvánulásának nem az aszkézis az egyetlen és legfőbb módja. Az édesanya nemcsak áldozatot hoz gyermekéért, hanem gyönyörködik benne, örül neki, elhalmozza szeretetének melegével. A nagy vezeklők élete az istenszeretet élményének titokzatos virágaiba bomlik (misztika). Biztosan rossz az az aszkézis, amely az élet uralkodó motívumává válik (eszközből céllá), és elveszi Isten, ember iránti magatartásunk természetes közvetlenségét.

Elindultunk tehát a mogorva „orralógató aszkétától” (Mécs), és eljutottunk a derűs és erős emberig, akinek aszkézise karöltve halad szeretetével.

Természetesen a hosszú időn át megszokott aszketikus túlzások páncélját nem lehet csak úgy lehajítani, hiszen akkor a lélek védtelen maradna. Ismét csak a szeretet és bizalom erősítésével kell kezdeni, hogy az átjárjon a gyakorlatokból annyit, amennyi szerves, és megtanulja mellőzni azt, ami fölösleges. A túlzott aszketikus fegyverkezés ugyanis — első hallásra talán furcsán hangzik — a bizalom hiányáról árulkodik. Bizalmatlanság mind az élet és az Isten teremtette világ, mind az emberek, mind Isten szeretete iránt. „Te karddal, dárdával és pajzsral jössz ellenem — mondja Dávid

Góliátnak —, én pedig a Seregek Urának nevével megyek ellened" (1Sám 17,45). Aki szeret, az Isten gyermekeinek szabadságában jár, ugyanakkor nem felejtve Pál mondását: „Minden szabad, de nem minden használ. Minden szabad, de nem minden szolgál javunkra" (1Kor 10,23-24). (Csak melleleg jegyezzük meg: szerencsére a lélektanban ritkák a tiszta képletek, s a legtöbb embernek marad legalább valami „hobbyja", ami a pozitívumok birodalmához kapcsolja. Egy sakk-kör vagy egy hangversenybérlet kitűnő „gyógyszernek" bizonyulhat ilyenkor.)

Örömmel kell üdvözlőnünk azt a fejlődést is, hogy ma az aszkézis súlypontja a testi gyakorlatokról fokozatosan a lelkiekre helyeződik át (lásd pl. a böjti fegyelem alakulását). Így minket már nemigen fenyeget az a veszély, amiről nem egy szent életében olvasunk: többnyire kezdeti túlzásai életre szóló nyomokat hagytak egészségükön. Az egészség persze viszonylagos jó, de Isten általában ezt is azért adja, hogy vigyázzunk rá.

Csakis az Isten akarata szerinti aszkézis útját járó emberen teljesednek be a fölséges páli paradoxonok: „...mint szomorúak, de mégis mindig vidámak, mint szűkölködők, mégis sokakat gazdagítók, mint akiknek semmijük sincs, de mégis mindenük megvan" (2Kor 6,10). Ez a krisztusi aszkézis buktatókkal teli, de magasba vivő útja.

Békési István

MATT TALBOT HŐSI HARCA

1971 augusztusában Rómában járó ír zarándokok azt sem tudták, hová legyenek örömlükben, amikor VI. Pál pápa azzal fogadta őket, hogy olvasta Matt Talbot életét, és ez volt a benyomása: „Ideje, hogy szentté avassák. Én megteszem, ami tőlem telik."

Az, akiről a Szentatya így nyilatkozott, egyszerű ír munkásember volt. Sőt megrögzött iszákos fiatalember. De egy pillanatban megfordult, és pedig véglegesen. A kegyelemnek ezt az óráját holtig tartó hűséges küzdelemmel gyümölcsöztette, és így lett a „szentek szigetén" új, szentéletű példakép. A Zöld Sziget századokon át a műveltség fellegvára volt a legsötétebb barbár századokban. Majd lett a misszionáriusok és nagy szerzetesek, igazán bőségesen termő és másol is magvető elindulások otthona. Matt példája úgy világíthat megint, mint a nagy ír kolostorok tudománya és az ír hegyek szent embereinek élete.

Halál az utcán

Ötven éve, 1925 Szentháromság vasárnapján (június 7-e volt), Dublin utcáján, a domonkos atyák temploma közelében, összeesett egy misére siető fáradt öreg munkás. Ekkor még senki sem sejtette a titkot. Fehér-fekete

habitusában odasietett egy dominikánus, és feloldozta, szent kenetet adott neki. Majd jött az orvos, és megállapította, hogy halott. Megérkezett a mentőkocsi, és mert senki sem ismerte fel a köréje csoportosulók közül, elvitték. (Cím nem volt nála. A zsebében lévő imakönyv és szentolvasó nem „különös ismertető jelek” egy vasárnap dublini utcán.) Amikor a holttestet levetkőztették, jött az első meglepetés. Vezeklő vasláncot találtak a halotton. Egy nagyobb, erős lánc a test körül. A karján és a lábszáron a térd alatt másik, könnyebb lánc. A másik karon kötél . . . Ki ez a középkori vezeklőeszközök hordó halott, akiknek egyszerű ruhája és holtteste makulátlan tiszta?

Apja fia

Aki közelebről megismerte az íreket, újra meg újra fel kell, hogy vesse a kérdést: mi ennek a népnek a titka? Az ír nép ereje: az ír édesanyák. Így volt ez Talbotéknál is. Tizenkét gyereket szült férjének, Charlie-nak a derék Elizabeth, és kilencet fel is nevelt. Hogy húsz év alatt 11 esetben költözködtek, az elárul valamit a ház urának jelleméről is . . . Alapjában jó ember és derék munkás volt, de az ital rabja. Az apró természetű, nagyhangú és nagyívó apa mellett a fiúk is korán azok lettek. Az örökösen osztozó, részeges sereget mégis rendben tartotta valahogy a derék édesanya.

Matt 1856. május 3-án született Dublinban. Iskolázottsága gyorstalpaló tanfolyam volt, — csak egy évig tartott a vallásos alapvetésre és a híres három „R”-re (writing, reading, reckoning) szorítózkózó iskola. Irni, olvasni, számolni úgy-ahogy megtanult. A derék iskolatestvérek iskolanaplója szerint abból az egy évből is sok napot mulasztott.

Tizenkét éves volt, amikor dolgozni kezdett. Egy borpalackozó üzletben igazán könnyű volt az ivás inasiskoláját sikerrel elkezdeni. El is kezdte. Később édesapja munkahelyén, a dublini kikötőben kifutófiú lett.

Egy shillinget adott keresetéből édesanyjának, a többit elitta. A többiek is így tettek. Ha pénzüik nem volt, vártak a kocsmá előtt, míg jó barát, jó cimbora nem jött, aki fizetett nekik egy-egy pohárral. Ha valami alkalmi munkával pár shillinget szereztek, azt újra elitták. Volt, hogy munkájukért — például kitararították a kocsmáros istállóját, ólját — nem pénzt kaptak, hanem valami természetbeni juttatást. Valamelyik eladta, és újra volt egy kis pénz az itlra. Megesett, hogy Matt a csizmáját is zálogba tette, és mezítláb somfordált haza.

„Bocsásson meg neked az Isten, Matt” — mondotta édesanyja, amikor a heti shillinget leadta a „koszt és kvártélyért”. „Így kell bánni az édesanyáddal?” Gondolom, az anyai panasz igazi értelme: „Ne verjen meg érte a jó Isten!”

Az ír történelmet kell ahhoz ismernünk, hogy az ital átkának az igazi okát megtaláljuk. Mi marad egy népnek, mikor idegen lesz saját hazájában, és szolga apái földjén? A nyomor — és a nyomorban vigaszul, bódulatul az ital. A negyedmillió Dublinban 1865-ben 16 192 volt a részegség miatt le-

tartóztatott emberek száma. Egy harmaduk nő volt. 1866-ban 19 esetben szerepelt a halál okául a szomorú kitétel: „a halál oka részegség”.

A kegyelem órája

Az apa példája és az ír nemzeti átok biztosan vitte Mattot a romlás útján. Ezt látta maga körül, ezt látta otthon. Igaz, öt millió ember letette a „pledge”-et, a nagy ígéretet, hogy szakít az ivással, mikor a nagy kapucinus atya, Father Matthew örök halállal és nemzeti romlással fenyegette őket. De elmúltak azok a hősi idők, úgy látszott, minden visszatért a régi kerékvágásba. Matyink is abban haladt. Csak annyi maradt meg jobbik énjéből, hogy a misét fel nem adta, és ha lopott pénzből akarták itatni, akkor ki tudta mondani, hogy „nem”.

Azon a szombat reggelen, 1884-ben sem volt egy fillér sem a zsebében; két — szintén pénztelen — testvérével ott ácsorgott a kocsmá előtt. Nem dolgozott a héten, nem volt italtra pénze. No majd jönnek a szerencsésebb jóbarátok, akik dolgozhattak. Bizonyára behívják őket. Potyáztak már nála is eleget és elegendően... De hiába vártak. Valami megkeseredett Matt szájában, és odaszólt testvéreinek: „Megyek haza.” Anyja csodálkozott, hogy olyan korán és ráadásul józanul tér haza. „Megyek a Szent Kereszt kollégiumba, és ígéretet teszek” — mondta Matt. Anyja intette, ne tegyen könnyelmű ígéretet. De mikor a 28 éves ember elindult, utána kiáltott: „Adjon neked az Isten erőt, hogy meg is tartsad!”

Matt keresett egy papot a kollégiumban, letette a pledge-et és meggyónt. Másnap a vasárnapi misén megáldozott. „Isten országában valami készül, valami lesz...”

A hősi harc

Akkor nézett csak nagyot az édesanya, mikor hétfőn reggel öt órakor felkelt a fia, hogy munka előtt a jezsuiták Gardiner utcai templomába misére menjen. Es a komoly indulást nem követte csalódás. Matt minden reggelt misével kezdett, és este, munka után újra betért valamelyik templomba. Lehetőleg távolabbiba, hogy megszabaduljon a pajtásoktól. Mert ez a munka utáni idő volt a kísértés órája. Ilyenkor álltak meg egy-két pint sörre. Tudta, hogy nem volna képes ellenállni. Hát annak tabernákulumához menekült, aki a keresztről kiáltotta: „Szomjazom.” Ott maradt sokszor lefekvésig, ott volt szombat délután, ott vasárnap. Nem volt még gyakorlata az imában. Serdülő éveiben egy-két megszokott reggeli imádságon, egy-egy időnként eszébe jutó Üdvözlégyen túl (ezeknek tulajdonította később megtérését) nem sokat gondolt Istenre. De tudta, hogy ott jó helyen van.

Az első három hónap volt a legnehezebb. Néha csüggedten mondta édesanyjának: „Anyám, nem jó ez semmire. Ha letelik a három hónap, megint inni fogok.” Egyik este olyan erős volt a kísértés, hogy betért egy kocsmába.

De a kiszolgáló valahogy megfeledkezett róla. Matt föleszmélt, kirohant, és ettől kezdve soha nem hordott magával pénzt. Drasztikus, de hatásos orvosság volt.

Három hónap múlva megújította ígéretét egy évre, azután már egész életére. De volt, hogy még két-három év múlva is a kétségbeesés környékezte. Egy alkalommal a félhetes vasárnapi misén a Xavéri Szent Ferenc-templomban, amikor áldozni indult volna, egy belső hangot hallott: minden igyekezeted hasztalan! Képtelen volt mozdulni. Ugyanez ismétlődött meg vele még két másik templomban, míg végül három órával később megínt a kiindulóponton találta magát. Ekkor odavetette magát a templom lépcsőjére, és hangosan kiáltotta: „Nem, Uram, semmi áron nem esem vissza régi szokásaimba!” És forrón segítségül hívta Máriát. Ezután végre nyugodtan végig tudta hallgatni a misét, és megáldozott.

Gyökeres átalakulás

Lassan pajtásai is észrevették: Matt megváltozott. Nem hiába mondta róla egyikük: „Semmit sem tudott könnyen venni.” Ők egyelőre csak azt látták, hogy nem megy velük inni. Anyja és nővérei jobban látták, miben változott meg a megtért bárány. Órákat imádkozott otthon is. „Ha vendég nincs, akkor térden találjuk.” Böjtölt is, éspedig kemény szigorral. Zordul kemény életrendjén csak utolsó hónapjaiban, kórházi tartózkodása után enyhített, akkor sem sokat. És elkezdett olvasni. Rettentő kitartással rágta át magát — hiszen eleinte alig ment az olvasás — azokon a könyveken, amelyeket lelkiatya és gyóntatója, a jezsuita P. Walsh adott neki. Egész kis könyvtárra való lelki könyvet (90 db) gyűjtött, és azokat állandóan olvassgatta, megjelölve egyes helyeket. Minthogy az olvasás lassan ment, jól el tudott gondolkodni az olvasottakon. Ha valamit nem értett, kimásolta, és megkérdezte gyóntatóját vagy más hozzáértő embert. Egyik könyvében aláhúzta ezt a mondatát: „Az imádságban az ember szól Istenhez; a lelkiolvasásban Isten szól az emberhez.” Könyvei közt apró ájtatossági füzetek mellett ott volt Rodrigueznak a keresztény tökéletességről szóló könyve, Faber konferenciái, Szent Ágoston Vallomásai (a nagy bűnbánó önéletrajzát Matt alaposan összefirkálta). De negyven éven át első és legkedvesebb olvasmánya a Biblia volt. A Szentírás több példányban is megvolt neki. Igen szerette az ószövetségben a zsoltárokat és a Bölcsesség Könyvét. Az evangéliumok közül Szent Mátéé volt a kedvence. A szenvedéstörténet lapjait majdnem salátává olvasta. Szent Pál szeretethimnuszát az első korintusi levélben külön aláhúzta: A szeretet türelmes, a szeretet jóságos...

A Gardiner utcai templom sekrestyése is mondhatott volna Mattról egyet és más. Hiszen amikor hajnalban kaput nyitott, ő már ott térdelt a templom előtt, télen-nyáron. Láta, hogy óraszám egyenes tartással, mozdulatlanul térdelve imádkozik, könyvet sohasem használ. A jószemű ember később ebbe a mondatba foglalta össze Matt jellemzését: „Csak egyvalamit kívánt: Istent.”

Az ivás után idővel a dohányzást is abbahagyta. Pedig ez talán még nehezebben ment. Annnyira hiányzott a pipája, hogy egy fehér kavicsot szopogatott, mikor nagyon erőt vett rajta a dohány utáni vágy.

Minden Talbot-fió örökölte apjuk indulatos természetét. Mattnak sem sikerült mindig erőt vennie rajta. De szokásává tette, hogy amikor észrevette hibáját, visszament az illetőhöz, és térden állva kért bocsánatot.

A megtérése utáni években kabátja hajtókájába két gombostűt tűzött keresztbe. Azelőtt ittas állapotban gyakran káromkodott: az egyszerű ötletnek az volt a rendeltetése, hogy a Keresztrefeszítetre emlékeztesse, és így megóvja Isten nevének hiába vételétől.

1890 májusában P. Cullen egy felhívást tett közzé „A Szent Szív Hírnöke”-ben: nagylelkű férfiakat és nőket keresett, akik hajlandók életre szóló absztinenciát ígérni, hogy engeszteljék Istent a mértéktelenséggel elkövetett bűnökért, és felajánlásukkal hozzájáruljanak az iszásokok megtéréséhez. Matt azonnal meglátta, mennyivel magasabbrendűek ezek az indítékok az ő eddigi ígéleténél, és lelkesen csatlakozott. Nevét ott találjuk a lista 113. helyén.

Így lett a kocsmázó mihasznából engesztelő, másokért aggódó, hősi lélek.

A derék munkás

Matt, csakúgy, mint nagyhangú és nagyívó édesapja, nem volt munkakerülő, naplopó típus. Az apró természetű ember erősebbeket megszégyenítő erőfeszítésekre volt képes. Ugyes keze volt, és ha famunkához jutott, nehéz volt vele lépést tartani. Mikor építésnél téglát vagy maltert hordott — akkor még a vállukon cipelték a terhet a munkások —, a teher nagyságában és a szapora igyekezetben is példaadó volt. Mikor a fatelepen kátrányozta a deszkákat vagy fatörzseket, este igen gondosan távolított el minden foltot a ruhájáról, cipőjéről, hogy a templomba tisztán, rendezően mehessen.

Most már megbecsülte a fizetését. Már apja élete végén, mikor az már nem dolgozhatott, komolyan segítette édesanyját. A lehető legkevesebből élt; a többi hazaadta. Később magához vette anyját, aki nála töltötte élete utolsó tizenkét évét.

Nem volt kirívó, orralógató aszkéta munkástársai között. Igaz, nem avatkozott bele az akkor is nagy lánggal lobogó ír nemzeti küzdelmekbe, nem politizált. Nemcsak kocsmába nem járt a régi cimborákkal; a népszerű sportversenyeket, nagy futballcsatákat sem látta. De érdeklődött társai öröme, szórakozása iránt. Megjegyezte, kinek melyik csapat a kedvence, kik ott a sztárok, és hétfőn reggel megkérdezte: hogy szerepelt a csapata, ki lőtte a gólokat...

Könyvei közt nemcsak vallásos tartalmú írások voltak. Érdeklődött a munkáskérdés iránt, és a nagy XIII. Leó enciklikája (Rerum Novarum) mellett megvoltak neki a kor felvilágosító, népszerűsítő füzetei is, éppúgy, mint Hilaire Belloc művei. Első lelkiatyja, P. Walsh éveken át dolgozott Detroitban, és így jól ismerte a munkásmozgalmakat. Tőle kapta az utasításokat, ő adott

kezébe jó könyveket. Később Dr. Hickey személyében, a Clonliffe kollégiumból, megint nagy tudású, igazi papi ember vezette a helyes úton.

Munkatársai jogos követeléseit támogatta. Ha sztrájkoltak, ő is velük. Ilyenkor szinte egész napját a templomban töltötte. Mikor ott két „kegyes hölgy”, akik biztosak voltak, hogy a sztrájk az ördög műve, felhívta rá a sekrestyés testvér figyelmét, az csak mosolygott...

Sztrájkoló társait a magából segítette, különösen a családosaikat. Ő maga viszont csak akkor fogadta el a sztrájkpénzt, ha helybe hozták neki. Egyszer keményen felszólalt a családos munkások alacsony bére ellen. Az eredmény az volt, hogy a következő fizetésemeléskor őt egyszerűen átugrották.

Vitás kérdésekben társai hozzá fordultak. Könyvei segítették, hogy okossá tudjon lenni. Ha valamiben nem látott tisztán, megmondta: „Nem tudom a pontos feleletet, de hozatok a kérdésről egy jó könyvet Amerikából, és majd akkor válaszolok.” Meg is tette.

Ez a készséges, udvarias társ, aki munkatársai minden ügyes-bajos dolgára felfigyelt, és legalább egy résztvevő szóval, kedves érdeklődéssel iparkodott segíteni, könnyíteni, tudott határozott és komoly is lenni. Mikor egyik társa késve érkezett a munkahelyre, és az igazgató megkérdezte Mattot: Látta-e, ki jött későn és ki bújt el, tisztelettel, de komolyan megmondta neki: „Tölem ilyesmit ne kérdezz, mert tudhatja, ilyen kérdésekre nem akarok válaszolni.” De az illetőnek is megmondta: „Hallottad? Tartsd eszedben. Én nem hazudok miattad.”

Szabad idejében elbújt a farakások mögött imádkozni. Egyszer a tulajdonos valakit végigkalauzolt a telepen, és zajt hallva a farakás mögül, odaszólt: „Jöjj elő. Ne félj, bárki is légy.” Matt megjegyezte: „Uram, minden tisztelettel: Még soha nem találkoztam emberrel, akitől félttem volna.” — És amikor egyik pajtása a tulajdonost mint „mestert” emlegette, azt felelte: „Ő nem a mesterem, csak a főnököm. Csak egy Mesterem van — az égben.”

Amellett, mint társai elmondták róla, mindig vidám volt, szívesen és jókat nevetett velük. Nagyon szerette a gyerekeket, örömet tanította imádkozni őket. Egy tündőbajos kislány hogyléte felől mindennap érdeklődött apjától. Olyan szomszéd volt, amilyen ezer közül ha egy akad. A kutyákat is szeretettel simogatta. Sean T. O’Kelly, Írország második elnöke, akkoriban minisztránsgyerek Matt törzstemplomában, később megjegyezte: „Nem elég kedvesek a képei. Nagyon vonzó mosolya volt.”

Jó társaságban

Apja, testvérei, pajtásai példája segítette 28 éves koráig az iszákosság útján. A példa és a társak segítő vagy rontó hatását nem kellett Mattnak könyvből tanulnia.

Most lelki könyvei lettek az a baráti kör, ahol mindig tanulhatott, és néhány fillérért vagy kölcsönbe igazi táplálékhoz jutott. Aki ezzel az egyszerű munkásemberrel lelki kérdésekről kezdett beszélgetni, csodálkozva látta,

mennyire otthon van a szentek tudományában. Egyszer egy asszony néhány tojást hozott neki. Amikor látogatója az órájára nézett, akkor látta: már három órája ül ott és hallgatja, észre sem véve az idő múlását.

A jezsuita templom Mária-kongregációjának hűséges tagja volt, hosszú évtizedeken át. A heti gyűlések jegyzéke bizonyítja, milyen komolyan vette a szabályokat, és mennyire értékelte, amit ott tanításban és jó példaadásban másoktól kaphatott. Azok meg az ő példáját. Eppen ilyen odaadó tagja volt Szent Ferenc harmadrendjének, ahol csak úgy emlegették: „a megbízható öreg”. Mikor a halottat felöltöztették a rend ruhájába, a ruha igazi ferences lelkületű szívet takart: gyerekek, állatok, gyengék barátját, komoly szegény-ségében és vezeklésében is derült embert.

Az ima, a Szentírásnak és a szentek életének olvasgatása, jó közösségek hatása kitágította szívét, és egyetemes, katolikus, érző, segítő szeretet töltötte el. Az akkori kicsiny keresetek mellett óriási az az összeg, amit ez a szegény munkásember a missziók támogatására és más nemes célokra adott. Abban az időben, amikor heti egy fontnál valamivel kevesebbet keresett, 6 shillingből élt meg, pár shillinget nővéreinek adott, aki gondját viselte, a többi a lakbér kifizetése után szeretetművekre ment. Később már 3 fontnál többet is kapott hetenként. Akkor tíz shillinget költött magára. Adományai arányosan növekedtek. Még egy New York-i árvaházat is támogatott. Egyszer másfél év alatt 37 fontot adott a missziókra.

Nagyon erős becsületérzéke volt. Megtérése után aprólékos gonddal fizette ki régi adósságait. A kocsmákban már régen „leírták”, hogy a Talbotfiúk fizetni fognak, mikor megjelent Matt, és hűségesen lerótt mindent, amire csak emlékezett. Hét évig nyomozott egy hegedűs után, akinek egyszer társaival ellopta a hegedűjét. Hogy nem sikerült megtalálni, a kárpótlásra szánt pénzen miséket mondatott érte.

Jézus és Mária barátja

Ennek a példaadó, vezeklő életnek, a kemény lemondások mellett is derült emberi magatartásnak, szóval Matt új életének a titkát nem nehéz megtalálnunk. Ez volt a legszembeötlőbb egész életében.

Megtalálta a lelkek nagy Barátját az Oltáriszentségben. Megtérése napjától Matt napi áldozó lett. Hol voltunk pedig akkor még X. Szent Pius reformjától? A gyenge tudta, hogy az ő ereje csak az Erősek Kenyere lehet. Vasárnapja szinte teljesen a templomban telt el, hétköznap is — láttuk — hosszú órákat töltött ott, több mint negyven éven át. A nagy klasszikusok, Manning bíboros, P. Eymard könyvein növelte áhítatát. Két mise között halt meg, és Úrnapján temették. Igazán szíve mélyéből mondta egyszer egy asszonynak, aki panaszkodott, hogy fivére távoztával egyedül maradt: „Egyedül! Hogy is lehet egyedül, — a mi Urunk meg ott a tabernákulumban!”

Belső életéről nagyon hallgatott. De kongregációs fogadalma napi negyedóra elmélkedésre kötelezte, — és ebből óraszám tartó szemlélődés lett.

Több könyve volt a misztikáról, többek közt gondosan tanulmányozta Nagy Szent Terézt, akit „grand girl”-nek („nagyszerű fehérnép”) emlegetett.

Az írek Mária-tisztelete közismert, és így nem csoda, hogy Matt kezében ott volt a szentolvasó (naponta a teljeset végezte), hogy imádkozta a Szűzanya kis officiumát, és gyakran találták Mária oltára előtt. Az Úrangyalát soha el nem mulasztotta. Nem nőies, csepegő ájtatosság volt ez. Az ír Mária-tiszteletben a lovagias, a hősi ma is ott van még. Matt is mert ilyeneket kérni: „Ó Szűzanyám, csak három dolgot kérek: Isten kegyelmét, Isten jelenlétét, Isten áldását.” „Ó áldott Anyám, nyerd meg nekem Jézustól, hogy osztozzam az ő balgaságában” — a kereszt ostobaságában. Édesanyjának vallotta meg egyszer: „Senki sem tudja, mi nekem a jó Királyné.”

Modern példakép

A kis csoport, amely a temetőbe kikísérte — családtagok, egy papismerős, egy borkereskedő és a Mária-kongregáció tagjai — aligha sejtette, hogy Istennek nagyobb tervei is vannak ezzel az imádságos, egyszerű szegény emberrel, akinek a temetése tipikus szegénytemetés volt, alig 10 font felett az összes kiadásokkal.

Halála után szentségének híre futótűzként terjedt. Már hat év múlva elkezdtek a vizsgálatokat, és újabb hat év után hivatalosan bevezették az ügyet Rómában. 1952-ben először vitték át maradványait megfelelőbb helyre. Jelen volt O’Kelly elnök, és emlegette, hogyan buzdította őt is ministráns-gyerekek-korában a szentolvasó mondására. Majd 1972 februárjában a Lourdes-i Szűzanya templomába vitték, amelynek területén utolsó éveiben lakott. „Isten szolgája, Matthew Talbot, 1856—1925” a felirat. Cikkek, kis füzetek ismertté tették nevét. Vezető egyházi férfiak és politikusok megtiszteltetésnek vették, hogy az egyszerű munkás előtt kifejezhetik tiszteletüket. „Most Dublin tiszteli meg Matt Talbotot — mondotta Dunne szenátor —, hamarosan Matt Talbot szerez Dublinnek dicsőséget.” — „Ennek a munkásembernek élete lecke mindannyiunk számára — méltatta McQuaid érsek. — Bár igen szegény volt, majd minden keresetét a szeretet műveinek adta.”

1963-ban film is készült életéről: „Akik Matt Talbotot ismerték.” Jól írta az Osservatore Romano már 1947-ben: „A szentek szigete, a missziós Irország, Európa és a világ javára egy új szent gyermeke képét mutatja fel. Az egyszerű ír munkásember, Matt Talbot, bekerült az Egyház történetébe.”

A legfrissebb hír Rómából, hogy a szenttéavatási eljárás során elismerték: Matt Talbot hősi fokban gyakorolta a keresztény erényeket.

Az idők a dolgozók szentje után kiáltanak, Isten népéből származó egyszerű példa után. Az ital átka modern betegség világszerte. Kábítószeres rombolják ezrek és ezrek idegeit, egészen veszélyes arányban a fiatalok között. Matt Talbot élete megmutatja, mire képes imádság, erős akarat és kegyelem.

VI. PÁL APOSTOLI BUZDÍTÁSA A KERESZTÉNY ÖRÖMRŐL

„Örvendjete az Úrban, mert ő közel van mindazokhoz, akik őszinte szívvel segítségül hívják.” Ezzel a mondattal kezdődik VI. Pál pápa 1975. május 9-én, tehát a szentévnék szinte félidejében kelt, „Gaudete in Domino” kezdetű apostoli buzdítása, amely, előkészületül a pünkösöd ünnepére, a keresztény örömről, a Szentlélek öröméről szól. „Mi magunk, írja a bevezetőben a Szentatyá, a kiengesztelődés szolgálatát számos ellentmondás és nehézség között gyakoroljuk; de ezt a szolgálatot a Szentlélek öröme éleszti és kíséri bennünk... Szeretetből fakadó igény az, hogy felszólítsunk benneteket: osztozzatok velünk ebben a túláradó örömben, amely a Szentlélek adománya.”

Ez az írás meglehetősen elűt a nagy körlevelek hagyományos műfajától. Az isteni örömet megéneklő himnuszoknak mondhatnánk, amelynek kifejezett célja az, hogy az egész világban és főleg az Egyházban visszhangot keltsen, hogy az öröm eláradjon az emberi szívekben. Itt kell keresnünk a dokumentum lelkipásztori eredetét: Krisztus helytartójának abban a szükségérzetében, hogy az egész világot felszólítsa az örömrre. Szorosan idekapcsolódik a dokumentum lélektani eredete: annak megállapítása, hogy a mai ember életét áthatja a szomorúság, pedig az ember szíve és az ember világa sok tiszta öröm lehetőségét rejtj magában. A pápai buzdítás teológiai eredetét pedig a bizonyosság adja: annak bizonyossága, hogy Isten belső öröme megnyilatkozott az emberben.

A körlevél hét fejezetből áll.

1. **Minden ember szívében ott él az öröm igénye.** Az embert örömmel tölti el a világ felfedezése, megértése, birtokba vétele; még inkább a többiekkel való találkozás és közösség; leginkább pedig Istennek mint a legfőbb és változhatatlan jónak megismerése és szeretése. Ez az öröm részesedés Isten örömében; de mindig tökéletlen, törekeny, veszélyeztetett. Az örömben rejllő paradoxon korunkban különösen elevenbe vág. A technológiai társadalom megsokszorozta az élvezés lehetőségeit, de nem sikerült örömről gondoskodnia. Talán nincs több szenvedés, mint a múltban volt; de a tömegközlelési eszközök a szenvedések és a boldogság megtapasztalásának egyaránt plane-táris méreteket adnak. Ez a helyzet nem akadályozhat meg abban, hogy örömről beszéljünk, örömet reméljünk. Kortársainknak éppen a szorongások kellős közepén van szükségük arra, hogy megismerjék az örömet. Azt a segítséget, amelyre a szenvedők rászorulnak, a pápa három osztályba sorolja. Első feladat: az embereknek összefogva azon kell fáradozniok, hogy a nélkülözőknek biztosítsák a minimális jólétet, biztonságot, igazságosságot.

Ez a tevékenység isteni mű, megfelel Krisztus parancsának; ez máris békét teremt, reményt ad, örömet kelt, abban is, aki segít, abban is, aki segítséget kap. A második feladat: türelmes nevelő munkával tanítsuk meg, vezessük rá újra az embereket, hogy egyszerű lélekkel élvezni tudják azt a sokféle emberi örömet, amellyel a Teremtő jóvoltából életutunkon találkozunk: a lét és az élet magasztos örömét, a tiszta szerelem örömét, a természet és a csend megbékéltető örömét, a lelkiismeretes munka komoly örömét, a szolgálat és részvétel áttetsző örömét, az áldozat igényes örömét. A keresztény öröm olyan embert tételez fel, aki élvezni tudja a természetes örömeket. Harmadszor: a mai ember lélekben nincs felkészülve arra, hogy vállalja korunk szenvedéseit és nyomorúságát. Nem biztos önmagában, hitvátságában, sorsában, ránehezedik Isten csendje. A hidegség és a sötétség elsősorban a szomorú ember szívében van. Ha az Isten képe és hasonlatosságára teremtett emberi szellem nem ismeri fel világosan az Istent, nem szereti őt, akkor nem tapasztalja meg azt örömet, amelyet Istennek még tökéletlen ismerete is nyújt. A pápa tehát oda akar hívni a keresztény öröm forrásaihoz.

2. A keresztény öröm meghirdetése az ószövetségben. E rövid fejezetben a pápa idézi Ábrahámot és a prófétákat, a mózesi húsvét örömét, a zoltárokból kifejeződő Isten-közelség örömét, az új Jeruzsálem számára megjövendőt dicsőséges, természetfeletti örömet. Ezt az eszkatológikus örömet Izaia szavaival jellemzi: „Amint a vőlegény feleségül veszi a leányt, úgy fog frigyre lépni veled fölépítőd; és amint a vőlegény örül a menyasszonynak, úgy leli örömét benned Istened.”

3. Az öröm az újszövetségben: ez a leghosszabb fejezet témája. Az újszövetségben az öröm eggyé válik Krisztus eljövételével és jelenlétével. És ebből az örömből senki sincs kizárva. A karácsony éjjelén az angyal meghirdette öröm valóban mindenkinek szól: Izraelnek és minden népnek, amely majd befogadja az evangéliumot. Jézus a saját emberségében megtapasztalta a mi örömeinket. Nyilvánvalóan ismert, becsült, felmagasztalt egész sor emberi örömet, a mindenkinek hozzáférhető egyszerű mindennapos örömeket. Isten ajándékként fogadta be és élte meg az affektív és lelki örömeket. Örömeinek belső titkára különösen János evangéliuma mutat rá. E titok az a kimondhatatlan szeretet, amellyel az Atya szereti őt, egyszülött Fiát, akiben kedve telik. Jézus ezért örömmel megy az Atyához, a halálon keresztül. Ez a közölhetetlen szeretetkapcsolat azonos az ő fiúi létével, és a szentháromságos élet titka.

A tanítványok és mindazok, akik Jézusban hisznek, arra vannak hivatva, hogy Jézus örömeinek teljességét bírják önmagukban. Isten országának öröme, amely már itt a földön megkezdődik, abban áll, hogy Isten szeretetében élünk. Ennek az örömnek az útja szakadékos; azt kívánja, hogy teljes bizalmunkat az Atyába és Fiába vessük, hogy Isten országát mindennek elébe helyezzük (boldogságok!). Isten országának öröme csakis Jézus halálának

és feltámadásának együttes megünnepléséből fakadhat számunkra. Ez a keresztény élet paradoxona, amelyet csodálatosan megénekel húsvét vigiliáján az Exsultet. A Lélek ébren tartja Krisztus szavainak emlékéit, isteni életet és apostoli tevékenységet éleszt. És a keresztény tudja, hogy ez a Lélek a történelem végéig sohasem alszik ki, sohasem merül ki, sőt lakást vesz nála, mint „dulcis hospes animae”. A sajátosan lelki öröm a Szentlélek ajándéka. Az életünket megtöltő apró emberi örömöket, amelyekbe mindig vegyül fájdalom is, a Szentlélek öröme átalakítja, és ezt az örömet senki el nem veheti tőlünk. Ez a keresztény egzisztencia és főleg az apostoli élet alaptörvénye.

4. Az öröm a szentek szívében. Minden korok keresztényei számára nagy meggyőző ereje van annak, hogy kortársaik, a szentek örömeire változtatják az életet és a halált. A pápa először hosszasan elmélkedik a Szűzanya Isten csendjébe és örömébe merült életéről. Majd az egyháztörténelem néhány kiváló alakjának is szentel néhány sort, főleg pedig Assisi Sz. Ferencnek, Lisieux-i Sz. Teréznek és B. Kolbe Maximiliánnak. A mélyből fakadó keresztény öröm, mint az élet és a szeretet is, kiárad másokra; az Isten és ember közötti közösségből ered, és egyre egyetemesebb közösségre törekszik. Az öröm derűs feszültség az evilági élet fáradozása és az örök haza békéje között.

5. Buzdító felhívás a keresztény nép különféle rétegeihez. A keresztény öröm nemcsak keveseknek, a kiváltságosoknak szól. Jézus az evangéliumot a maga egyszerűségében és gazdag tartalmával mindenekelőtt a szegényeknek, az alázatosoknak hirdette meg. A keresztény öröme szóló meghívás egyetemes. A pápa beszél a gyermekekről, azokról, akik családi, hivatásbeli, társadalmi felelősséget viselnek, azokról, akik szenvednek, főleg akik már életük végéhez közelednek, azokról, akik kívül élnek Isten népének látható körén, de életüket lelkiismeretük szavához alakítják, végül pedig a lelkipásztorokról, a lelki élet mestereiről, akiknek az a küldetésük, hogy testvéreikkel járjanak az evangéliumi öröm ösvényein. Ezt a részt a pápa a gyónásnak, mint az életszentség, béke és öröm kiváltságos forrásának méltatásával zárja.

6. Az öröm és a remény a fiatalok szívében. A pápa itt külön szeretettel és reménységgel fordul a fiatalokhoz. A Szentlélekben újjászületett Egyház a világ igazi ifjúsága; a fiatalság és az Egyház tehát belső rokonságban áll egymással: mindegyik életet, ígéretet, jövőbe tekintést, az igazi megújulás igényét hordja magában. Pusztán az életkort tekintve az ifjúság tünékeny, s magasztalása hamarosan neveléses nosztalgiává válik. Lelki értelemben, hitelesen megélve viszont nagy dolog: a hívások és követelmények felé megnyíló lény lendülete. Ilyen értelemben áll rokonságban az Egyházat éltető Szentlélek dinamizmusával. A fiatalságból intenzív öröm fakad és a termékenység ígérete. Az Egyháznak létszükséglete, hogy a reményt, igazságot és életet nemzedékről nemzedékre áthagyományozza. A pápa kéri a fiatalokat: figyeljenek a felmerülő belső hangokra, emeljék fel tekintetüket, szívüket,

friss energiával vállalják a szellem felemelkedésével járó erőfeszítéseket. Az igazság örömét kínálja fel nekik.

7. A szentévi zárandoklás öröme. A szentévi kegyelmet akkor nyerjük el, ha a hitben, reményben és szeretetben útra kelünk és menetelünk Isten felé. A mostani jubileum módozatai változatosak, hogy mindenkinek minél több könnyebbséget nyúltsanak; a lényeg az a belső döntés marad, hogy Jézus tanítványaiként, az Egyház gyermekeiként személyes választ adjunk a Szentlélek hívására. A zárandoklás az egész nép és minden egyes tagja számára megindulás és pászka, vagyis átvonulás lelkünk bensejébe, ahol az Atya, a Fiú és a Szentlélek fogad bennünket isteni egységében és bensőségében. A pápa a szentévben arra hív minden hívőt, hogy valószínűleg vagy legalább lélekben zárandokoljon Rómába, a katolikus Egyház központjába. Zárandoklásunk végső célpontját természetesen egyetlen földi város sem jelentheti, hanem a mennyei Jeruzsálembé, Isten boldogító színelátásába torkollik. De amint Jézus és édesanyja felmentek a földi Jeruzsálembé, ugyanúgy Róma, az apostolok vértanúságának színhelye, Péter utódának az isteni bölcsesség által kijelölt székvárosa, mintegy a mennyei Jeruzsálembé vezető út mentén fekszik.

A záradékban a Szentatya mindenekelőtt összefoglalja a keresztény öröm alapvető motívumait. „Ezek nagyon egyszerűek. Úgy szeretete Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta. Isten jelenléte a Lélek által szüntelenül betakar minket gyengédségével, és belénk hatol életével. És mi úton vagyunk egy boldog átalakulás felé: egzisztenciánk át fog alakulni Krisztus feltámadása nyomán. Valóban nagyon furcsa dolog lenne, ha ez az örömhír, amely az Egyház allelujáját kiváltja, nem tenné nyilvánvalóvá külsőnkön is, hogy üdvözült emberek vagyunk.” Majd az örömről való nevelésről ír. „A keresztény közösségek, anélkül, hogy eltávolodnának a valóság realista szemléletétől, váljanak az optimizmus családi otthonává, ahol mindenki elszántan arra törekszik, hogy a személyek és az események pozitív oldalát fedezze fel.” Végül az Eucharisztia kiemelkedő szerepéről beszél: ez ideleln az Isten és népe közötti szeretetközösség csúcspontja, a keresztény öröm jele és forrása, az örökkévalóság ünnepének előíze.

Nagy Ferenc

A SZENTATYA BESZÉDE A JÜN. 29-i PAPSZENTELÉSEN

A mai nagyarányú papszentelés szertartása nem enged elég időt az alkalomnak megfelelő homiliára. De nem hallgathatunk el három szót, amely magába sűríti a papszentelés misztériumának benső igazságát. Egyszerűen emlékeztetetekbe szeretnénk ajánlani ezeket, mint olyan témákat, amelyekre életutatok egész folyamán állandóan gondolnotok kell, egyre mélyebben beléjük hatolva.

Az első szót ismeritek. Úgy hangzik: h i v a t á s . Meghívtak benneteket. Kicsoda hívott? Isten, Krisztus, az Egyház. Bárhogyan hangzott is fel a hívás tudatokat belső mélyén és tapasztalatokat külső valóságában, mind-egyiketeknek mindig emlékeznie kell erre a tényre, amely megszabja egzisztenciátok jellegét: Isten választásával felétek fordult. Jézus szava az evangéliumból elért egészen emberi életetekig: „Én választottalak titeket” (Jn 15,16). Krisztus mindegyiketeknek elmondta: „Jöjj, kövess engem” (Mt 19,21), és mindnyájatok lelkében ugyanaz az édes, szabadító és parancsoló hang csendült fel: „Jöjjetek, kövessetek engem: emberhalászokká teszlek benneteket” (Mt 4,19).

Milyen boldogok vagytok, kedves fiaink és testvéreink! milyen boldogok, mert volt bennetek elég kegyelem, bölcsesség és bátorság, hogy meghallgassátok és befogadjátok ezt az elhatározó hívást! Ez felforgatta életetek rendes menetét, csábító terveit; kiragadott kedveseitek közül (Mt 19,27-29); még azt is megkívánta tőletek, hogy lemondjatok a hitvesi szeretetről, annak érdekében, hogy biztosítsa bennetek a mennyek országa iránti szeretet kivételes teljességét, a hit és a testvéri szeretet által (Mt 19,12); sajátos lényeket alkotott belőletek, akik — a papi karakter erejében — hasonlabbak az angyalokhoz, mint e világ embereihez (vö. Mt 22,30; 1Kor 7,8); belétek öntött és egyben feladatotokká tett egy bizonyos egyedülálló lelkiséget (vö. Gal 5,16), amely mégis képes mindent megérteni és értékelni (vö. 1Kor 2,14kk; Jn 14,17); és felajánlásokat elfogadva, belevont Krisztus követésének drámai kalandjába (vö. Mt 8,19; Lk 22,35). Ti boldogok! elmélkedjétek mindig hivatásotok mindenekfölötti szerencsésén, és soha ne vonjátok kétségbe, hogy jól választottatok, a bölcsesség és szeretet túlláradó karizmájának ihletésére (vö. Mt 19,11; 1Kor 12,4kk). És hátra ne forduljatok többé! Maga Jézus tanít meg erre: „Aki kezét az eke szarvára téve hátranéz, nem alkalmas az Isten országára” (Lk 9,62). Ez a hivatás törvénye: teljes és végleges „igen”.

Van azután egy második szó. Egészen isteni. Hogy is mondjuk? A kánonjog s z e n t e l é s n e k, ordinációnak nevezi. Mit jelent ez, mit hoz magával? Mi a hatása annak a szentségi cselekménynek, amely a jelenlegi szertartás lényege, igazi tartalma, természetfölötti újdonsága? Jól figyeljünk! itt van nemcsak ennek a szertartásnak, hanem az Egyház misztériumának is a gyújtópontja. Nem kevesebről van szó, mint lelki hatalmak átadásáról, amelyeket maga a Szentlélek önt a választott tanítványba, és ezzel Isten szolgájának tisztóságára emeli, Krisztus által, az Egyházban. Emlékezzetek, hogyan beszél a feltámadott Krisztus tanítványaihoz, rájuk lehelve: „Vegyétek a Szentlelket!” (Jn 20,22) Akkor és mindmáig egy kapcsolat, egy benyomás, egy jelleg formálta és formálja az egyházirend szentségének fölvevőjét: képessé válik „Isten titkainak sáfárságára” (1Kor 4,1; 1Pét 4,10). Soha ne feledkezzünk meg, testvéreim és fiaim, erről az egészen sajátos viszonyról, amelyet a papszentelés köztünk és Isten közt létrehoz: az isteni cselekvés eszközeivé válunk. Szent Tamás szerint „az egyházirend lényeges tartalma egy hatalom

átruházása" (Suppl. 34,2, ad 2), amely magában véve meghaladja az emberi lehetőséget: csak Isten bízhatja az ember szolgálatára. Gondoljatok arra a hatalomra, hogy átváltoztathatók a kenyeret és bort Krisztus testévé és vérévé, bemutathatók a szentmisét, kiszolgáltathatók Megváltónk testét és vérét, megbocsáthatóak vagy megtarthatóak a bűnöket! Ha ez így van — már pedig így van! —, akkor magunkban szünet nélkül ámuloznunk kellene, elmerülünk szentelésünk titkának szemléletébe, hiszen soha nem ébredhetünk eléggé tudatára annak, amit az Úr bennünk cselekedett. Egész életünk nem lesz elég, hogy kimerítsük ezt az elmélkedési témát: azoknak a nagy dolgoknak kimeríthetetlen gazdagságát, amelyeket Isten hatalma és jósága vitt rajtunk végbe. A Szűzanyával mindig azt fogjuk mondani: „Fecit mihi magna qui potens est”, az Úr nagy dolgokat cselekedett velem! (Lk 1,49)

Hívás, szentelés — és íme a harmadik szó, amely összefoglalja ezt az ünnepi szertartást: küldetés! Jól tudjuk ezt is; de most engedjük, hogy teljesen áthasson a katolikus papság jelentése, követelménye. Kitüntetett hordozója számára a papság nem csupán személyes jellegű méltóság, nem öncél. A pap az Egyházé, a közösségé, a testvéreké, — a világé. Ebben a tekintetben is Krisztus szava az iránymutató: „Béke veletek! — mondja apostolainak még feltámadása estéjén. — Amint az Atya küldött engem, úgy küldelek Én benneteket” (Jn 20,21). A papság apostoli. A papság misszionárius. A papság a közvetítés gyakorlása. A papság lényegénél fogva szociális. És íme, mintha csak föl akarna rázni abból az ittasságból, amelyet most a szentségi titok hozott létre bennünk, hozzát teszi a programadó, magával sodró rendelkezést: „Menjetek és vigyétek meg az Evangéliumot minden népnek” (vö. Mt 28,19).

Ebben a tekintetben is állandó és fokozatos tudatosításra van szükség a papi lelkiségben. Mindegyiketek ismételtesse magában: én az Egyház szolgálatára, a nép szolgálatára vagyok szánva. A papság: szeretet. Jaj annak, aki azt képzelné, hogy hasznos önzéssé teheti! A nagylelkű papnak saját életének teljes odaadása új csodát tár föl: az emberiség látványát. Talán valamikor, amikor észrevette, hogy hivatása külváltoztatta saját társadalmi környezetétől (vö. Csel 13,2), és a vallás szolgájának nagyon meghatározott térre vonatkozó tevékenységére szánta — kételkedett, kerülhet-e valaha is közvetlen és tevékeny kapcsolatba kora társadalmával vagy annak egyes összetevőivel. Most újra hinnie kell ebben. Ha van szolgálat, amely megköveteli, hogy gyakorlója elmerüljön a társadalom sokféle, zajló tapasztalatába, az a papi szolgálat, még a tanítóénál, az orvosénál vagy a politikusénál is inkább. „Ti vagytok — mondja nektek az Úr — a föld sója, ti vagytok a világ világossága” (vö. Mt 5,13-15). Az Ige, a Kegyelem, a Szeretet szolgálatát papi mivoltának tudatából szervesen fakadó rokonság, rokonszenv, szükség kényszeríti nemcsak arra, hogy készséges legyen minden párbeszédre, minden becsületes hívásra, hanem arra is, hogy ő maga induljon lelkipásztori kezdeményezéssel mindazok keresésére, akik akarva-akaratlanul rászorulnak. Ennek az aktív és apostoli magatartásnak (vö. Mt 18,12) ma jobban ki kell

domborodnia a pap alakjában, mint valaha. Szolgálatát világosan természetfölötti, érzékeny és gondos szeretet jellemezze, különösen a társadalmi igazságosság hathatós előmozdítása terén, a keresztény szociológia szelleme és formái szerint, amelynek ihletét és erejét az Evangéliumból és az egyházi tanítóhivatal iskolájából, nem pedig a keresztény szellemtől idegen más forrásokból kell merítenie: „Krisztus szeretete sürget minket” (2Kor 5,14). Ezt semmi más ösztönzés nem tudja helyettesíteni és felülmúlni. „Emeljétek föl tekinteteket — mondjuk hát nektek magának Krisztusnak szavaival —, és nézzétek a mezőket: már fehérленek az aratásra” (Jn 4,35). Próféta hangszíjjal merjük elétek tární azt az apostoli kilátást, amely mindegyiketekre vár: A világnak szüksége van rátok! a világ vár benneteket! Még koronkénti ellenséges kiáltása is azt árulja el, hogy kínozza az igazság, az igazságosság, a megújulás éhsége, és ezt csak a ti szolgálatotok elégítheti ki. Tanuljátok meg, hogy hívásként fogadjátok még a szemrehányást is, amelyet a világ talán — és sokszor igazságtalanul — az Evangélium hírnökének tesz! Tanuljátok meghallani a szegény nyögését, a gyermek ártatlan gügyögését, a fiatalság gondterhelt kiáltását, a fáradt munkás jaját, a szenvedő sóhaját és a gondolkodó bírálatát! Ne féljétek soha! nolite timere! ismételte az Úr (vö. Mt 10,23; Lk 12,32). Veletek az Úr (vö. Mt 28,20)! Az Egyház pedig, anyátok és tanítótok, támogat és szeret benneteket, és várja, hogy Krisztus hűségetek és tevékenységetek által folytassa üdvösségének építő művét.

Befejezésül a pápa Szent Péter sírja mellett az ő papi buzdítását idézte (1Pét 5, 1-4).

+

Nagycsütörtök napján Zvekanovič Mátyás püspök atya megkérdezte: szeretném-e, ha a Szentatya szentelne fel a szentév alkalmából Rómában. Egy hét gondolkodás után jelentettem, hogy szeretném. A szüleim is beleegyeztek, ez azért volt fontos, mert az utat ők fedezték. A programot úgy állítottuk össze, hogy egyúttal szentévi zárándokok is legyünk, meglátogatva a négy bazilikát. Autóval már 26-án Rómában voltunk. Én a Germanicumban kaptam szállást, a szüleim pedig magánlakásban. Egész úton Dobai István gunarasi plébános kísért bennünket a püspök atya megbízásából.

Péter-Pál napján du. 6-kor kellett gyülekeznünk a bronzkapu bejáratánál. Közben volt időm ismerkedni a többi szentelendővel is, a világ minden tájáról. Voltak olaszok, horvátok, németek, angolok, spanyolok, zambiaiak, argentinok, fülöpzigetiek, japánok, lengyelek stb. Hogy volt-e rajtam kívül másik magyar is, azt nem sikerült megtudnom. Megbarátkoztam egy argentin és egy fülöpzigeti papjelölttel, akikkel címet is váltottam. Ők is izgultak, akárcsak én.

360 új papot kellett volna, hogy szenteljen a Szentatya, de Millard Boyer szülei útban Rómába New York mellett repülőszerencsétlenség áldozatául estek, s otthon kellett maradnia a temetésen. A Szentatya szombat déli beszédében ezt a tragikus esetet ki is emelte. Így 359-en vonultunk ki a Szent Péter térre, mindnyájan egyforma alában, karunkon a miseruhalával. A hatalmas tér teljesen megtelt zárándokkal. A kimagasló személyek és a szülők is helyet foglaltak a számukra kijelölt páholyokban, ahonnan a szertartást kitűnően láthatták.

Mikor a Szentatya megjelent, hatalmas tapsvihár tört ki. A szentelési mise túlnyomó részt latin nyelven folyt. A homíliában a pápa a papi hivatás három jellemvonását emelte ki. Nagy hatással volt ránk.

Elérkezett az a várva várt nagy pillanat is, mikor a Szentatya elé kellett járulnom, s ő kézzrátételel pappá szentelt. Hogy mit éreztem abban a pillanatban? Azt át lehet élni, de leírni nem. Azért nem is próbálkozom. Mind a 359-en kézzrátételel és békecsókot kaptunk tőle. A jelenlevő bíborosok pedig megkenték a kezünket, és szimbolikusan átnyújtották a kelyhet a paténával. Mikor a szentelés véget ért, újra felzúgott a taps, hálából és köszönetül a Szentatyanak. Az egész tér reflektorfényben úszott.

A Szentatyától emlékebe egy miniatűr szentírást kaptunk és egy díszokmányt a felszentelésünkről. Én viszonzásul egy magyar vonatkozású könyvet nyújtottam át, amelyben a bácskai és a kalocsai egyházmegyéről van szó.

Mikor kiértem a terre, örömben alig találtam meg szüleim. Ők is, könnyes szemüket megtörölve, boldogan gratuláltak. Nekik is nagyon nagy öröm és élmény volt ez, hisz egyetlen gyermekük vagyok. Azután még egyszer búcsút intettünk a szent városnak, autóba ültünk, és megállás nélkül, zuhogó esőben siettünk haza, Adára (Jugoszlávia), mert első szentmisémet július 6-án kellett bemutatnom a Jóistennek.

Pesznyák Béla újmisé

AZ EMBER JOGA AZ ÉLETHEZ ÉS AZ EUTANÁZIA

A német püspökök 1975-ös körlevele

Bevezetőül a püspökök leszögezik: az emberi élet minden stádiumában manipulálhatatlan és sérthetetlen. Ezt hangoztatták az abortusztvény megváltoztatásával szemben, ezt emelik ki most is. Az eutanázia pártolói ugyan tiltakoznak az ellen a vád ellen, hogy a nemzeti szocializmus hírhedt programját, „az értéktelen élet megsemmisítését” újítanák föl. Szerintük a haldoklónak nyújtott segítségről, a kínoktól való megváltásról, a halál megkönnyítéséről van szó. A püspökök kötelességüknek tartják az állásfoglalást a heves vitában.

Egy ilyen alapvető kérdésben azt kell mindenekelőtt megállapítani, hogy minden embernek joga van az emberhez méltó halálra. A halál az utolsó nagy életfeladat, amellyel az embernek meg kell birkóznia. Ezt a feladatot senki sem veheti le róla. De lehet és kell segíteni benne.

Ez elsősorban azt jelenti, hogy a beteg szenvedéseit — adott esetben fájdalomcsillapító eszközök alkalmazásával is — úgy kell csillapítani, hogy emberileg bírja utolsó életszakaszát. Továbbá azt, hogy a lehető legjobb ápolásban kell részesíteni. Itt nemcsak az orvosi ellátásról van szó, hanem mindenekelőtt ennek az ápolásnak emberi oldalairól is, bizalmat keltő légkör megteremtéséről és a beteggel, haldoklóval való szívből fakadó együttérzésről. Mindebben az illető embervoltának elismerését és nagyrabecsülését éli meg.

Az is a halálhoz nyújtandó segítséghez tartozik, hogy ne hagyjuk magára a beteget lelki szükségében. Eppen a halál révén tudatosul a „honnan” és „hová” kérdése, ezek a végső soron vallási kérdések. Nem szabad őket sem figyelmen kívül hagyni, sem visszaszorítani. Ilyenkor a hit hathatós segítség, hogy a halálfélelmet kiálljuk, sőt legyőzzük. A haldoklónak szilárd reményt ajándékoz. A hit még az érthetetlennek tűnő szenvedésnek is értelmet ad, hiszen magának Jézus Krisztusnak a szenvedésében való részvétel (vö. Kol 1,24). Mint keresztények tudjuk, hogyan mondja magáról Pál apostol: „Krisz-

tust akarom megismerni, feltámadásának hatalmát és a szenvedésével való közösséget; az ő halálához hasonuljak" (Fil 3,10).

Az emberhez méltó halál igénye továbbá azt is jelentheti, hogy nem merítünk ki minden orvosi eszközt, ha ez pusztán a halál mesterséges kitolására lenne jó. Ez áll például olyankor, amikor orvosi beavatkozásokkal, mondjuk egy operációval egy kicsit ugyan meghosszabbítják az életet, de nagy áron: a beteg a még hátralevő időben az operáció ellenére vagy annak következtében a legsúlyosabb testi vagy szellemi zavarokban szenved. Ilyen helyzetben erkölcsileg tiszteletben kell tartani a betegnek azt a döntését, hogy nem operáltatja meg magát.

Vannak ma olyan új orvosi technikai lehetőségek is, amelyek új kérdések elé állítanak. Hogy egy példát hozunk: erkölcsi kötelességünk-e, hogy egy páciens tetszés szerinti ideig a szívet és tüdőt működtető géphez kapcsoljunk, és így mesterségesen életben tartsunk? Ameddig kilátás van rá, hogy ilyen módon a súlyos beteg ismét egészségessé válhat, minden ilyen eszközt be kell vetnünk. A szociális állam feladata gondoskodni arról, hogy költséges készülékek és drága orvosságok is rendelkezésre álljanak minden rászorulóknak. Másképp áll a dolog, ha a javulás minden reménye kizárt, és különleges orvosi eljárások alkalmazása csupán mesterségesen megnyújtaná a talán kínos haldoklást. Ha a beteg, a hozzátartozók és orvosok minden körülményt mérlegelve eltekintenek rendkívüli rendszabályok és eszközök alkalmazásától, nem hányhatjuk szemükre, hogy meg nem engedett módon mernek rendelkezni az emberi életről. Az orvos esetében természetesen az az előfeltétel, hogy megszerezte a beteg, vagy ha ez már nem lehetséges, a hozzátartozók beleegyezését. Az ilyen döntés tiszteletben tartja az ember halandóságát és életének Isten kiszabta határidejét.

Tehát mindent el kell követnünk, hogy minden embernek lehetővé tegyünk és megkönnyítsük az emberhez méltó halált. De ugyanúgy el kell utasítanunk az eutanáziát, mint az emberi élet szándékosan előidézett idő előtti befejezését. Mert itt már nem a halálhoz nyújtott segítségről, a halál megkönnyítéséről van szó, hanem egy ember megöléséről.

Gyarapodnak ma a hangok, amelyek bizonyos körülmények között erkölcsileg megengedhetőnek tartják a saját életünk fölötti közvetlen rendelkezést és a másik megölését, ha kívánja. Azt kérdezik: nem kérheti-e a gyógyíthatatlan, kínos fájdalmakban gyöttrődő beteg, hogy rövidítsék meg haldoklását? Ezzel szemben azt kell mondani: Az embernek nincs ilyen rendelkezési joga saját élete fölött. Minden bizonnyal igényt támaszthat fájdalmai csillapítására, de életnek és halálnak nem ura. Még akit lelkiismerete nem köt is Istenhez, az is el fogja ismerni: a saját életünk fölötti rendelkezés ellentmond az olyan értékrendnek, amely az élet föltétlen tiszteletén alapul.

Éppen ilyen súlyos tényező, hogy az eutanázia esetében nem csupán a beteg önhatalmú intézkedéséről van szó saját élete fölött, hanem más emberek megölésére való felhatalmazásról. Az eutanázia sarkaiból emelné ki a

jogrend alappilléret, azt ti, hogy egy ember sem rendelkezhet egy másik életéről. Ezen az a követelmény sem változtat, hogy a beavatkozás csak a súlyos beteg tudtával és kívánságára történhessék.

Azt sem lehet kifogásul felhozni, hogy csak fokozati különbség áll fenn a rendkívüli orvosi eszközökről való lemondás és a halált hozó injekció beadása, egy nagy vagy egy még valamivel nagyobb adag fájdalomcsillapító között. Lényeges különbség, hogy valakit hagyunk meghalni, vagy pedig megöljük, nem az számít, milyen adag fájdalomcsillapítót alkalmazunk.

A „Ne ölj” parancsa az emberi élet minden szakaszára érvényes. Ezért nem csálhat meg az eutanázia fogalma: az élet minden idő előtti lezárása emberölés, és így vét Isten törvénye és az emberség ellen. De vét jogrendünk alapelvei ellen is. [A püspökök itt hivatkoznak a szövetségi közigazgatási bíróság egy 1964.jan.16-i ítéletére az elmebetegek megölésével kapcsolatban.]

Azok, akik a kívánságra történő ölés büntetlenségét akarják elérni, az alkotmányban biztosított lelkiismereti szabadságra hivatkoznak, az egyháznak pedig szemére vetik, hogy nem elég türelmes egy világnézeti kisebbség irányában. De a lelkiismereti szabadság nem jelenti azt, hogy a lelkiismeret nincs valami értékrendhez kötve. Az egyes embernek — mint ahogy az alkotmány 2. cikkelye is megállapítja — csak annyiban van joga személyiségének szabad kibontakoztatására, amennyiben ezzel nem sérti mások jogait, és nem vét az alkotmányos rend vagy az erkölcsi törvény ellen. A tapasztalat azt mutatja: elég egyetlenegy rés az emberi élet tiszteletének alapmagatartásában, hogy utat nyisson az embertelenség lavinájának. Nagyon komolyan kell vennünk az eutanázia problémáját, és nem szabad engednünk, hogy a közvélemény ártalmatlannak tartsa, sem hogy egyesek vagy bizonyos csoportok ismét az emberségesség jelszavával lépjenek fel ott, ahol a valóságban az embervolt bomlasztásáról van szó. Az erkölcsi és jogi tudat minden lazulása a kérdés terén messzemenő következményekkel járna.

E következmények mindenekelőtt a betegeket sújtánák. A kívánsághalál igazolására hivatott megokolás, ti. a fájdalom és a gyógyíthatatlan betegség, nagyon hamar kitágulna, magában foglalva a reménytelenség érzelmi állapotát. A súlyos betegek nem egyszer az a vágya: vessenek véget reménytelennek érzett állapotának. Innét azután már csak egy kicsi lépés, hogy a lelki betegnek olyan „jogot” tulajdonítsunk, amellyel elhamarkodott cselekvésében élni is fog. Tudjuk, hogy emberek látszólag kiúttalan helyzetben nem becsülik többé életüket, de ismét csüggenek rajta, mielőtt mégis kijutottak ebből a helyzetből. Persze azok számára, akiknek halál utáni „vágyát” a társadalom ilyen esetben teljesítette volna, nem lenne többé holnap, nem lenne új lehetőség életre, boldogságra. Hol húzódik hát a felelős és felelőtlen eutanázia határa? Nincs ilyen határ!

Az eutanázia elviselhetetlenül megterhelné az orvos és az ápolószemélyzet lelkiismeretét is, s gyökerestül megváltoztatná orvos és beteg viszonyát. Az orvosi cselekvés legfőbb parancsa az egészség fenntartása és helyreál-

lítása. Az életnek ez a szolgálata kizárja, hogy az orvost a kívánsághalál kivitelezőjévé alacsonyítsák le, vagy ő maga vállalkozhassék erre. Az ilyen tett roppant károsan hatna orvos és beteg bizalmi viszonyára, hiszen az orvos többé nem kizárólag az életnek szolgálna, hanem ugyanakkor a halál segítje is lenne. Ezen az az elővigyázati rendszabály is keveset változtatna, hogy az orvosi beavatkozást a beteg írott felhatalmazásához kössék.

Ezenfelül tág kaput nyitnánk egy végzetes manipulációnak. Mert tegyük fel, hogy a halál kívánását a betegnek írásban vagy tanúk előtt kell kijelentenie. Micsoda lelki nyomás alatt állna az a gyámoltalan beteg, aki érzi, hogy környezete lemondott róla, és várják, hogy megölését kérje. Igen, elég lenne, ha egy érzékeny beteggel éreztetnék: terhére van környezetének, máris elszánná magát erre.

Félő továbbá, hogy az államtól elismert és gyakorlatba átvitt eutanázia kedvezne az egyéni és társadalmi gyilkolási készségnek. Ugyanis kimutathatóan szoros összefüggés van a társadalomban érvényes értékmércék és az emberek beállítottsága ill. magatartása között. A kívánsághalál nem szabad elszigetelten néznünk: megengedése általában felelőtlenül aláásná az élet tiszteletét.

Ha az eutanáziát közvetlenül téves úton járó könnyörületesség indítja is, valójában az élet tisztán evilági értékelésének kifejezője, lemondás arról, hogy túlvilágilag megalapozzuk, horgonyát Istenbe vessük. De ha az élet — akár a legnyomorúságosabb élet — értékét nem Istenre alapozzuk többé, akkor mi szerint ítéljük meg az embert? Szubjektív életigenlése szerint? Az eutanázia körüli mai vitában ez a szempont lép előtérbe. Pártolói tiltakoznak minden társadalomrontó visszaélés ellen. De a hasznossági álláspont már munkában van: az egyes ember esetében, aki határoz arról, érdemes-e még élni, és a társadalomban is. Mert az eutanázia indítóoka nemcsak a gyógyíthatlan betegnek és akaratának tekintetbe vétele, hanem az a megfontolás is, hogy ez az élet értelmetlen és értéktelen lett. Ezzel azonban a társadalom annak bírójává tolja fel magát, mikor érdemes és mikor nem érdemes élni. Ez a megkülönböztetés előbb-utóbb magát az életet fogja szétrombolni.

Ha az életet csak egyéni és társadalmi haszna szerint becsüljük, akkor csupán idő és az úgynevezett „közvélemény” kérdése, hogy az emberek milyen csoportjait fogja sújtani ez a megsemmisítő ítélet: az elmebetegeket, a természetből vagy baleset következtében nyomorékokat, vagy esetleg az öregeket is, akiknek már nincs értékük egy teljesítmény szerint számoló társadalom szemében.

A betegséget és halált szemlátomást kiszorítják a modern ember tudatából. Pedig hozzátartoznak az emberi élethez, és meg kell birkóznunk velük. Nem azzal tartozunk a betegnek, hogy a halálhoz segítsük, hanem hogy halálában segítsük. Az eutanázia embertelen. Amire szükségünk van, az az élet áhítatos tisztelete és segítő készség minden élő iránt.

EGYHÁZATYÁK AZ ASZKÉZISRŐL

Három idézetünk átfogja az Egyház ó-, közép- és újkorát, a tárggyal kapcsolatos elvi magartatás és gyakorlati megvalósítás igen széles skáláját.

Aranyszájú Szent János szövege (amelyet nemrég dr. Miskolczy Kálmán küldött be saját fordításában) az első századok egyszerű józanságát, nemes pátosztát, friss elzántságát tükrözi. Nemcsak képeit veszi a Szentírásból, hanem a gondolatfűzés is teljesen bibliai. A buzdító lelkipásztor püspök egészen egy sorban áll híveivel.

Balduinus nyolc századdal későbbi elmékedése már az egyéni elmélyedés útját járja. A bensőség, az isteni dolgok „izlelése” a cél. Az aszkézis a halál és a szeretet ellentétének és összefonódásának mesteri játékában lép elénk: nem gyakorlataiban, hanem érzelmi, misztikus alapjaiban. Az elmékedő még folyvást a Biblia világában élve gondolkodik, de ezek a bibliai szövegek már inkább ostinatói az egyéni átélés bonyolult szimfóniájának.

Újabb nyolc század múlva a mi Prohászánk már a modern idők felfogását, hangvételét tárja elénk. Ő is misztikus a javából, de Istennel való kapcsolata csupa dinamika. „Erő és érzékenység” nagyszerű egyensúlya ez az elgondolás és szöveg. Krisztus alakja mintegy kilépett a Bibliából, és emberi, lélektani közvetlenséggel áll előttünk az egészséges aszkézis példaképeként.

Aranyszájú Szent János (344-407): Oktatás az újonnan kereszteleknek.

Tudnunk kell, hogy Isten kegyelme után minden rajtunk áll, azaz tulajdon buzdóságunk folyománya. Legyünk ezért hálásak Isten ajándékaiért, melyekben ezideig részesültünk, hogy így további, esetleg még nagyobb kegyelmeket nyerhessünk. Buzdítalak tehát titeket, akik ma a keresztség szentségét föl-vettétek, hogy ezt a nagy isteni ajándékot gondosan őrizzétek. Óvjátok meg minden szennytől azt a ragyogó lelki köntöst, amelybe Krisztus által öltöztetek. Ő műveli benneteket az a mélyreható átalakulást, amelyet elvár tőletek.

Mi, akik már korábban elnyertük ezt a nagy kegyelmet, ugyanerre vagyunk kötelezve, s ha buzdóságunk lelohadt volna, a ti ünnepeitek minket is sürget, hogy a kegyelmet magunkban felszítsuk.

Ami testünk szépségét illeti: ha öregség, betegség vagy egyéb ok lerontotta, nem hozható már többé vissza. Ez a természet törvénye: „elhervad a fű, virága lehull”. Más törvény áll azonban a lélekre nézve. A bűnök által beszennyezett, elcsúfított lélek hamar visszanyerheti előbbi szépségét, ha elég-séges bizonyítékát adja az őszinte bűnbánatnak és a vezeklési vágyaknak.

Mindezt önmagam és azok vigasztalására mondom, akik már korábban részesültünk a keresztség szentségében. Nekték azonban, Krisztus újonnan avatott katonáinak, ezt üzenem: Őrizzétek meg keresztségi ruhátok makulátlan tisztaságát! Vigyázzatok, legyetek éberek, gondolatok gyakran lelketek szépségére, ne tőrjetek el semmi foltot rajta. Ez sokkal boldogítóbb állapot, mint ha később könnyek és mellverés által törliket le a szennyet, amely bemocskolta lelketeket.

Arra is figyelmeztetni akarlak titeket, hogy mások lanyhasága vagy bukása ne gyöngítse, hanem inkább szilárdítsa erős elhatározástokat: Szent elővigyázatosság lesz irányítója életeteknek!

Mint a Lélek bátor és elszánt katonái, fényesítsétek ki naponta fegyvereiteket, úgy, hogy már ragyogásuk megfélemlítse ellenségeket, távol tartva őket még a támadás kísérletétől is. Mert ha azt látja, hogy fegyvereitek ragyognak, ti magatok meg készen álltok a harcra, bármely oldalról jöjjön is a támadás, ha látja, hogy házatok javai gondos őrizet alatt vannak, megszégyenülve fog elkotródni, tudva, hogy nincs reménye a győzelemre, még ha ezerszer próbálkoznék is. Ne feledjétek: ellenségeitek a Sátán, elszánt, merész, kíméletlen, mint a fenevad, de ugyanakkor elég okos ahhoz, hogy felismerje és tisztán lássa helyzetét: van-e egyáltalán esélye lelki felkészültségeitek és a Lélek által adott erő ellenében. Ha látja, hogy nincs reménye a győzelemre, önmagára szórja átkait, és dühödttel távozik, tudva, hogy hiábavaló a kísérletezés ott, ahol nálánál nagyobb erő áll vele szemben. Virrasszatok hát és imádkozzatok. Töltsétek tisztaságban, józanságban éltetek minden napját. Ne tőrjétek ráncot, gyűrődést vagy szennyet keresztségi ruhátokon. Mi is legyünk mindnyájan harcra készek, — mi, akik már régebben és ti, akik ma nyertétek el a keresztség nagy ajándékát, mert az ellenség itt lapul a közelünkben, és csak a kellő pillanatra vár, hogy reánk lője árnyos nyilát.

Töltse el a szent lelkesedés szívünket, ahogy felsorakozunk ellene: nyugodtan átgondolva, mit kell tennünk, nyitva tartva szemünk, hogy felismerjük cselekedeteinket és a csapdákat, amit útunkba ejt. Így kerülhetjük el a sebeket, s az ég védelmét is jobban magunkra vonjuk.

Tegyünk meg mindent, ami tőlünk telik, és bizzunk a mi Urunk Jézus Krisztus kegyelmében és irgalmában, aki által áldjuk, dicsőítjük az Atyát és a Szentlelket, ma és mindenkor. Amen.

Balduinus cantuariai érsek (+ 1190) 10. traktátusából

Erős a halál: el tud szakítani életünkötől. Erős a szeretet: vissza tud adni egy jobb életnek.

Erős a halál: hatalma van zsákmányul ejteni porhüvelyünket. Erős a szeretet: hatalma van elragadni és visszaszolgáltatni a halál zsákmányát.

Erős a halál, senki sem állhat ellen neki. Erős a szeretet, olyan erős, hogy a halált legyőzi, fulánkját letöri, lázadását leveri, diadalát szégyenre fordítja. Mert lesz idő, amikor kigúnyolják, amikor így szólnak hozzá: „Halál, hol a te győzelmed? halál, hol a te fulánkod?”

„Erős a szeretet, mint a halál”: mert Krisztus szeretete a halál halála. Azért mondja: „En vagyok halálad, ó halál; elnyellek téged, alvilág.” Az a szeretet is erős, mint a halál, amellyel mi szeretjük Krisztust. Hiszen ez is a halál bizonyos neve: a régi élet kioltása, a bűnök eltörlése, a holt cselekedetek elhagyása.

Krisztus iránti szeretetünk bizonyos értelemben kölcsönös, bár csak tökéletlen hasonlatossága és képmása az ő irántunk való szeretetének. Mert „ő

előbb szeretett minket"; szeretetének élénk tárt példája a pecsét, amely által hasonlók leszünk öhozzá, levetve a földi ember képét és hordozva a mennyeiét. Ahogyan ő szeretett minket, úgy szeretjük mi is őt. Mert ebben „példát hagyt nekünk, hogy nyomdokait kövessük”.

Ezért mondja: „Tégy engem mint pecsétet szívedre”. Mintha mondaná: „Szeress engem, ahogy én szeretlek téged. Töltsen be eszedet, emlékezetedet, kívánságodat, sóhajaidat, nyögésedet és zokogásodat. Emlékezzél meg, ember, milyenek teremtettelek, mennyire a többi teremtmény fölé emeltelek, milyen méltóságra magasztaltalak fel, milyen dicsőséggel és tisztességgel koronáztalak meg, hogyan tettelek csak kevéssel kisebbé az angyaloknál, hogyan vettem mindent lábad alá. Emlékezzél meg nemcsak arról, mennyit tettem érted, hanem arról is, milyen kemény, milyen méltatlan dolgokat viseltem el miattad: és lásd, nem bánsz-e gonoszul velem, ha nem szeretsz. Hiszen ki szeret téged úgy, mint én? ki teremtett, ha nem én? ki váltott meg, ha nem én?

Vedd el tőlem, Uram, a kőszívet, vedd el az összeszáradt szívet, a körülmetéletlen szívet; adj nekem új szívet, húsból való szívet, tiszta szívet! Te szívek tisztogatója és tiszta szív szeretője, vedd birtokodba, tedd lakásodá szívetem, fogadd magadba és töltsd be egészen, te, aki fölötte állsz legfőbb képességeimnek, és lelkem legbensejénél beljebb lakozol! Te szépek szépe, szentség pecsétje, jelöld meg szívetem képeddal, jelöld meg irgalmasságoddal, „szívemnek Istene, én osztályrészem, Istenem örökre”. Amen.

Prohászka Ottokár (†1927):

A lelkiségért meg kell küzdenünk a test győzelmes ösztönösségével előbb, a lélekre ráfestődő testiséggel azután, míg a szellemünk hatalomra jut, és nemességét, tisztaságát a legyőzött testre visszaszínezi. Nem önsanyargatásokban beteggé hajszolt szervezet, hanem egészségesen megépített szolgálatkész s a lélek igájába hajló, engedelmes, átszellemült test és e testet szüntelenül a maga eszközüül néző, őt használó, nemesítő, tökéletesítő lélek legyen az ideálunk. Lehet higiéniaát üzni a lélekért, lehet testet tökéletesíteni a lélekért, lehet a test kívánta fegyelmeket munkába vinni a lélekért. Krisztus ragyogó, viruló, szépséges embertestet hordozott végig Palesztina dombjain, s megadtá nekünk a mintát arra, miképp lehet a test megrongálása nélkül fegyelmet és önmegtágadást gyakorolni, mely áthárul a lélekre is. A töviskoszorút nem kell keresni, a sebeket nem kell magunkon kivésni és a keresztet nem kell hívogatni — Isten kiméri nekünk, s akkor szeretettel, bátorsággal, hálaadással kell elviselnünk. Fegyverezzük fel magunkban a vállalás és az elfogadás erőit, üzenjünk háborút vágyaink egész seregének: a lélek tud válogatni, mert természetfeletti szellemi gravitációval érzi, merre van felfelé. Küzdjünk erővel és érzékenységgel a belső harmóniáért, a harmónia közel van, és Isten lelkünk bejáratánál vár.

ESZMÉK ÉS ESEMÉNYEK

A SZERETET MISSZIONÁRIUSAINAK EZÜSTJUBILEUMA

1950. október 7-én hagyták jóvá a Szeretet Misszionáriusainak társulatát. 1974 végén 850 nővérük volt, ebből 182 novícia (60-70 nem indus, 5 ír), 51 indiai városban és 26 más helyen működtek. A férfiakban 169 testvér dolgozott (ebből 5 pap), a munkatársak száma 22 országból kb. 40 000. Eddig csak hat nővér halt meg. Egyik sem ragályos betegségben, amit munkájuk során könnyen elkaphatnának.

Teréz anya munkatársai mindenfelé az ő szelleméhez illő módon igyekeztek megülni az idei évfordulót. Magában Indiában, okt. 2-ától kezdődött az ünneplés. Minden templomban hálaadó napot tartottak: minden hitfelekezet köszönetet mondott Istennek a Társaságért. A szegényeknek ingyen mozielőadást rendeztek úgy, hogy a jegyeket a tehetősök vették meg nekik. A beérkező adományokból ajándécsomagokat készítettek a szegényeknek. A sajtó, a rádió országoként bekapcsolódott Teréz anya művének ismertetésébe. A FAO (az Egyesült Nemzetek Élelmezési Szervezete) idei ún. Ceres-érmét Teréz anya tiszteletére adta ki. Megkapta az Albert Schweitzer-díjat. — Mi az évforduló alkalmából örömmel közvetítjük olvasóinknak azt a sajátkezűleg írt kis levelet, amelyet Teréz anya lapunk szerkesztőjének küldött. A kockás lapra írt levél magyar fordításban így hangzik:

Calcutta, 1975.3.29.

Kedves Atya,

Köszönöm 1974 decemberi levelét. Bocsásson meg a hosszú késedelemért: bejártam indiai házainkat, ezért a késedelem.

Csodálatos tudat, hogyan használja fel Jézus a semmit, hogy valami nagyon szépet tegyen Atyjáért. Így használja fel Önt és engem Atyja dicsőségére. Adjunk hálát neki, hogy felhasznál bennünket.

Jesus ^{uses} nothing to do something
beautiful for His Father - using
you and me for the glory
of His Father. Let us thank Him
for using us

Imádkozzék továbbra is értünk, — hogy ne rontsuk el Isten művét. Olyan csodálatos hivatásaink vannak, — a noviciátusunk tömve van. Hála Istennek.

A múlt évben 12 új házat nyitottunk. Ebben az évben lesz az ezüstjubiläumünk, hát imádkozzék értünk, és adjon hálát Istennek mindenért, amit bennünk, és általunk a szegényeknek tett.

Levelét elküldtem Malcolm M(uggeridge)-nek. Bizonyos vagyok benne, hogy nagy örömet szerez neki. Jó, ha ír neki.

Imádkozzék értem, Atya, ahogy én is Önért.

Jézusban az Őné

M. Teresa M.C.

ARNOLD JANSSEN

1. Ez év szept. 8-án volt pontosan száz éve annak, hogy Arnold Janssen egy kis holland határszéli faluban, Steylben az első missziósházat megnyitotta. A huszonöt vendég közül egyesek csúfságnak találták, hogy egy ilyen ünnepegre kaptak meghívást: egy hajdani rozoga kocsmában, amelynek falain olyan repedések voltak, hogy a szobából a szabad eget lehetett látni, néhány kölcsönvett szegényes bútor és összekoldult tányérok és evőeszközök. Nagy volt a csalódásuk, hogy egy ilyen szegényes ház szolgáljon a leendő misszionáriusok kiképzésére. Ez az egyszerűség és szegénység azonban nem riasztotta vissza Janssent tervének keresztülvitelétől. Megnyitó beszédében a következőket mondotta: „Hogy ebből a házból lesz-e valami, azt csakis a jó Isten tudja. Ez a szerény kezdet ne csüggessen el bennünket. Nagyon jól tudjuk, hogy a most rendelkezésünkre álló erővel feladatunkat nem tudjuk elvégezni; mi azonban bízunk abban, hogy a jó Isten minden szükségést meg fog adni. Ő azt tehet velünk, amit akar. Ha ebből a házból lesz valami, hálásak leszünk Isten kegyelméért; ha pedig nem lesz belőle semmi, alázatosan a mellünket verjük és bevalljuk: Nem voltunk méltók e kegyelemre.”

2. Ki volt ez a férfi, aki ilyen rendíthetetlen hittel és Istenbe vetett bizalommal kezdte el művét?

Arnold Janssen 1837-ben született az Alsó-Rajna vidékén fekvő Goch községben, mint egy nyolcgyermekes család második gyermeke. Három testvére korán meghalt, három fiú egyházi ill. szerzetesi pályára lépett. A Janssenek már legalább négy nemzedéken keresztül fuvarosok voltak. Mély vallásosság jellemzi a családot. Arnold nagyapjának mély Isten- és emberszeretetéről mondotta egyik szomszédja: „Isten ennek a férfiúnak még a dédunokáit is meg fogja áldani.” Anyjukra a gyermekek így emlékeznek vissza: Fáradhatatlan és sokat imádkozó anya volt.

Ebben a vallásos légkörben nő fel Arnold. Nem rendkívüli tehetség. Különösen a matematika és a természettudományok érdeklik; ezekből tanári oklevelet is szerez. Utána elvégzi a teológiát, és 1861-ben pappá szentelik Münssterben. Lelkes tagja és terjesztője az imaapostolságnak, 1867-től egyházmegyei igazgatója is.

A missziós gondolat, a pogányok helyzete mindig foglalkoztatta. Édesapja járatta a hitterjesztés évkönyvét; különösen a hithirdetők leveleit olvasta fel belőlük nagy lelkesedéssel gyermekeinek, és sokszor hozzáfűzte: „Ezek a hit hősei, akik Istenért mindent feláldoznak.” Janssent nem hagyja nyugton a gondolat, hogy más országokban külön missziós intézmények vannak és számos hithirdetőt küldenek a pogány országokba, saját hazájában pedig nem történik semmi. Döntő jelentőségű számára, hogy 1874-ben a kínai apostoli vikáriussal, Msgr. Raimondival találkozik. Eleinte nem gondol arra, hogy ő maga missziós intézetet alapítson. Csak tollával, kis folyóiratával (Herz-Jesu-Bote) és anyagi eszközökkel akarja az ügyet támogatni. De miután más megoldást nem lát, úgy dönt, hogy maga létesít egy missziósházat. E szerény kezdetből alakul ki az Isteni Ige Társasága: misszionárius papok, szakmailag jól kiképzett testvérek, majd 1889-től a Szentlélek Szolgáloi missziós nővérek és az örökimádó nővérek rendje. Három és fél évvel az alapítás után már elindította első két misszionáriusát Kínába (egyikük a most vele együtt boldoggá avatott tiroli Josef Freinademetz). Nyomdákban könyvek és sajtótermékek láttak napvilágot, házaikban lelkigyakorlatokat adtak. Az alapító életének utolsó éveiben — 1885-től rendfőnök volt — évente már kb. 50 papot, ugyanannyi testvért és nővért küldtek a missziókba. Amellett a tengerentúli német településeken lelkipásztori és iskolai feladatokat vállaltak, 1900-ban pedig kézművesiskolát nyitottak az USA-ban.

3. Milyen természetfölötti forrásokból táplálkozott és élt Janssen?

Nagy tisztelője a Szentháromságnak. Munkatársait arra buzdítja, hogy leveleiken legfelülre ezt a fohászt írják: „Éljen a Szentháromság egy Isten a mi szívünkben!” Az egész Szentháromság részt vesz a megváltás művében, ezért minden neki szolgáljon; mindenkit neki kell megnyerni; mindenki ismerje meg, szeresse és imádjja. Ez volt egyik fő imájának a tartalma. A Szentháromság ünnepe rendjeiben a legnagyobb ünnepek közé tartozik. — Isten mindenkinek atyja. Irántunk való szeretetből küldi Fiát e világba. Jézus az Atya testté lett Igéje. Janssennél Sz. János prológusa különös becsben állott. Minden társasági ünnepségen: beöltözéskor, fogadalomtételkor ünnepélyesen éneklük.

Rendkívüli tisztelője a Szentléleknek. A magyar származású lazarista atya, Medics Nándor erősen befolyásolta ebben. Ötven éves korában, 1887.okt.3-án a bécsi lazaristák templomában egészen a Szentléleknek szenteli magát. Később erről így nyilatkozik: „Testestől-lelkestől feláldoztam magam a Szentlélek Istennek. Legyen Ő segítségemre, hogy mindenben tökéletesen teljesíthessem Isten akaratát.” Ettől kezdve egész élete és minden munkája a Szentléleké. Egyszerűen el van ragadtatva nagyságától, szépségétől, irántunk való szeretetétől. Pünkösöd lesz rendjeiben a legfőbb ünnep. A két női rendet róla nevezi el. Mindennap imádkozzák a Szentlélek két himnuszát. Minden negyedórában óraütésre elvégzik e fohászt: „Küldd el nekünk a Szentlelket hét ajándékával.” Meg van győződve, hogy a hithir-

detők csak akkor gyűjtják meg a hit világosságát a pogányok lelkében, ha ők maguk teljesen el vannak telve a Szentlélekkel.

Ha végül még legkiemelkedőbb, legjellegzetesebb erényét akarjuk megemlíteni, akkor azt kell mondanunk: Isten akaratának minél tökéletesebb teljesítése. A Miatyánk kérése: „Legyen meg a Te akaratod“, neki nem volt üres szó, hanem az élete. Szilárdan meg volt győződve, hogy Isten belenyúl az ember életébe, és vezeti. Egy-egy fontos döntés előtt sokat imádkozott, és nem egyszer hosszabb ideig várt, mikor munkatársai már türelmetlenkedtek. Először meg akarta ismerni az Isten akaratát. Ha azonban egyszer felismerte, akkor semmiféle nehézség nem tudta tőle eltántorítani. Isten akaratának ez a mindenben való teljesítése mutatja Arnold Janssen igazi lelki nagyságát.

A szentév missziós vasárnapján, okt.19-én avatta boldoggá VI.Pál pápa. Schrek Mihály SVD

SZENTÉVI MAGYAR ZARÁNDOKLATOK

Augusztus 16-20 között volt a külföldön élő magyarok római zarándoklata. Kb. 500 hívő vett részt lelkipásztoraival a világ különböző részeiből, legtöbben Belgiumból és Kanadából. Msgr. Kada Lajos, az újonnan kinevezett Costa Rica-i apostoli nuncius köszöntötte a zarándokokat a Szent István Házban. Vasárnap a Santa Maria Maggiore templomban Kada érsek, hétfőn a Szent Péter bazilika katedraoltáránál Msgr. Magyarai Gyula, kedden a Lateráni bazilikában a római helynök, Ugo Poletti bíboros vezette a koncelebrált szentmisét. Szerdán, Szent István ünnepén 33 pap részvételével a Szent Pál-bazilikában volt a mise, délután pedig az általános kihallgatáson való részvétellel zárult az ünnepi program.

Szeptember 9-én érkezett Rómába a hazai magyarok zarándokvonata. A 340 főnyi csoportban 11 püspök, 62 pap és 38 szeminarista volt. Aznap este a Lateráni bazilikában, szerdán a Szent Pál-bazilikában bizánci rítusban, csütörtökön a Szent Péter-bazilika katedraoltáránál, pénteken, Magyarok Nagyszszonya ünnepén, a S. Maria Maggiorében tartottak koncelebrált misét. Római tartózkodásuk fénypontja a szerda délutáni általános kihallgatás volt, a szentév azideig legnagyobb arányú kihallgatása: százhuszszezres tömeg vett részt. Előtte a Szentatya találkozott a Rómában tartózkodó 54 püspökkel, majd külön fogadta a 11 magyar püspököt. Ijjas József érsek, a zarándoklat vezetője bemutatta a Szentatynak az új püspököket, majd pedig a teljes magyar szentírásfordítást. A magyar zarándokok a szombati szabad nap után vasárnap Assisiba látogattak, majd 15-én, hétfőn visszatértek hazájukba.

A Szentatya mind az aug. 20-i, mind a szept. 10-i általános kihallgatáson nagy szeretettel külön üdvözölte a magyar zarándokokat. Olasz nyelvű szavaiban nagyjából ugyanazok a gondolatok merültek fel. Utalt a magyarság hagyományaira és keresztény történelmére, az országalapító Szent Istvánra,

Szent Imrére és azokra a szentekre, akiket a magyarság az Egyháznak adott. Kérte, hogy maradjanak hűek hivatásukhoz, utalva itt egy beszédre, amelyet sok évvel ezelőtt Magyarországon hallott, s amelyben a szónok Magyarországot a keresztény Európa védőbástyájának nevezte. Buzdította őket az élet megpróbáltatásaiban való kitartásra és Krisztus Egyháza iránti hűségre, s szívből adta áldását a jelenlevőkre, kedveseikre és hazájukra.

R.

KELEMEN DIDÁK

Isten szolgája, Kelemen Didák a XVIII. század legkiválóbb magyar minoritája. Szatmárban, Biharban, Szilágyságban, Hevesben, Borsodban, Csanádban és Csongrádban, Nánndorfehérvárt és Pozsonyban, vagyis a szó legteljesebb értelmében országrészek között vándorló, apostolkodó, alkotó egyéniség.

A „pius et egregius”, jámbor és kiváló székely katolikus apától-anyától származó fiúcskát Sámuel néven keresztelték meg 1683-ban, Bécs felszabadításának évében a háromszéki Baksafalva-Kézdialmás plébániáján. Kanta-Kézdivásárhelyen minoritáknál tanult. Engedve a kegyelem hívásának, 1702-ben Eperjesen, a szerzet akkori híres főházában, megkezdte az újoncélet, utána ugyanott rendkívüli eredménnyel elvégezte a teológiát, kétszeres affigiszteri képesítéssel. 1708-ban pappá szentelték, miután „omnium votis affirmativus” örök fogadalmat tett. Az apostolkodásban meg tudásban egyaránt kitűnő fiatal papra azonnal felfigyelt Károlyi Sándor gróf, II. Rákóczi Ferenc főembere, és Nagybányára kérte, hogy lelkipásztori központot teremtsen a kuruc-labanc háborúban tönkrement szerzetesházban. Didák atya „istenes buzgósággal” tervszerű munkát folytat egész Szatmárban, nem kisebb áldozattal szentelve erejét az akkor dúló pestis áldozatainak testi-lelki vigasztalására; sorra járja a csak valamicskét is módosabbak házeit, könyörögve koldul betegeknek, szegényeinek, magával mit sem törődve. „A legváláságosabb időben, a nép nyomorgása közepett, a pestisnek kegyetlen aratásától, a folytonosan megújuló vallási háborúskodásoknak kavarodásától megháborodott tisztai részeken, Isten küldöttje gyanánt jelent meg egy erős elhatározású, jámbor szerzetes: Kelemen Didák, a magyar konventuális minoritarend tagja, akinek kitűzött életcélja templomok építése, iskolák alapítása, a nyomortól sújtottak istápolása, a lelkeknek jóra vezetése volt” — írja Dr. Csák Círiék.

Erős lélekre volt szüksége a török hódoltság után éppen csak hogy felszabadult Egerben is, ahová előljárói akaratát engedelmesen követve 1713-ban ment át „Vándor Kelemen Didák”, hogy a Szamos és Tisza mentén lakó protestáns magyarok között a térítés munkájának szentelje magát. A szentek lelkeségével térített: nem ellenséget látott a más meggyőződésűekben, az „ellenkező atyafiakban”, hanem az örök üdvösségre rendelt lelkeket, mint ahogyan őt megismerve, azok sem láttak benne mást, mint szeretőt, készséges felebarátot. Mindig szelíd volt, sohasem erőszakos, de cselekvésé-

ben határozott. „Szóval és tetteivel minden pillanatban rámutatott arra, hogy a szeretet apostolainak törekvése és irányító elve nem az ádázul, kíméletlen, késhegyig menő tusákban való harcolás, hanem az, hogy megértéssel kezelt kell fogni, hogy a felizgatott lélek és a szenvedő test megtalálhassa nyugalomát és gyógyulását” (Csák). Megértő, ökumenikus keresztény lelkületével, Pázmány Pétertől tanult teológiai felkészültséggel, de az övénél jóval kevesebb éllel-élccel, mindenkit megnyert a bizakodó párbeszédnek.

Bükkí apostolkodását ismét nagybányai házfőnökséggel váltja fel. Megdöbentő, mekkora bizalommal fordultak hozzá országszerte, „hogy istenes vigasztalásában részesülhessenek”. A Tisza vízgyűjtő medencéjének, az északi peremtől le egészen Szegedig, megfoghatatlan erejű igehirdetője, hitéleti szervezője volt. „Istenes buzgósága hamar ismeretessé lön az országban. A katolikus főúri családok egymásután hívogatják őt magukhoz; örvend, aki megnyerheti őt gyóntatójának, még az országgyűlésre menő főurak is kikérték tanácsát az egyházi ügyekben.” 1717-ben megválasztották a minorita ferencrend magyarországi tartományfőnökének. Körlevelében a hajdani fegyelem megtartására hívja fel testvérei figyelmét. Másrészt hathatósan közbenjárt a megyéknél és főúri családoknál a török-tatár fogságban sínylődők kiváltása ügyében, de a délen harcoló keresztény seregek mellett is ott találni. Ország-szerte rendi települések, templomok, iskolák jelzik tartományfőnöksége idejét. A sok áldozattal megteremtett lelki központokban sorozatos beszédeket tart gyönyörű, zamatos és szabatos magyar nyelven, egyházatyáktól, latin íróktól vett idézetekkel megtűzdelve. Kassán 1729-ben nyomtatásban is megjelent „Búzafejek” c. prédikációs kötete, de több más irodalmi munkája is termékenyítette az egyházi szónoklat és hittudomány akkoriban oly sovány talaját. Az életből vett hasonlatokkal férközött hallgatói szívéhez: „Két erős kötele vagyon az Istennek, mellyel akaratumkat magához vonzza és engedelmességre hódoltatja: egyik az irgalmasság, kegyelem, szeretet kötele, melyen lágyon és gyengén édesgetvén, magához vonzza szívünköt; másik az igazság, fenyték, bosszúálló ostorozás vasláncsa és bilincse, mellyel az ellene rügőldozókat engedelmességre téríti, amint Ozeás próféta által világosan előnkbe adja maga ő Sz. Felsége: In funiculis Adam traham illos, in vinculis charitatis. Hogy mind a számkivetett Ádám istrángival, mind a szeretet gyenge kötelivel vonzza magához az embereket.”

Rendkívüli lendítő erő vitte előre: bensőséges kapcsolata Istennel. Sokat imádkozott, leginkább földre borulva, úgyhogy homlokán, térdén és könyökén a bőr érdesen megvastagodott. A hősies lemondás életét élte, akárcsak szeráfi atyja. Az országot háromszor végigpusztító pestisben magával mit sem törődve látogatta, vigasztalta, ápolta a betegeket. Az ember nem tudja megérteni, honnan vette rengeteg tevékenységéhez az időt, erőt? Mikor pihent, hogy erőt gyűjtsön? Csak a Mindenható kegyelmével lehet magyarázni életét.

„Sok a lélek, aki legeltetést várna” — írta, mondta, kiáltotta. Pozsonyban, a diéta országnagyjai előtt többször hangoztatta a népoktatás és lelkipásztorkodás fontosságát.

Lelki alkata lenyűgözően emberi, de ugyanakkor természetfölötti is, a szeretet korlátlan gyakorlásával, minden ember hiánytalan megbecsülésével. A világban élt, de észrevette benne a lehetőségeket Isten megszerettetésére; nem tekintette ellenségnek a világot, még ha valaki olykor így viselkedett is vele szemben, hanem Isten terveibe illő, hozzá fordítható, neki szentelhető adottságnak. Elfogulatlanul, mindenkire jótékonyan ható egyszerűséggel, természetességgel járt az életben. Lelkipásztori feladatot csak a szeretet elkötelezettségével lehet végezni: ezt mindenki megérti és megbecsüli.

A papi hivatást mélyen átérezte. Elsőrendű kötelességének tartotta az irgalmasság lelki és testi cselekedeteinek gyakorlását: használni, segíteni, bátorítani. Ebből fakad lankadatlan kedve minden áldozatra. Isten látható és láthatatlan templomának szorgos építője és gondozója volt, ezt mondhatnánk talán összefoglalóan legjellegzetesebb erejének, erényének. Kora szomorú paphiányában áldozatosan eljárta nagy távolságokra is a liturgikus istentisztelet megtartására, igehirdetésre, a szentségek kiszolgáltatására.

A miskolci tartományi gyűlésen, 1744.ápr.21-én még elnökölt, súlyos beteg. Rá egy hétre, április 28-án az Úr magához szólította.

Szentség hírében élt, és úgy halt meg. Már életében elismerték és csodálták, de halála után tisztelete még csak növekedett. Lelki gyermeke és áldozatos munkatársa, gróf Haller Gáborné Károlyi Klára minorita harmadrendi, már négy év múlva levélben fordult a tartományfőnökhöz, a boldoggáavatási per megindítását kérve. 1722-ben, a „recognitio canonica” alkalmával, P. Musik Jácint hiteles és ma már mindenfelé ismert arcképet festett az épen talált holttestről. Az egri és erdélyi püspökség foglalkozott az ügyvel. Legújabb, a lehetőségekhez képest minden eddigi írást összefoglaló életrajza VI. Pál pápa apostoli áldásával reméli elérni célját: hogy Isten szolgája életének megismerése erényeinek utánzására is vezessen.

Rákos Raymund¹

¹Ugye, Atyafiak? Isten Szolgája, P. Kelemen Didák OFM Conv. élete (1683-1744). Róma, 1975. 855 o. Érdeklődőknek a szerző szívesen megküldi művet. Címe: Collegio dei Penitenzieri Vaticani, I-00120 Città del Vaticano. (Rákos atya a Szent Péter-bazilika apostoli magyar gyóntatója.)

PÉLDABESZÉD A MAGVETŐRŐL

Lorenz Jaeger bíboros, paderborni érsek 1973 nyarán előrehaladott kora miatt lemondott tisztségéről. Ekkor mondotta el az alábbi búcsúbeszédet. Alig több mint másfél év múlva, 1975.ápr.1-én elhunyt.

A hála szava

A mai evangélium felismerteti velünk Isten vetésének csírázó erejét és jövőt hordó termékenységét. Bármit mondjanak is benyomásaink és meg-

figyeléseink — az Úr országának vetése, amelyet Krisztus vetett el világunk talajába, egyre nő. Életünk valóságában beteljesedik az Istennel való közösség csodája. Krisztus óta „élet és béke” (Róm 8,6) van mindenkinek, mindörökké. Ő, a mi Urunk és Üdvözítőnk az igazi magvető. Ő készíti el a romolhatatlan magot. Ő szórja bele életünkbe. Ő ügyel növekedésére, ő vár az aratásra. Ő fogja behordani az örök csűrökbe. Csoda ez, amelynek soha nem örülhetünk eléggé, amelyért soha nem adhatunk eléggé hálát.

Ezzel összekapcsolódik egy második, még megfoghatatlanabb csoda. A mindenható Úr azt akarja, hogy vetésének és aratásának műve velünk, sőt általunk menjen végbe. „Magvetőkkel” tesz bennünket embereket, „Isten munkatársaivá”, mint a népek apostola mondja (1Kor 3,9). Így szabad ma nekem is köszönetet mondanom azért, hogy Isten 50 évnel hosszabb papi és csaknem 32 éves püspöki működésre méltatott. Mérhetetlen kegyelem „az ige szolgálatára” (Csel 6,4) való elhívás, az, hogy valaki „Isten titkainak sáfára” (1Kor 4,1), „közreműködő örömtökben” (2Kor 1,24). Áldott legyen az Úr ezért a megérdemeletlen ajándékért! — Arról sem akarok megfeledkezni, hogy püspöki tisztemben nemcsak magvetői szolgálatokat tehettem; méginkább le arathattam, amit mások vetettek. Hiszen mindenkor hozzátartozik a keresztyén küldetéshez az, amit az Úr az apostoloknak mond: „Én aratni küldöttelek titeket azt, amit nem ti műveltetek meg; mások dolgoztak, és ti az ő munkájukba álltatok be” (Jn 4,38). — Ennek fölismerése alázatossá és hálássá tesz, és magával hozza, hogy „együtt örüljön a vető az aratóval” (Jn 4,36). — Hasonló érzelmek töltik el lelkemet, ha azokra a sokakra gondolok, akik az elmúlt években munkám során oldalamon álltak. A magányos embernek össze kellene roppannia a felelősség súlya alatt, ha nem találna jobbról-balról segítőkre. Szemem előtt lebeg sok-sok pap és laikus, akik tanáccsal és tettel támogattak. Sokan már megelőztek az örökkévalóságban, hogy elvegyék hűséges együttműködésük el nem múló jutalmát. A napi kötelességek hajszájában bizonyára megtörtént, hogy nem eléggé jutott szóhoz a nekik kijáró hála. Annál melegebb szívvel fejezem ki most. Különben pedig biztos vagyok benne, hogy legtöbb segítőm velem együtt meg van győződve arról, amit Pál apostol szájából hallottunk a mai szentleckében: „Mi Apolló? Mi Pál? Szolgák csupán, akik által hívókké lettetek, ahogy kinek-kinek az Úr megadta” (1Kor 3,5).

Ez a mondat azok beláthatatlan seregére tereli tekintetemet, akiknek felajánlhattam papi és püspöki szolgálatomat. Nekik is köszönet jár: köszönet, hogy bizalmukkal megajándékoztak; köszönet készségükért, amellyel az élet szavát fogadták, még ha olykor keménynek is látszott. „Mi Isten munkatársai vagyunk, ti Isten szántóföldje vagytok” — mondja Pál (1Kor 3,9), és arra emlékeztet bennünket, hogy a kettő összetartozik, és együttesen minden az Uré. Gondoljuk meg azt is, amit kevéssel előbb ír korintusi híveinek: „Én ültettem, Apolló öntözött, de Isten adja a növekedést” (3,5). Ezzel Pál a maga módján példabeszédünk központi igazságáról tanúskodik. Csatlakozunk igazi hálával hozzá.

A remény szava

Isten vetése nő: Ez a mi örömünk, vigaszunk, reményünk és bizalmunk. Egyik magvető bizonyára ügyesebb a másiknál. Az időjárás is többé vagy kevésbé kedvez a vetésnek. No és a talaj különféle minősége! — Van korcs sarj, gyom, túske és tövis is. Tekintetünk nem ritkán éppen ebbe a ki nem elégítőbe, rosszba ütközik. Semmit se tüntessünk fel ebből ártalmatlan színben. Biztos, hogy nem szabad tétlenül beletörödnünk mindebbe, hanem „józannak és ébernek” kell maradnunk (1Pét 5,8). — De mindamelllett ne felejtsünk el egyet: Annál, amit mi látunk, fontosabb az, amit az Úr lát! Az ő tekintete messzebbre ér, mélyebbre hat. És azt mondja nekünk, hogy Isten Országának vetése nő. Bízunk magunkat az Úrra, akkor mindennek ellenére, sőt mindenben fölismerjük Isten vetésének legyőzhetetlen erejét.

Fölismerhetjük az Egyházban. Tudom, hányan szenvednek ma Egyházunk miatt, olyanok, akik szeretik. Sok minden megváltozott. Olyasmi is megingott, ami megingathatatlanak látszott. Kérdések merülnek fel azzal kapcsolatban is, ami kétségbevonhatatlan, és így a hit elbizonytalanodik. Pállal szeretné mondani az ember: „Kívül harcok, belül félelem” (2Kor 7,5). És mégis: Isten vetése nő napjaink Egyházában. Nem hiányoznak ennek jelei. A világban és az Egyházban tapasztalható egynemely nyugtalanság talán már a növekvő vetés magasba szökkenésének a jele. Zabolázatlanul talán már az Egyház iránti újfajta szeretet jelentkezik benne. Mindenesetre sokan teszik magukévá gondját és küldetését. Isten népének minden rétegéből számtalan ember ismeri fel újonnan közös felelősségét. — Ne bosszankodjunk, ha olykor nem kielégítő az együttműködés. Örüljünk az emberek növekvő készségén, hogy „Isten munkatársai” (1Kor 3,9) legyenek.

Gondoljunk csak mindarra, ami a II. vatikáni zsinaton tört elő. Sok mindent közvetlen közelből éltem át belőle. A megújulás micsoda akarata mutatkozott meg! Micsoda bátorság, hogy új utakra induljunk; micsoda elszántság, hogy egy változott korban újonnan és hűségesen tanúságot tegyünk az együgyyanazon krisztusi igazságról! És mi mindent vittek végbe a hitben tőlünk elvált testvérek tekintetében!

Ezzel kapcsolatban pillantásunk túlér katolikus egyházunk határain, minden keresztény társunk felé száll a tágas ököménében. Mennyi minden változott meg alapjaiban azokban az évtizedekben, amelyeken most végignézek! Amikor 1941-ben, püspökké szentelésemkor „evangélikus hittestvéreinkhez” fordultam, ez sokaknak rendkívüli dolog volt. Akkori felszólításom volt: „hordjuk le mindazt a bizalmatlanságot, mindazt a szeretetlenséget, amely a századok folyamán a hitvallások között felhalmozódott.” Mennyi minden történt azóta ebben az irányban! Olyan közös vállalkozásokat hajtottak végre, amelyekre akkor még senki sem mert gondolni. Igaza van a zsinatnak, amikor a dinamikus szélesedő ökumenikus mozgalomban a Szentlélek kegyelmének működését látja (ökumenikus dekrétum 1.sz.). Aki csak egy kicsit is visszagondol a múltba és azután maga körül pillant, láthatja, hogyan megnőtt Isten

vetése éppen az öikuméné terén. Itt se zavarja meg tekintetünket a korcs és hibás növekedés, ne vegye el bátorságunkat és örömünket! Bízunk Isten erejében! Hallgassunk Isten szavára! Ragaszkodjunk Isten parancsához! Minél inkább ezt tesszük, annál inkább növekszik az egység a világban és a világra.

Ezzel Isten vetésének mezeje teljes kiterjedésében szemünk elé tárul. Mindig abban a veszélyben forgunk, hogy túl kicsinyesen gondolkodunk, templomtorony- vagy éppen sekrestyepolitikát űzünk. Az Evangélium jobbra tanít. Egy a mostanival rokon példabeszédben Máténál ez áll: „A szántóföld a világ!” (13,38) Isten magva nem a meghitt otthon virágcserepének szól, nem is a bekerített veteményeskertnek, hanem az egész emberiségnek. Az az emberiség, amely gyakran megközelíthetetlenek, idegenek, félelmetesnek tűnik számunkra, éppen ez Isten szavának tulajdonképpeni címzettje, éppen ez Isten uralmának igazi területe. — „Hát akkor ugyancsak rosszul állhat Isten uralma!” — mondhatná, aki a mai világban körülnéz. Hisz nem uralkodik-e mindenütt anyagelvűség és ateizmus? — Ki vonná kétségbe? Ki nem szenvedne tőle, akinek gondolkodása nyitott és szíve éber? És mégis áll, hogy mindennek ellenére Isten vetése növekszik az egész világon. Itt sem hiányoznak reményt keltő jelek. — Hányan fáradoznak ma szenvedélyesen igazságosságért mindenkinél! Ne feledjük: az igazságosság Isten egyik lényeges tulajdonsága, és az ő országa az igazságosság birodalma. Támogassuk az igazságosságért vívott küzdelmet, ahol csak tudjuk!

Hányan fedezik fel ma újonnan, mi a szabadság! Tudom, egyes keresztények ezt gyanakodva nézik és rossz következményektől félnek. Mindnyájan tudjuk, mi minden helytelen történhetik és történik is a szabadság leple alatt. De azt is tudnunk kell, hogy a szabadság a bibliai üzenet egyik ősi eleme. Pál mondja: „Ahol az Úr Lelke, ott a szabadság” (2Kor 3,17). Bizonyára ugyanúgy áll: „Ahol igazi szabadság van, ott az Úr Lelke működik.” Örülünk, hogy az ő vetése mindenütt nő.

Es még egy: Nem a mi nemzedékünk kitüntetése-e, hogy első ízben jut tapasztalatai látóhatárába az egyetlen emberiség egésze? — Hány, különösen fiatal embert vág fejbe egészen újfajta módon az, ami az úgynevezett harmadik világban történik az emberekkel! Ne gyanakodjunk rögtön arra, hogy itt a távollevők iránti szeretet lép a közellévők szeretetének a helyébe. Örülünk, hogy végre a felebaráti szeretet egész kiterjedése kezd tudatossá válni. Ez egyáltalán nem magától értetődő. — Milyen törekenynek tűnhetett a testvéri szeretetről szóló üzenet az antik világ emberének! Milyen világtól idegenül hat még ma is sokakra! És most megmutatkozik, hány embert mozgat meg, hogyan tör elő olyan helyeken, ahol a legkevésbé gondolná az ember. Sokan, akik nem ismerik Krisztust, kapcsolatban állnak vele a szeretetben és a szeretet által. Sokakat, akik mit sem tudnak Isten uralmáról szóló üzenetről, valójában ő hajt, ő hordoz. Tegyük meg, ami rajtunk áll, hogy összefogjunk velük és megmutassuk nekik a helyes utat afelé, aki egyszemélyi „élete és békéje” a világnak (vö. Róm 8,6; Ef 2,14kk).

Testvéreim! Ha mindezt meggondoljuk, elég okunk van bekapcsolódní abba a nagy hálaímába, amelyet ebben az eucharisztikus lakomában ünneplünk. A vetés — az íge és a szentség — isteni erejű. Kedvezőtlen feltételek között is nő. Vértanúk és hitvallók végeleáthatalan serege, a tanúk felhője bizonyítja. Beállunk sorukba, és együttesen, teli reménnyel járjuk velük útjukat: az Egyház jövőbe vezető útját. A jövő pedig mindig Istené. Amen.

MISSZIÓKBÓL — MISSZIÓKRÓL

1975.dec.18-án visszajöttem mindenki örömére. Azóta belevágtunk a nagy munkába. A „Misereor” egy bizonyos összeget küldött egy nagy szállóterem építésére. Azután nem lesz probléma távoli szegény diáklányainknak. A vasszerkezeten és cementen kívül mindent helyben kell elkészítenünk. Sokat jártam az erdőben fát venni, követ faragatni. Sajnos a magunk csinálta téglákkal nem volt szerencsénk: amikor száradtak, éjjel egy váratlan eső jött, és 50 000 téglát elmosott. Hatezer rúpia kárunk lett vele. Hiába bánkódunk miatta, ha az Úr így akarta, majd valahol segítséget küld. Ezt reméljük.

Május 1-ét választottuk az új lányiskolánk megáldására. Mind a 18 falu előljáróit, diáklányaink szüleit, plébániaiskolánk mind a 420 szegény diákját meghívtuk. Bennszülött kerületi esperesünk a plébánosunkkal mondta a koncelebrált szentmisét. A templom zsúfolásig volt. A szép indiai liturgia még emlékezetesebbé tette számunkra a nagy napot. Mise után hosszú körmenetben jöttek a hívek az iskola felé, kőműveseink és munkásaink az élen. Esperesünk szép beszédet mondott, kiemelve a növevelés és a családi élet jelentőségét és a szerény és nehéz munka megbecsülését Szent József példájára. Utána szép fogadást rendeztünk a szülők és a nép számára. Itt is díszhelyet adtunk munkásainknak. Apácatársaim virágfüzérekkel halmozták el őket. Diáklányaink szebbnél szebb énekeket és táncokat mutattak be a nagy mangófa árnyékában. A falvak képviselői nevében valaki beszédben fejezte ki a nép háláját, és „kicsiny személyeknek tollat adtak a kalapomra” . . . A kalapot megtartom, de a tollat Szent Józsefnek adom, mert úgy illik. Ó csodálatosan segített a nagy munkában. Az ünnepély után mindenki megnézhetette a tantermekeket. Voltak olyan nénikék, akik még emeleten sem jártak életükben. Ezek úgy örültek, hogy az egyik tanteremben táncra perdültek. A lányiskolánk mögött van két nagy mangófa. Az árnyékukban szolgáltunk fel teát indiai süteménnyel közel ezer személynek. Azon féltém, hogy nem lesz elég, amikor azt a nagy sereget megláttam, de bőven jutott mindenkinek. Olyan volt az egész, mint egy nagy család, és valóban az is volt. Közben szokás szerint énekeltek a menyegzői énekeket, mert mint az esküvő az odaadás szimbóluma, az új iskola is oda van adva a nép szolgálatában. Talán kérdezik, hogy lehet annyi embert kiszolgálni. Itt csak 2-3 nagy falevél szükséges, erős fűszállal összefűzik, és megvan a tányér. Evés után összeszedik őket, és az állatok lakomáznak a maradékon. Semmi sem vész el . . .

Ahogy leszállt az indiai alkony erre az ünnepélyes napra, buzgón énekeltek a Magnificatot, mert az Úr valóban csodálatosan gondoskodik a kicsinyekről, akik Benne bíznak.

Már régen kellett volna írnom, de a nagy melegség! . . . Kint a folyosókon 42-44°-ot mutat a hőmérő. Az izzadástól kiütések jelennek meg a bőrön, ezer és ezer kis hólyag; amikor ezek megtelnek vízzel és felpattannak, viszketettség és égő fájdalmat okoznak, mert a bőr nem tud megszáradni. Nekem a karomat és a lábamat nem kíméli a hőség. Már annyira oda voltam, hogy az orvos ajánlata szerint jéggel csillapítom. Ez egy kicsit segít, de nem tudom a jeget velem hordani a munkában. Tehát türelem. Majd beáll az esőzés. Azért, hogy jó esőt kaphassunk, meg kell szenvedni.

Ranchiban is megkezdődött a katolikus pünkösdisták mozgalma. Néhány csoport jött megindítani Bombay-ből. Ez a mozgalom is igazán megfelel az indiai spirituális életnek. A mi nővéreink nagy számban vesznek részt benne, és életükben, munkájukban érezzük a hatását. Nincs kétség: eljött és eljön az új Pünkösöd a Szentlélek olyan adományaival, amelyeket nem vettünk figyelembe, nem értékeltünk, mert gyenge a hitünk Őbenne.

Terézia nővér (Sr.Pushpa)
Ursuline Convent
P.O.Jampani, via Simdega
Dt. Ranchi, 835226, Bihar, India

+

Szeretnék köszönetet mondani két kedves paptársamnak, akik szentmiséket ajánlottak föl, hogy missziós munkámban segítsenek. Egy dunántúli plébános és két jugoszláviai kispap is írt nekem a Szolgálatban olvasott levélrészlet következtében. Örülök az anyagi támogatásnak, de nem kevésbé örvendeztetne meg az sem, ha tudnám, hogy a Szolgálat olvasói között vannak, akik imáikkal és szenvedéseik följajlásával csatlakoznak hozzám, és így járulnak hozzá az Egyház missziós feladatának teljesítéséhez.

Ha a missziós állomás építését sikerül a jó Isten segítségével sikeresen befejez-nem, szeretnék legalább minden tíz falu részére egy-egy bádogtetős kápolnát építtetni. Egynek az építése már csaknem befejeződött, egy másikat nemrég kezdtem el. A kápolnák falait nem téglából, hanem időálló, kemény fatörzsekből készítik. Jelenleg száz falu tartozik missziós plébániámhoz, de mivel a múlt év végén a szomszéd munkatársam meghalt, rám maradt az ő missziós plébániájához tartozó hatvan falu is.

Pálinkás István
Procure SVD, B.P. 7463
Kinshasa I., Rép.du Zaire

+

Ma jöttem vissza a fővárosból (5 milliós nagy falu), ahol egy modernül szervezett tanfolyamon vehettem részt. Eredetileg bennszülöttek részére szervezték, de nem árt, ha mások is részesülhetnek ebben a kegyelemben. A modernizálódásnak nincsenek határai, és a leghagyottabb távolkeleti szigeteken is érezni lehet az új világ befolyását. Már 13 éve abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy csavaroghatok egyik kis állomástól a másikig, mint régen az óhazai cigányok, gyalog, lóháton, hegyre fel mászva, izzadva, mint egy mindenés lány (Mädchen für alles), és megpróbálok összegyűjteni és összetartani Krisztus híveit. Ezideig nekem még minden sikerült, és a betegség csak másokat látogatott meg. A malária mindenütt gonosz, de a hegyekben nem olyan veszélyes, mint a trópusi sávokban. Az egykori városi gyerekből „vidéki-falusi” szolga lett. 13 év hosszú idő ebben a zűrzavaros világban. De nem bántam meg a sok küszködést. Igyekeztem meggyőzni az embereket, hogy érdemes élni, és hogy érdemes jót tenni, érdemes az Isten szavára felfigyelni, érdemes a társadalmat segíteni és építeni. Sokszor bajba kerültem a szegény nép miatt, ha erőlyesen megvédtém őket. Néha felforr az ember vére, ha meglátja a sok disznóságot. Egyébként a Szolgálat az egyetlen magyar nyelvű olvasmányom. Köszönet és hála érte. Kérek 10 intenciót, hogy kissé támogathassam áldott munkájukat. Udv-áldás-békevesség

„Vagabundus”
P. Mészáros (Ruteng) SVD
Tromolpos 210
Surabaya, Indonesia

+

Ma egy sötétbőrű braziliai pap szentelésén vettem részt. Szegény emberek fia, második az itteni 70 éves városból, amely püspöki székhely. A szemináriuma 16 évvel

ezelőtt nyílt meg, egy év múlva az olasz misszionáriusok is nyitottak egyet. Azután mind a kettőt becsukták, a megmaradt szeminaristákat más városba küldték. 1974-ben újra megnyitották a két papnevelőt összevonva. Most látom, mennyire kellene segíteni imáinkkal és dolgaink, nehézségeink felajánlásával. Bár én egy igen gyarló, 72 éves nővér vagyok. De azért egyedül, öt világi alkalmazottal, vezetek egy aggok és nyomorékok házát (Asilo S. Vicente). Püspök atyánk szerint, aki mindennap itt misézük, „nem vagyok öreg”. (Csak az öregek anyja.) Persze a lelkem, a szívem fiatal. A jó Isten nagyon jó hozzám. Ez év jan.24-én volt 41 éve, hogy Európát elhagytam. Júl.13-án érkeztem Rio de Janeiroba, mint missziós nővér. 21 évig dolgoztam gyermekekkel, majd öregekkel. 20 éve Sao Paulo államban vagyok. 18 évig egy elhagyott fiúk házát szerveztem és vezettem, ugyancsak egyedül, mint nővér. Ma 3 brazilai nővér van a helyemen. Két éve, hogy itt vagyok. Szeretem szegényeinket. Bár lelkileg keveset lehet velük tenni. De testüket gondozva — tisztaság, jó élelem, jó szó és szeretet — az elhagyott Jézust szolgálom. Itt sok olasz, japán, német, portugál nemzetiségű van. De magyarul csak az Úr Jézussal és a Szűzanyával beszélek. Ma egy új ideált adtam életemnek: a papság megszentelődése. Ki tudja, nem jön-e majd életemnek olyan szaka, amikor csak szenvedve és imádkozva tehetek valamit értük.

Brodnyánszky Györgyike FDC
Asilo S.Vicente
C.P.125, 1980 Assis E.S.P., Brazília

+

Szíves üdvözlöt a Távol-Keletről! Két hónap alatt 7 tájfum rontott ránk. De mindennap kiderül újból, viharok és hullámok ellenére. Isten áldása mindig újra áttör az emberi nyomor szennyén, és bimbó, virág fakad az emberek szívében is, nemcsak a természetben.

Ma kezdődött meg az ún. „aguinaldo” (rorate) miséket. Reggel fél ötre tele volt a templom. Voltak vagy 1800-an, kicsik-nagyok, öregek, fiatalok, sok férfi és legény. Sokan kint szorultak. 4.15-6.45-ig gyóntattam. Hárman csináltuk. Egy páter megtartotta az ünnepélyes roratét. A laikusok segítenek kiosztani a szentáldozást. Ez most mindennap így megy karácsonyig, amikorra a szíveket egészen el kell öntenie a világosságnak. Ne maradjon tüske szívetek jászolában: sok jó ember van még, aki erős hittel és vidáman járja az üdvösség útját. Nagyszerű menet, élén a jászolban fekvő Istengyermekkel és a kereszten függő Megváltóval. Isten örök szeretetének diadalmenete.

Sok szegényen segíthettem, különösen gyerekeken. Ha a szegény kunyhókba látogatok, nem tudok kiegyenesedni. Kicsi kunyhók — nagy nyomor.

Egészségem? Rosszabb is lehetne, mondja az optimista. Visszérnyulladásom volt stb., de minden orvosi felügyelet alatt van. 4 hónapig a spirituálist kellett helyettesítenem egy szemináriumban. Dec. 2-án ismét visszatértem a Jézus Szíve-plébániára. Mi misszionáriusok katonák vagyunk: kiki a maga helyére. Európai testvéreinknek sincs könnyű dolguk. De Isten áldása nincs messze. Csak irtsuk ki a bozótot, és áttör a világosság!

Imádkozzatok értünk is a messze távolban. Ennek az imának kettős értéke van: nekünk és nektek. Mindnyájatokat üdvözöllek és megáldalak a Távol-Keletről

Rácz János SVD
Christ the King
P.O.B.1375
Manila, Philippines

+

Szeptember 17-én, Szent Ferenc Atyánk stigmáinak ünnepén fogom ünnepelni az aranyjubiléumot a ferencrendi Mária Misszionárius Nővérek rendjében. Szeretném, ha azon a napon a Tisztelendő Atyák megemlékeznének a szentmiseáldozatban csak egy fohással, ha lehet, hogy az Úr Jézus adja meg a végleges kirtartást a szerzetes-

rendben, és hogy adjon továbbra is erőt, egészséget a ránk bízott munkához, és hogy még dolgozhatnék az Egyházért és a szegény emberiség javára. A munka többször igen sok nehézséggel és fáradsággal jár, mert már a központ igen nehezen működik, már kezd nagyon öregedni, lejár az idővel minden lehetőség. 47. évemet töltöm ezen meleg éghajlat alatt, amely minden energiát elvesz. De hála legyen a Jó Istennek, még a bátorság megvan, csak erő legyen. Arról pedig majd fog gondoskodni, aki erre a dologra hívott meg bennünket, hiszen Óérette, az Ő Egyházáért és a szegényekért dolgozunk.

Mária Györgyike f.m.m.
Bhatti Road
242 Ravalpindi, Pakistan

+

Néha bizonyosodik, hogy nem hiába prédikál az ember, így jártam én is a napokban. Felkeresett egyik hívem, aki már nyugdíjas, s arra kért, hogy juttassak el egy bizonyos összeget a világ éhezói számára. Valamilyik vasárnapon ugyanis a szeretet parancsának tárgyalásával kapcsolatosan szót kellett ejtenem arról, hogy nálunk mennyire nem becsülik meg a kenyérdarabkákat; amikkel más országokban éhhaláltól menthetnénk meg gyermekeket és öregeket, azt itt szemétként dobják! S néhány FAO adattal érzékeltettem a világ éhezőinek sorsát. Kértem, hogy ki hogyan tud segítsen! Ha mással nem, a kenyér tiszteletével és megbecsülésével. Így célt ért ennél a kedves testvérünknel felhívásom. Ha csak egy csepp is ez a segítség, de sok kicsi sokra megy; s ha sokan csak ennyi kevéssel segítenének is, mennyi szenvedőn segíthetnénk!

+

Azt hiszem a 24. számban olvastam a magyar missziós nővérek nehéz gondjairól. Illene nekünk is „néhány csöppet önteni a tengerbe”. Hiszen mi is sokszor és sokat kapunk, gratis. Még a templomban is gyűjtöttünk hivatalosan Vietnammal, Bangladeshekkel. Ezek a jó nővérek, amikor az irgalmasság cselekedeteit gyakorolják, ezreknek próbálnak emberi életet teremteni. Kiderül a levelükből, hogy férfiakat megszegényítő erőfeszítéseket végeznek, közben maguk is elégnék Isten ügyéért, mint a gyertya az oltáron.

„HIDACSKA”

Pálinkás István testvéremnek én is küldenék 10 sacramot, és megkérnélek ezek továbbítására. Pista ui. iskolatársam volt, három helyre együtt sodort az élet, nem is akárhogyan. Ennyit röviden, és ebből érthető, mennyire együtt vagyok vele lélekben. Egy évig padoszomszédom is volt. Most is közel vagyunk egymáshoz. De megemlétem a mellette levő cikket Áron püspök atyáról, akivel a közelmúltban volt szerencsém kezét szorítani Gyulafehérvárott. Vagy a megemlékezések közt tallózva Kivényi prépost urat, aki több, mint húsz évig működött szülőfalumban. Itt mondotta aranymiséjét, én egy év múlva első misémet. Megemlétem, hogy ebből a faluból van egy működő misszionárius, ugyancsak a cikkben szereplő Kaufmann F. közelében, a Fülöp-szigeteken, Bynmaley-ben, Bellér Lajos SVD, vele együtt működik egy másik magyar, Werner József is. Külön öröm volt a lengyel Albert testvér élete, hisz a nyáron oda készülök.

— A legutóbbi számban olvastam Pálinkás István missziós atya levelét. Jól ismerem őt még Budapest krisztinavárosi káplán korában. (Akkor mint ministráns ebben a templomban ministráltam.) Ha lehetséges, 5 miseinténció stipendiumát küldje el részére Afrikába.

— Megdöbbenve olvastam Zsámár Jenő atya haláláról. De milyen jól esett a beszámoló alatt Maron József nevét olvasni. Néhai, nagyon becsült és szeretett gim-

náziumi igazgatóknak a fia, akit diákkorában is és elutazása előtt is jól ismertünk. Nagyon régen nem tudtunk róla. Hála Isten él, és gondolom hűségesen szolgálja azt a nagy eszmét, amelyért fiatal korában elindult.

— A 23.sz. számában láttam Zalotay József nevét. Szeretném megkérdezni, hogy tetszik-e tudni a címét, mert sajnos már vagy 20 éve alig tudok róla valamit. Évfolyamtársam volt, igen jó barátságban voltunk. Társaimmal együtt szeretnénk levélben felkeresni őt is.

— Hálásan köszönöm a 25.sz. Szolgálatot, amelyben közöltétek leveletem. Már a megérkezése előtt tudtam róla, mert kaptam pár levelet egy-két paptestvértől. Igazán jól esik szívélyes soraitak olvasnom. Hacsak valami ok nem kívánja, külön-külön nem válaszolok mindenkinek, hanem itt köszönöm meg jóságos megemlékezésüket, meg természetesen buzgó imáikat is viszonzom az én mementóimmal. A jó Isten áldását kéri Rátok e távolba szakadt testvéreiteket vigasztaló Szolgálatért Proszty János (Colegio San Francisco de Sales, Bulevar Artigas 4365, Montevideo, R.O. Uruguay, S. América) le.

— Levelezek egy magyar apácával Óceániából — dicséri a Szolgálatot, rendszere-sen olvassa, sőt felajánlotta, hogy néha érdekes cikkeket kimásol nekem levélbe. Persze lebeszéltem róla. De azért szokatlan információs csatorna, ugye atyám: Bécs — Fiji szigetek — Budapest. Nincsenek határok!

— Több mint 30 év után a Szolgálat révén kerültem levélbeli kapcsolatba a Pakisztánban élő Sr. Bernadette-tel, aki Pécs-t kongreganistám volt.

— A pakisztáni kórházba kért könyvet, ha lehet, küldjük postán [I. Szolg. 24.]. Szívesen segítünk mi is, ha tudunk.

— Az új Szolgálatban megrázó volt számomra Sziráki József nekrológja. Egy időben jó barátok voltunk, míg a túl nagy távolság, az óceán [levélírónk kanadai] el nem választott bennünket.

— Szomorúan kellett tudomásul vennem a Szolgálaton keresztül, hogy Sziráki József paptestvérünk, akivel együtt végeztünk lelkipraktóriumot, meghalt. Valóban olyan volt, ahogyan írtak róla. Neki köszönhetem azt a kedvességet, hogy megismerhettem Bécs-et és környékét. Valóban élményszerű volt az akkori találkozás.

— Nagy megdöbbenéssel olvastam a 24. számában Németh Sándor lazarista testvér haláljelentését, ui. én is fertősszentmiklósi vagyok. Nagyon szégyellem, de még a létezéséről sem tudtam, míg a Szolgálatban nem olvastam róla. Adja az Isten, hogy az eddig oly sok hivatást adó szülőfalum ezután is küldje munkásait az Úr aratásába!

— Innen szereztem tudomást két volt kedves ismerős haláláról. Az egyik Boldizsár atya, akit kaposvári diák koromból ismertem, és akire még egész kisiskolás koromból is szeretettel emlékezem. A másik Schnattner atya, aki egyidőben szintén tanítóm volt. Isten adjon nekik örök nyugalommal.

— Mindig nagy örömmel veszem kezembe a Szolgálatot. Ami nekem nagyon tetszik benne, hogy a papok és a kedves nővérek mind úgy írnak levelet a Szolgálat-hoz, mintha egy nagy család lenne az olvasótábor. Én úgy is érzem, hogy egy nagy család vagyunk.

LEVELESLÁDÁNKBÓL

(Munkatársunk írja:) A két cikk határidőre Nálad lesz. Körülbelül tudom, mit akarok írni. Ez a lelkes korszak. Ezután olvasni kell. Ez az igyekvő korszak. Azután gondolkodni kell. Ez a fáradalmas korszak. Majd vajúdom: ez a válság. Sajnos enélkül nincs cikk.

+

Még fiatal pap voltam, amikor azt mondta nekem valaki, és azóta sem tudom elfelejteni, hogy a falusi templomokat kellene a legszebbre varázsolni. Mert a városi mégis csak lát szépet kirakatban, színházban, kiállításban, hangversenyben, de a falu népe birkózik az izzadsággal, trágyával, disznókkal. Ezek részére kellene egy

olyan hely, ahol a lelke egy kicsit fel tud emelkedni. Amikor 8 éve elkészült belülről a templom festése, egy idős villanyszerelő, akit megforgatott az élet a vállán, és akinek elég szerencsétlen volt a házassága is, felnézett a szép templomban — különben mindig lefelé nézett —, és megjegyezte: Szép is kell az életben.

+

Köszönöm a biztatást betegséggemben. Az egyik titka az aktivitásnak, hogy jobban otthon ülő ember lettem, és jobban el tudom különíteni a fontosat a kevésbé fontosaktól, így mégis eredményesebb leszek a szűkre szabott lehetőségek között is munkásságom. Ugy érzem, ez a titka az infarktusos emberek tevékenységének is, és mellette az a belső kényszer, hogy tudjuk: az idő kimért számunkra. Megtartom azonban az orvos előírását és egy hasonló bajban szenvedő jó paptársam lelki tanácsát: őrizd meg életedet Isten szolgálatára minél hosszabb időre, mert most erre van szükség.

+

A korproblémákat látva nekünk, a világban élő és dolgozó papoknak is kellene valamiképp egy lelki igénytől áthatott teológiai, a belső átalakulást a tapasztalattal szintézisbe hozó továbbképzés. Nemcsak pár napos, nemcsak egy-egy alkalommal, hanem maradandóbb is. A jövőt akkor tudjuk igazán alakítani, ha képzett, szakképzett „lélekspecialisták” tudunk valamiképp lenni. Ezt valahogy meg kellene szervezni. Itt csak mély, egészen személyes lelkivezetés tudna valamit felszínre hozni. A tömegpásztoráció a múlté! Erről a lóról le kell szállni. Nem tud az ember sem időben, sem fizikai erővel erre koncentrálni. Látom itteni környezetemben. Ez pedig kevés és főleg nem maradandó a jövőt illetően. Ima, áldozat, szeretet! Minden bizonyral így van. De most kérem is Atyánknak mementőjét, kérem áldozatát, hogy az Úr Isten erőt adjon minden paptestvér szívébe és szent lelkesedést, hogy az egyház ütőerén tartva kezét, igaz „szív-lélek specialistává” képezzék ki magukat a jövő számára, Krisztus kegyelmét kérve ehhez. További munkájukhoz pedig ne feledjék el a közösség erejét. (N.B. ezt a levelet 1971-ben kaptuk egy külföldön működő paptestvértől. 1973-ban elhunyt a papságot. Imádkozzunk érte.)

+

(Erdélyi lelkipásztor): A nagyböjtből és húsvét után két egyhetes missziót kellett tartanom a szentévvvel kapcsolatosan. Ebben az évben egyházmegyénk minden plébániáján kötelező a szent misszió: 3 vagy 7 napos. Mi csak így kapcsolódhatunk a Szentévvbe.

Papszentelésem óta már öt éve állandó gyomortáji fájdalom kínoz, és bizony 29 éves fejjel el is fáradok. Szegény édesanyám, aki főz, sokat búsul, hogy alig eszem. A munka pedig hála Istennek megvan, paptestvéreim kíségetése is sürget, jönnek a nagy napok, és ismét alaposan legyengülök. De legyen meg a jó Isten akarata! Ha az a célja velem, hogy talán hamarabb „hív” másodsor is, hát azonnal indulok, ha fáj is. Ezt csak azért írtam meg, hogy imádkozzanak értem is. Hogy jó pap lehessenek, és ne törődjek az ilyen kis ügyekkel, mint önmagam. Annyi munka van: híveim, gyermekek, öregek, betegek, hittanórák, igehirdetések, az anyagi dolgok intézése, a régi és ócska épületek karbantartása áldozatok árán is, — fontosabbak ezek, mint az én ügyem. S tudom azt is, hogy gyarló vagyok, és csak azok imádsága tart fenn, akik értem sokat imádkoznak. Hát áldja is meg érte őket a jó Isten.

Kár, hogy nem lehetnek itt a Nagyhétben, hogy bepillantának a mi életünkbe: a szentsírnál levő szentségimádrásra, a feltámadási szentséges-gyertyás körmenetre. Az egész székelyföld egy harangzúgás azon a szent éjszakán, amelyen újra elimádkozzuk az Élő Krisztusnak: Halálotat hirdetjük... és hittel valljuk feltámadásodat, amíg el nem jössz! Milyen jó mégis papnak lenni!

+

Tény, hogy a paphiány kezd jelentkezni! Kevés az újonnan szentelt, és 2-3-szoros ugyanakkor az idősebb paptestvérek elhalálozási arányszáma. Csak imádsággal nem

lehet ezt pótolni, hanem az ifjúság fokozottabb keresztény nevelésére volna szükség, hogy „talaja legyen a hivatásoknak”, kellő hittani ismeretek, Jézus megszerettetése jó keresztény családi légkörben. . . Ezekben eléggé hiányt szenvedünk: ez részben az egyháziak, részben a szülők mulasztása. Mindenesetre csak hosszú távon lehet reménykedni, és szükség volna szervezettebb gondoskodásra ezen a téren.

+

Az elmúlt hónapokban itt Hollandiában néhány összejövetelen vettem részt. Egy pár világi és pap azért jött össze, hogy együtt gondolkozzunk, és próbálkozzunk új kiindulási pontokat találni városunk és környéke felnőtteinek hitbéli megújulásához.

Mint az manapság szokás, először is önmagunknak tettünk fel néhány igen mélyre szántó kérdést: „Mit is jelent számomra az, hogy hiszek? Ha életemben valóban következetesen és őszintén próbálom az evangélium tanítását megvalósítani, mennyiben és hol sikerül ez, és hol találkozom a legnagyobb nehézséggel?”

Nehéz kérdések, amelyekre őszinte feleletet adni nem egyszerű dolog. Nehezen is indult meg a beszélgetés, de megindult. Tapogatózva, botladozva. Hogy kinek-kinek mi volt a válasza, az itt most nem fontos. Számomra az a fontos, hogy végre megtapasztalhatom: tíz embert — nők, férfiak, fiatal és idősebb, képzett és egyszerűbb, családos és egyedülálló, pap és világi — egyetlen nagy közös kérdés köt össze és hoz közel egymáshoz: „Mit jelent számomra az, hogy keresztény vagyok? Mit kell tennem az én saját mindennapi körülményeim között ahhoz, hogy valóban mint hiteles keresztény élhessek?”

Lehet, hogy az egyik a progresszív jelzöt viseli, a másikat meg konzervatívnak nevezhetnénk, de ez már nem lényeges. Fontos, hogy minden erejünkkel próbálkoznak megalkuvás nélkül megvalósítani az evangéliumot életükben. Ez pedig hit nélkül nem lehetséges. Igaz, minduntalan tapasztalunk kell a saját bőrünkön és a saját életünkben önmagunk elégtelenségét, gyöngeségünket, önzésünket, de kezdjük meglátni és felismerni, hogy a názáreti Jézus, az Emberfia, előttünk jár az úton. Tudjuk, hogy elindulunk, de nem tudjuk, hol fog befejeződni az út — hacsak nem nézünk az ő útja végére. És mégis sokan tudatosan vállalkoznak az út megjárására. Ezek a kis közösségek itt Hollandiában és szerte a világon képviselik az igazi megújulást. Ezek a keresztények, félretéve minden szegyenkeztést, megpróbálják, néha még esetlenül és szokatlanul ugyan, de együtt és hangosan kimondani legbensőbb gondolataikat és meggyőződésüket, és egymást támogatva próbálnak ráállni az útra, és ha botladozva is, de végig akarják járni, még ha nagyon keskeny és göröngyös is az az út.

+

Most két öreget gondozok, nem nagyon néznek rájuk a gyerekeik. Nyomorúságos szoba, a falak felázva mennyezetig, földes, gödrös stb. Olyan, mint egy mini Teréz anya vidéke. Úgy hiszem, nemcsak Indiában, de erre is hiányzik sokszor a szeretet és gondoskodás. A doktornő nagyon csodálkozott, hogy nem a gyerekei hívtak orvost a néniéne. Mikor megyek át hozzájuk, mindig India jut eszembe. Csak éppen itt élelem van bőven.

+

Hálát adni csak nagykorú ember képes. A gyermek, éretlenségénél fogva, képtelen erre, s ez érthető is. Amde a felnőtt, aki igényt és jogot formál a nagykorúságra, nem zárhatja ki életéből a hála érzetét és kimutatását. Az érett szeretet magába foglalja a hitet, a reményt, az örömet, a békességet és a hálát, s így, együttesen épül, gyarapszik, növekszik benne a boldogság. Ez mind-mind Isten ajándéka, amelyet Szentlelke oszt ki, kinek-kinek belátása szerint.

Nem véletlenül mondotta Jézusunk: „nem tudjátok, milyen szelleműek vagytok . . .” Nos, bemutatni Isten népének saját szellemiségét, — ismerje meg önmagát, — azután bemutatni Jézus szellemét, amilyené át kell alakulnia: „öltöztök magatokra Krisztust!”

+

— Egyszerű nővér vagyok, de mégis a Szentlelket, a végtelen Szeretetet különösen szeretem. Még a rózsafüzérimámban is, mikor odaérek: „Ki nekünk a Szentlelket elküldötte”, külön kérem: „Ő Szentlélek, töltsd be életemet a Te fényeddel, világosságoddal és szereteteddel”, és nagyon sokszor érzem a jóságát.

— A Szentlélekről olvasni és magamba szívni a róla mondottakat nekem nagy öröm. Nagyon szeretem a Szentlelket. Számomra nem az elfelejtett Isten, Naponta többször is szoktam Hozzá imádkozni.

— Örülök, hogy a Lélekről is végre szó esik. Nem mert ez ma talán „divat”, de azért, mert egyházunk életében jobban figyelni kéne szavára, hisz Ő az egyedüli irányítónk.

— A karizmatikusok engem is érdekelnek. Még nem látszik, hogy az erjedő must mire forrja ki magát. Jó lenne ez, vagy jó volna, a nehézség csak az, hogy az arsi plébános kapott karizmatikus kegyelmeket az égtől; de mennyit szenvedett értük! Úgy látszik, a jó Isten a természetfeletti kegyelmeket a szenvedés valutájáért adja. Igaz, Szent Pálnak is előlegezett az Úr Jézus karizmatikus kegyelmeket, és utólag hajtotta be rajta az árát. („Majd én megmutatom, mennyit fog szenvedni az én nevemért.”) Az is igaz, hogy akinek az Úristen karizmat ad, annak aztán nem számít annak az ára. Adja a jó Isten, hogy most is így legyen.

+

Jánosi Beáta írása a női hivatás szentírásai szempontjairól azért téves, mert szerintem nem ismeri a mai exegézist. Így azután kinyilatkoztatásként tekinti azt, ami a korabeli patriarchális társadalmi felfogás érvényesülése. Itt is érvényes az alapelv: a Szentírás csak hittani igazságok könyve, és szociológiai kérdésekben ugyanúgy nem illetékes, mint geofizikai, geológiai stb.témákban. „Az asszony engedelmeskedjék” ma csak úgy igaz, ha hozzátesszük, hogy „a férj is engedelmeskedjék feleségének”. Szent Pál vagy a Kr.e.5.sz.-i Genezis-író nem akart kinyilatkoztatni semmit a modern partnerházasságról, társadalmi modellről. Ők a hittani igazságokat úgy hirdették, hogy alapul vették koruk családmmodelljét, anélkül, hogy helyeselték, vagy elvetették volna. Am a patriarchális és a mai partnerházasság is egyaránt csak akkor keresztény, ha az életté váltott modellben áldozatos szeretet, önátadás érvényesül (Krisztus és az egyház). Jó lenne valamiképp megvitatni ezt a lapban, mert J.B. cikke főleg fiataloknak riasztó.

+

Tegnap a Szent István bazilikában, a Szentatyáért mondott szentmisén behunytam a szememet, és a Szent Péterben éreztem magam. Egy kicsit mindig ott vagyok. — Mielőtt Rómába mentem volna, volt bennem valami mély vágy: hozni onnan valamit, hathatós eszközt, amit másoknak is tovább adhatok. Amikor megkaptam a Szentatya levelét, amelynek végén ez áll: „... il Vicario di Cristo imparto a Lei e a tutte le persone che Le sono care, l'Apostolica Benedizione” — ebben véltem megkapni, amire vágytam. Jól becsomagolva öt éven át mindig magamnál hordtam, és mindig megújuló örömmel és hittel kívánom az áldást azokra, akikkel találkozom, ahová megyek; fogadja el, áldja meg a jó Isten szorgalmas népünk sok-sok munkáját, fáradozását, örömet, és ne engedje lelkét sem elveszni, Hátha ezzel is hozzájárulunk ahhoz a várva várt kiengesztelődéshez, amelyre mindenki vágyik. Valahogy most úgy érzem, hogy minden idegszálunkkal figyelünk kell, mivel, hogyan szolgálhatjuk legjobban a Szentév célkitűzéseit.

PAPI JUBILEUMOK

Acélmise

Dr. Beöthy József pápai prelátnak, nagyrépost júli.14-én a veszprémi székesegyházban mutatta be acélmisét. Kádár László megyéspüspök méltatta

buzgó papi életét. 70 éves papsága emlékére a jubiláns a székesegyházát egy 7 mázsás haranggal ajándékozta meg. 94 évével ma is jó egészségnek örvend. Vasárnaponként két szentmisét és beszédet mond el, és készséggel segít minden papi munkában.

Gyémántmise

Szeli Imre soproni kanonok ápr. 27-én a soproni Szent György plébánia-templomban mutatta be gyémántmiséjét. Pataky Kornél püspök meglehangú levélben köszöntötte a jubilánst.

Aranymisék

Dr. Ijjas Antal kalocsai érsek június 14-én a kalocsai székesegyházban, júl. 19-én a budapesti Egyetemi templomban a magyar püspöki kar jelenlétében mutatta be aranymiséjét. Kalocsán koncelebrált vele **Angeli Ottó** kanonok és **Flach András** bajai plébános, szintén aranymisések, továbbá három ezüstmisés. A szentbeszédet Kalocsán Udvardy József csanádi püspök, Budapesten Kacziba József püspök mondta. VI. Pál pápa levélben köszöntötte az érseket. A jubiláns a köszöntésekre Sík Sándor versét idézte: „Reszket a kéz, a fáradt szív is reszket, — de tartja még és emeli a kelyhet”, valamint Szent Márton: „Non recuso laborem.” Az évforduló emlékére egyházmegyei szociális otthont létesítenek az egyházmegye és az állam fél-félmillió forintos, valamint a jubiláló érsek 100 000 forintos megajánlásával.

Kovács Gábor Turán 1974.okt.20-án mutatta be aranymiséjét 45 paptestvér jelenlétében, akik közül 25-en koncelebráltak vele. A szentbeszédet Dr. Rajz Mihály mátyásföldi plébános mondta, az egyházközség művészi színvonalú énekarának számai váltakoztak a hívek lelkes énekével, akik a zuhogó eső ellenére teljesen megtöltötték a templomot.

Kozma Ferenc ny. osztkői esperes jún. 21-én nagyszámú hívő és 40 pap jelenlétében mondta aranymiséjét. Szónoka egykori spirituálisa, Székely László apátplébános volt. Minthogy tíz éven át párizsi magyar lelkipásztor volt, ott is megemlékeztek róla volt hívei, és a külföldiek templomában hálaadó misére gyűltek össze. 3 hónapra rá meghalt.

Majoros János, Méhi esperesplébánosa aranymiséjén Bányai József kanonokplébános volt a kézvezető, szónoka pedig Majoros Gábor.

Elekes Dénes jún.22-én délelőtt Hógyészen, délután Kalaznón mondta aranymiséjét.

Asguti Adám apátkanonok jún. 28-án plébániáján, Budafok-Belvárosban tartotta aranymiséjét. Kisberk Imre püspök vezette az oltár elé, szónoka Pusztai Sándor volt. A Szentatya áldását küldte, és engedélyezte, hogy az aranymisés áldással a pápai áldást is átadhassa híveinek.

'Sigmund Ernő jún.29-én este a pesti Jézus Szíve-templomban ajánlotta fel aranymiséjét. 50 éve itt tartotta első szentbeszédét. Papi életét saját maga ezzel jellemezte: Jézus Szívéhez hasonulás, a Szent Szűz tisztelete, az

Egyház szolgálata. A jubiléus sorra háladó misét tartott mindazokon a helyeken, ahol fél évszázadon át működött.

Fekete Kálmán ny. dénesfai plébános jún. 29-én szülőfalujában, Peresztegen mutatta be aranymiséjét.

Regős András szarvasi apátplébános a Szűzanya világhírű kegyhelyén, Czesztochowában ünnepelt jún.21-én. Utána részt vett az európai magyar papok innsbrucki lelkiyakorlatán. Így az Európában szerzte élő és működő paptestvérek is részesültek a kegyhelyről jövő aranymisés áldásában. Otthon aug.10-én, a templom búcsúnapján aranymisézett.

Krista Menyhért püspöki tanácsos, Jászszentlászló ny. plébánosa júl. 20-án tartotta aranymiséjét Jászdózsán. 30 évig volt Szentlászló plébánosa. Bolya Ferenc jászdózsai esperes mondta a szentbeszédet.

Gergely József, a Szent Rita lelkészség lelkésze, júl. 27-én mutatta be aranymiséjét. Kézvezetője és szónoka Lékai László püspök volt.

— Nem szoktunk ezüstmisékről megemlékezni. De nem hagyhatjuk említés nélkül **Jéger György** oroszlányi plébánosét, amelyet az előtte és utána való vasárnapon két újmise, Maros Károlyé és Galla Gáboré fogott közre. Mindkettőt ő indította el a papi hivatás útján.

Püspökszentelés

Msgr. Dr. Kada Lajost, a „Cor Unum” pápai bizottság titkárát a Szentatya c. tibicai érsekké és Costa Rica apostoli nunciusává nevezte ki. Római működése előtt már több helyen tevékenykedett a Szenszék diplomáciai szolgálatában. Júl. 20-án a római Santa Maria dell’Anima templomban szentelte püspökké Villot államtitkár. Társzszenelők voltak Giovanni Benelli h.államtitkár és Corrado Bafile németországi apostoli nuncius.

BETEG IMÁJA

Uram, beteg ember vagyok. Öreg vagyok. Gyenge vagyok. Már csak itt lehetek és várhatok: a holnapi napra, egy látogatásra, valami változatosságra, a fájdalmak enyhülésére — egy kis boldogságra.

A világ beteg. Kibillent egyensúlyából. Igazságtalanság, gyűlölet, háború, elnyomás, terror, kényszer. A beteg világ gyógyulásra vár. Kinyújtja kezét mindenki felé, aki ezt ígéri neki.

Jézus, te egy voltál közülünk. Egy vagy közülünk: jól ismered létünk minden nyomorúságát, örömet, kétségét, reményét. Te betegeket gyógyítottál. Te meg tudod gyógyítani a beteg világot. Azt akarod, hogy mi, a betegek, „meglátogassuk” a beteg világot. Ez a részvét. Az együttszenvedés. Az együttműködés, hogy gyógyíthass.

(Az ima szerzője 17 éve vastüdőben fekszik.)

Gál Ferenc: Az örök élet reménye. Szent István Társulat, Budapest 1974, 203 o.

A halál mint örök kérdő-és felkiáltójel emelkedik minden gondolkozó ember, minden világnézeti irány előtt. Van-e valami értelme a halálnak, vagy éppen az ember céltalanságát fejezi ki? Ha van örök élet, hogyan függ ez össze az ember földi, testi valóságával? Mi örök az emberben: a lélek, a személyiség? Lehetséges, hogy a test is részesüljön Isten szinelátásában? — Az utóbbi években ezeknek a kérdéseknek a sorozata "... a teológusokat és az egyházi szervezetet is arra ösztönzi, hogy a halál és az örök élet kérdéseivel a mai idők követelményeinek megfelelően foglalkozzanak, s az üdvösség örömhírét időszerűen közöljék" (10). Megelégedéssel tapasztaljuk tehát, hogy magyar nyelven olyan kaliberű teológus, mint Gál Ferenc, fejtegeti az idevágó problémákat a hit és remény szemszögéből.

A téma kiterjedt ismeretet tételez fel mind a mai filozófia, mind a korbéli teológia irányairól. Az egzisztencialista írók mellett (10, 46-47) közismert a pszichoanalízis (Freud 28, E. Fromm 29) és a dialektikus materializmus (45) felfogása ezekről a kérdésekről. Komoly teológiai elemzés nem hallgattatja el ezeket: rá kell mutatni, mennyiben egyeznek meg a kinyilatkoztatással ránk hagyott örömhírrrel, vagy térnek el tőle. Az utolsó lapokon a szerző megemlíti, hogy az egyház nem alapozza tanítását a túlvilági lényekkel föltételezett tapasztalatokra, mint pl. a spiritizmus. Örvendetes, hogy — mint mondja — Magyarországon ez ma nem is probléma. (Rio de Janeiróban a lakosságnak kb. 5 o/o-a vallotta magát spiritisztának 1970-ben.)

A hittől megvilágított értelelem vallja, hogy a természet törvényei szerint „az ember igazi történelmi lény, s az idők változásában bontakoztatja ki képességeit. Mindig valami felé halad, valamit el akar érni.” A kinyilatkoztatás azonban igazolja azt is, hogy „Jézus Krisztussal az Isten valóságos tagja lett az emberi történelemnek.” „Az ember benne él az időben, nem haladhat folyásán kívül, de mégsem foglja az időnek... bármit tesz, érzi, hogy az idő keretébe több is beleferne. Még pedig olyan többlet, amely őt tökéletesítené és boldoggá tehetné. Ezt az egészet, ezt a többletet várja. Jézus Krisztusban ez a teljesség jelentkezett mint üdvösség. A keresztény remény erre vonatkozik” (26). Ha valaki Freuddal illúzióknak tekinti ezt az élményt, elfelejti, hogy az örök élet vágya kifejezője lehet egy épp erre vonatkozó alapvető, reális, emberi igénynek, amit Isten szeretete teremtet belénk.

A megváltás valósága felcsendíti a hívő lelkében az örömhimnusz: hiszem az örök életet. Ugyanakkor egész lényé — érzelmei, fantáziája, értelme — vágyva vágyik behatolni ebbe a titokba. Isten annyira szeret minket, hogy már most magához kapcsol a kegyelem által. Mennyire lebbentette föl ez a szerető Isten a fátylat arról az életről, amelyik kiteljesedése lesz evilági működésünknek? — A századok folyamán a teológusok e kérdések más és más szempontjait hangsúlyozták. A középkori ember nem ugyanazok a problémák érdekelték, mint a XX. századbeli. Világképe is más volt. A teológusnak is mást kellett kidomborítania ezer évvel ezelőtt, mint ma. A hit alapja egy és ugyanaz, de minden kor embere a maga módján próbálja megérteni és megélni.

Gál Ferenc könyve szem előtt tartja, hogy a mai ember világképét erősen befolyásolja a természettudományos módszer. Aki ezen nőtt fel, nem annyira a fantáziát fűti állításával, inkább körülhatárolja témájának biztos megállapításait. Ahol azonban különféle véleményen vannak a kutatók, nem úgy mutatja be az egyik felfogását, mintha ez lenne „a katolikus álláspont”. A szerző számára ezért fontos, hogy minden nagyobb kérdéscsoportnál (pl. Krisztus eljövételének, az ítéletnek, a cél-

tévesztettek sorsának leírásánál) élénk tárja a Szentírás tanítását. Ez a biztos alap. Kiemeli az Újszövetségben kinyilvánított üdvrend teljességét az ószövetségi könyvek tapogatózásával szemben az örök életre, a test feltámadására vonatkozóan. Antropológiája a mai teológusok nagy többségének felfogását tükrözi. A halhatatlanság magyarázatánál nem a test és lélek különbözőségének fontosságát hangsúlyozza a görög filozófia alapján állva, hanem az emberi személyiség egységét. Ehhez pedig a „testiség” épp úgy lényegesen hozzátartozik, mint a „szellemiség” (52). Így érthető a megállapítás: „... antropológiai szempontok miatt a léleknek az anyagvilághoz, illetőleg a testhez való kötöttségét a halál után is jobban fenn kell tartanunk. A liturgiában is általános lett a lélek üdvösségének az emlegetése, s ez azt a benyomást keltette, mintha az ember üdvösségét túlságosan spiritualizálnánk, és a testnek csak mellékes vagy járulékos szerepet tulajdonítanánk benne. Nem vitás, hogy a lélek „elválása” és az idők végén a testtel való újraegyesülése olyan misztérium, amelyet nem tudunk időbeli fogalmainkkal követni, azért a teológia nem is adhat kielégítő magyarázatot róla, sőt még csak nem is szemléltetheti kellőleg. A testnek az üdvösségben való szerepét azonban hangoztatnunk kell, különben nem maradunk hűek sem az ember igazi mivoltához, sem a kinyilatkoztatás adataihoz” (74).

A mai teológia nem úgy akar beszélni Istenről, az ő adományairól, mint egyszerű „tárgyról”, „dolgokról”. Hitből fakadó személyes kapcsolatot törekszik teremteni ill. elmélyíteni az Isten és az ember között. A szerző is hangsúlyozza ezt a felfogást. Gyakran utal arra, hogy az „örök élet” már itt a földön megnyilvánul a lelünkben. „A szentírásnak tehát megvan az üzenete a halandó ember számára: ismerlek, szeretettel fordultam feléd, az enyém vagy. Valakit szeretni annyi, mint kiemelni az elszigeteltségből, a magányból... A kinyilatkoztatásban, Krisztus halálában és feltámadásában a mindenható Isten, az élet ura adta tudunkra, hogy nem nézi közömbösen sorsunkat. Nem általánosságban mutatja meg jóindulatát, hanem úgy tart számon, mint atya a gyermekeit” (162). A reményből való élet így növekszik bennünk.

Benkő Antal

Jacques Loew: Beszélgetések. OMC Bécs, 1975. 143 o. Fordította Somogyi B. Gerő és Jáky Ilona.

Az Opus Mystici Corporis kiadó folytatja „A dialógus jegyében” c. sorozatát. Most a korszerű evangelizálás egy kimagasló képviselőjének műveiből adott ki értékes összeállítást. Jacques Loew az új utakra lépő francia kereszténység egyik legmarkánsabb képviselője, munkáspap, majd munkáslelképásztor. Jelenlára a svájci Fribourgnban vezet az általa alapított „École de Foi” intézményt, a Hit Iskoláját, amelyben mintegy másfélszáz férfi és nő készül a modern kor evangelizálására. 1970-ben ő tartotta a Vatikán évi lelkigyakorlatát. (Ezek a könyvben is kiadott elmélkedések (amelyeket lapunk is ismertetett), hamarosan magyarul is napvilágot látnak ugyancsak az OMC kiadásában.) A „Beszélgetések” c. összeállítás három írást tartalmazza. Az első: „Keresetek az éjszakában”, azokból a beszélgetésekből hoz részleteket, amelyek nem hívó testvéreivel folytatott. „Ki vagy Te, Istenem?” — teszi fel a kérdést maga is a keresőkkel. Isten — válaszolja — az egészen Más és a hozzánk egészen Közelálló, aki csak egyet kér: hogy befogadjuk. De ki az az ember — folytatja a kérdést Loew —, aki képes Isten befogadására? A kérdés alkalmat ad arra, hogy elmondja saját kereséseinek, megtérésének történetét, és hogy elismerje: az ember egyetlen értelmes és logikus magatartása Istennel szemben az alázat. Ennek a hallgató alázatnak atmoszférájában születik meg a párbeszéd Isten és az ember között: az ember imádkozik. — A további kérdések természetesen Jézus alakja köré összpontosulnak. Loew a szenvedélyes szeretet színeivel rajzolja meg annak az Embernek arcvonásait, aki a hitetlenség, a közömbösség áradatában is isteni Szívvel keres és szeret mindnyájunkat.

A kis kötet második része, „Ha ismernétek Isten ajándékát”, a szerző televíziós konferenciáinak megörökítése. Előadásait elsősorban azoknak szánja, akik keresztények

ugyan, de életükben nem sok helyet hagynak Istennek, Krisztusnak. Vallásosnak lenni annyit jelent, mondja Loew, mint keresni Istent, mint Isten barátjának lenni, mint elfogadni, hogy Isten: a totális szeretet. Belekapcsolódní Isten szeretet-életébe: íme ez a keresztény boldogsága, a halhatatlan, a kifogyhatatlan élet csírája. — A kötetet J. Loew személyes hangú vallomása zárja le: boldog, mert megismerhette Krisztust és boldog, mert napról napra jobban szeretheti felebarátait.

A szerény terjedelmű könyv a modern evangelizálás szép tanúságtételét tartalmazza.

Eva Petrik: *G y e r m e k e i m m e l*. Indítások iskolás gyermekek vallási neveléséhez lelkipásztorok és szülők számára. OMC Bécs, 1974, 124 o. Fordította Ligeti Margit.

1971-ben jelent meg, ugyancsak az OMC gondozásában, Hilda Laible tollából „Az első évek” c.könyv, amely a kisgyermek vallásos nevelésének problémáival foglalkozott. Eva Petrik műve mintegy szerves folytatása Laible munkájának: a szerző pedagógiai szaktudása és édesanyjai tapasztalata alapján gyakorlati szempontokat nyújt az iskolás gyermekeknek a családban folyó vallásos neveléséhez. A gráci származású pedagógus-író nő négy gyermek anyja; középiskolában tanít, és szexuálpedagógiai előadásokat tart a hittanárképzőben; férjével az ausztriai Katholisches Familienwerk elnöke. — A szerző mindenekelőtt néhány alapelvet tisztáz: Ezentúl is a család marad a nevelés elsődrendű tényezője; a vallásos nevelést csak vallásukat élő szülők biztosíthatják; a vallásos nevelés kiterjed az egész személyiségre, a gyermek egyéniségének minden irányú harmonikus kifejlődését szolgálja. Ezután a következő témakörökre foglalja mondánivalóját: 1) A gyermek vallásos kibontakozásának természetes előfeltételei, 2) A nevelés helyes mértéke: a mértéktartás, 3) A gyermek akaratának nevelése, 4) A gyermek lelkiismeretének kibontakozása, 5) Istennel a hétköznapiakban és az ünnepeken, 6) Az apa szerepe a vallásos nevelésben. Fordulatos stílusban, gyakorlati példákkal bőven illusztrálva mutatja be az iskolás korú gyermek vallásos nevelésének felelősségteljes, fáradságos, de ugyanakkor sok örömet adó folyamatát. Kiválóan ismeri a buktatókat, nem hallgatja el saját pedagógiai balfogásait sem, hiszen ezeket egy szülő sem kerülheti el. A szülők nem a gyermek előtt, még kevésbé után, hanem gyermekeikkel e g y ü t t járnak a kibontakozás útját. A gyermekek vallásos nevelése ilyen módon az egész család ügye, érdeke és öröme. — Az ízléses kiállítású kis könyvet nagy haszonnal forgathatják szülők, pedagógusok és a gyermekkel foglalkozó lelkipásztorok.

Puskely Mária

Teológiai kiskönyvtár. Róma 1974-75.

Bizonyára igen sokan örömmel fogadták, hogy a külföldön dolgozó magyar teológusok, tanárok és munkatársaik röviden, zsebkönyvalakban tájékoztatni akarják paptársaik és az érdeklődő — mindig számosabb — hívőket a hittudomány mai állásáról. Hiszen nincs mindenkinek ideje és alkalm, sokszor forrásai sem, hogy maga járjon a végére annyi vitatott kérdésnek, és számon tarthassa a kérdések mai állását. Az elsőnek megjelent könyvecske (Nemeshegyi Péter: A Szentháromság, I. Szolgálat 21, 84.o.) olvastán nagy örömembe egy kis aggodalom keveredett: Tudják-e majd tartani ezt a színvonalat? Az eddig megjelent négy további könyvecske igazolta örömünket és nem csalta meg reményiségünket. Vivant sequentes!

Alszegey Zoltán: Bevezetés a teológiába (I/1), 104 o. A kis könyv valóságos iránytű a kérdések tengerén, a viták és a problémák viharában: Mi a teológia, mi köze a hithez és a tudományhoz? Mi benne az Egyház szerepe? Mi az alapvető kérdés, és hogyan haladunk ott a válasz felé? Mit adnak a források, mit kell az „idők jeleiből” kiolvasnia a teológusnak? Mit jelent az a döntő megállapítás, hogy „az igazi hittudománynak a közösség életét kell szolgálnia”? Van-e magyar teológia, mi az, és

miben áll a jelentősége? Íme a döntő, nagy kérdések. Annak az embernek világos előadásában, aki mint a római Gregoriana tanára és állandóan publikáló teológusa nagyon benne él a kérdésekben, és azért tudja: milyen eligazítás, milyen megjegyzés mond sokat annak, aki komolyan érdeklődik, akinek szívügye, amit a hit neki és a közösségnek adhat, de amiben ő nem szakember, vagy nem annyira járatos, mint a hivatásos teológus. A nyelvezet törölmetszett magyar. Amit pedig az utolsó fejezetben Magyar Teológia címen 11 oldalon megfogalmazott, az serkentő és irányító lesz sokak számára.

Mehrle Tamás: Egy az Isten (II/2), 111 o. A svájci fribourg-i egyetem domonkos dogmatikusa „Isten üdvörténeti megnyilatkozásának leírása” c. bevezető fejezetével világosan igazolja, amit minden eddigi szerző is követ, hogy a mai, azaz inkább történelmi, mint bölcséleti beállítottságú emberhez akar szólni erről a kérdésről, a kérdések kérdéséről. Tehát a kinyilatkoztatás forrásai alapján indul el, és utána adja Isten létének bölcselleteológiai kifejtését. Az ószövetségi Isten-kép ismertetésénél, főleg mikor az üdvösség Istenének képét festi meg, a mély biblikus anyag kész elmélkedési anyag is, — amint a teológiának mindig lennie is kellene. Szabatos és tömör, itt-ott a mai embernek túl szabatos (skolasztikus) a VII. és VIII. fejezet, ahol Isten tulajdonságait tárgyalja. De a zárószóban megokolja, miért kell így is tárgyalnunk Istenről, ha teológiát akarunk üzni: „A bölcselleteológiai kifejtés nem egy elképzelhető Istent akar elénk tárni, hanem érthetőségének bizonyos útjait nyitja meg előttünk. De még fontosabb, hogy Isten szeretete verjen gyökeret bennünk” (102).

Horváth Tibor: A kinyilatkoztatás teológiája (I/4), 136 o. A kanadai Torontóban tanító szerző fiatalabb a többinél, és nem annyira ismert főleg az európai olvasók körében, hiszen eddig elsősorban angolul publikált. Könyve kellemes meglepetés volt számomra. Hiszen tárgyalt anyaga: a fundamentális teológia nagy kérdései, Isten magát kinyilatkoztató üdvözítő szándéka és az ember felelete, az Egyház szerepe ebben a párbeszédben, tehát a vallás alapvető kérdései, éppen a legvitatottabb kérdések manapság. A könyvecske legfőbb értéke a vallás és a vallásos élmény szabatos leírása a tudomány mai fokán, és az új alapvető hittan nagy kérdésének modern formája. Szép a Bevezetés, a végső Függelék: A szentírási könyvek keletkezési sorrendje, nagyon hasznos összeállítás. Summázásai, pl. a vallásfenomenológia és valláslélektan mai főbb irányainak ismertetése, hosszú évek alapos előkészületének leszűrt eredményei. Itt-ott a túlságos tömörség miatt nem olyan könnyű olvasmány, mint pl. a Nemeshegyi-könyvek (pl. Maréchal és Lonergan próbálkozásának ismertetése és saját véleményének megfogalmazása, 92-96, 99-101). Sokan hálásan fogadják majd „A kábítószerek és a vallásos élmény” c. pár lapot is, hiszen ezekről a kérdésekről annyit hallani ma, főleg felületes újságírói nívón. Egyik-másik kérdés megfogalmazása ill. megoldása meglepő, de legalább gondolkozásra készteti a teológusokat.

Nemeshegyi Péter: Az Eukarisztia (III/6), 146 o. Ami szépet és jót elmondhatunk a sorozat értékeiről, summázva együtt található a tokiói Sophia-egyetem tanárának immár második könyvecskéjében. Gyöngyszeme ez a kis könyv a magyar teológiai irodalomnak. A gyönyörű nyelv és a mélyeséges igazság előtárása kéz a kézben halad. Az ószövetség előkészítő és megértető témái (szövetség, áldozat, áldozati lakoma, emlékünnepe, új szövetség, Jáhve szolgálja és „Velünk az Isten”), majd az utolsó vacsora kifejtése és üdvörténeti keretébe való beállítás, kiegészítve még Szent Pál és Szent János eucharisztikus tanításával: íme a biblikus alapok, amelyekre az Egyház eucharisztikus tanítása és gyakorlata épült.

Elméleti fejtegetés annyi van, amennyi éppen kell. De az világos és szabatos. Pl. a filozófiai felfogás szerepe az eucharisztikus tan kialakulásában, akár a görög atyáknál, akár a középkori teológiában. Az áldozati teóriák rövid ismertetése is ilyen jól sikerült. A szentségi jelenlét és a szentmise kifejtése szinte túl tömör, de annál gondolkodtatóbb, és mégis megnyugtató. Mint a többi könyvecskében, itt is érdekes a II. Vatikáni Zsinat felhasználása. Nem kommentálnak egy-egy dokumentumot, hanem a zsinat élő tanítását szervesen építik bele tárgyalásukba. Békési István

P. Adenauer, F. Böckle, J. G. Gerhartz, J. Köhne, J. Rüberg, R. Rüberg, G. Scherer: *Ehe und Familie. „Pastorale“* (Handreichung für den pastoralen Dienst) 2. Matthias-Grünwald-Verlag, Mainz 1973, 88 a. (Vö. Szolgálat 12, 13.)

A német nyelvterület pasztorálteológusainak kiadásában megjelenő sorozat figyelemreméltó kötete a családi lelkipásztorkodás problematikájával foglalkozik. Az idők jele, hogy könyvünknek már magától értetődő alap gondolata az irányelv: A szülőknek a lelkipásztorkodás objektumaiból a lelkipásztorkodás cselekvő alanyaivá kell válniuk — harminc éve egyes úttörők hirdették csak ezt —, s így a lelkipásztor egyik fő teendője ezen a téren: segítséget nyújtani a szülőknek, hogy képesek legyenek feladatuk betöltésére. Másik alap gondolata az „ecclesia domestica”: a család kicsinyben arra hivatott, amire az egyház nagyban, hogy ti. jel legyen. A családi lelkipásztor és a vele együttműködő házaspárok — munkatársak és hívő házaspárok baráti közösségei — a nagyobb egyházközösségek keretén belül ilyen irányban hivatottak példát és segítséget nyújtani. — Mindezek előrebocsátása után lássuk röviden könyvünk felépítését: Az I. rész tíz oldalon a nemiség, szerelem és házasság korszerű szemléletét adja jól átgondolt, kiérett megfogalmazásban: a Zsinat szellemében a házasságot elsősorban perszónális szeretetközösségnek, s mint ilyet dinamikus folyamatnak tekintti, amelyben férfi és nő egyenrangú felek; a szentségi házasság is — az Istennek szentelt nőtlen állapot mellett — az életszentség útja lehet. A II. rész a családi lelkipásztorkodás jelentőségét fejti ki röviden. A III. rész a könyv legjelentősebb mondanivalóját tartalmazza: a lelkipásztor főntebb jellemzett szolgálatát foglalja össze a szülők irányában; szól a szülők lelkipásztori illetékességéről, a családalapítást megelőző és a családot kísérő képzésről; a házasságra való érettség kritériumairól (!); a házasságnak, mint folyamatnak fázisairól, amelyek megannyi követelményt támasztanak a lelkipásztornak szemben. A IV. rész — ez a legterjedelmesebb — a családi lelkipásztorkodás különleges problémáit tárgyalja: a vegyesvallású, a gyermektelen, az érvénytelen házasságok nehézségeit, az özvegyek, elváltak, nem-házasok pasztorációjának sajátos kérdéseit, bevált gyakorlati iránymutatással. Világosan megkülönböztethető, hogy hol említ az érvényes egyházjog keretein túlnyúló szükségmegoldásokat az irgalmas szeretet jegyében, mint útkereséseket. Ezzel tájékoztatni, nem befolyásolni akar. — Imponáló az a tömörség, amellyel a kis könyv szerzői elének tárták az utóbbi két évtized házassági irodalmának és pasztorációjának szolid meglátásait, teljesen a Zsinat talaján állva.

Török Jenő

Megjegyzések: 1) Kérjük levélíróinkat, hogy óhajaikat mindig pontos és olvasható (!) név és cím feltüntetésével közöljék. Ezzel sok munkát megtakarítanak az ügyintézőnek.

2) Ismételten jelezzük, hogy szerkesztőségünk idegennyelvű könyvek beszerzésére nem vállalkozik.

3) Hermann Egyed egyháztörténete a müncheni Aurora kiadónál elfogyott. A sorozat Adriányi Gábor könyvével már 4. köteténél tart. Utóbbi igényelhető az Europäischer Hilfsfondsnál (Pf. 10, A-1172 Wien). Legközelebb visszatérünk rá. —

4) Sajnálattal közöljük, hogy Farkasfalvy Dénes Zoltároskönyve elfogyott. Második kiadáshoz nincs jogunk. Ugyancsak elfogyott Rómában X. Léon-Dufour Bibliikus Teológiai Szótára. Új kiadása előkészületben. — Ismét kapható viszont szerkesztőségünkben: „Pázmány Péter lelkisége” és Deeken: Öregszünk, de győzzük.

5) Egy élesszemű olvasónk fedezte föl, hogy 27. számunk 98. o.-án a 3. bekezdés első mondata félreérthető. Az ott említett, máig meglévő barokk szobor nem azonos az eredeti, gótikus kezgszoborral.

HALOTTAINK

- Dr. Kovács István** ny.alsópáhoki plébános márc.25-én Hévízen (77,53)
Szabó Sándor ny.plébános máj.9-én. Püspökladányban temették (81,57)
Horváth Dénes lelkész, volt gimn.tanár Székesfehérvárt (82)
Bársony József ny.alsópáhoki plébános máj.20-án a fehérvári otthonban (66,41)
Metzger Antal c. esperes, ny. zalaszentmihályi plébános máj. 27-én Ajkarendeken (72,49)
Hegedüs Viktor Honor kármelita máj.30-án. Farkasréten temették (60,35)
Végh József tb.kanonok,püsp.tanácsos,ny.plébános Zircen (71,45)
Németh János Romuáld jún. 3-án. Pannonhalmán temették (77,52,59)
Szigeti József püspöki tanácsos, St. Kathrein (Burgenland) plébánosa. Jún. 8-án temették (69,45)
Szimmeiszter István ny.esperespléb. jún.11-én Magyarbányhegyesen (78,54)
Mariházi Endre Bennó OSB, volt fertői plébános jún.12-én a Széher úti kórházban. Fertődön temették (57,33,39)
Horváth Kálmán váli esperesplébános jún.19-én (60,34)
Szilvási Sándor plébános. Jún 21-én temették Valkón (58,34)
Dr. Szele József kanonok jún.22-én Győrben. A dóm kriptájába temették (61,38)
Őszí István Patrik ciszterci, tataházi plébános jún.24-én (52,25,31)
Péter Mihály piarista,ny.gimn.tanár jún.25-én. Rákoskeresztúron temették (73, 49,56)
Guba Béla Imre OFM plébános. Jún.25-én temették Jászárokszálláson (62,35)
Klivényi Lajos c.prépost,ny.főesperes. Az általa újjáépített battonyai templom kriptájába temették (88,66)
Pavetich János, rotteneggi (BRD) plébános otthon 94 éves édesanyját látogatta meg; ott rosszul lett és műtét közben a csepregi kórházban jún. 29-én meghalt. Peresznyén temették (62,36)
Máthé Márton főegyházm.tanácsos,ny.lelkész júl. 5-én az esztergomi papi otthonban (83,58)
Pordányi (Varga) Sándor ny.plébános júl. 10-én Szombathelyen. Bányogyszóvátton temették (69,46)
Endrődy László San Joséban (Kalifornia) júl. 10-én (70,38,30)
Berta Mihály plébános. Júl.11-én temették Jászteleken (60,35)
Korbélyi László Vince OSB júl. 14-én Pannonhalmán (86,62,69)
Papp Ferenc SJ júl. 15-én Pannonhalmán (80,50)
Muzsly László ny.plébános júl.27-én. Kisbéren temették (70,44)
Tóth István esperesplébános Szegeden (56)
P.Fazekas János SJ Perthben (Ausztrália) júl.31-én (58,25,39)
Májner Antal Iván aug.1-én Pannonhalmán (88,63,67)

- Dr. Székely Lajos Ottokár** ciszterci aug. 9-én Pécsen (80,56,61)
- Msgr.Dr.Zágon József** protonotárius kanonok aug. 12-én Innsbruckban. Aug. 15-én Muttersban (Tirol) temették (66,40)
- Dr. Balyi Károly Ferenc** jászóvári premontrei aug. 13-án Szolnokon (79,54,60)
- Dr. Budai János** protonotárius kanonok, ny.teol.tanár aug.26-án Esztergomban (75,50)
- Huszár István** esperesplébános aug.26-án Ormosbányán (55,31)
- Káhl János** pusztaszentlászlói lelkész. Szept.10-én temették (52,25)
- Németh József** ny.esperesplébános szept. 12-én Hegykőn (67,41)
- Dr. Tátrai József Gyula** OFM szept.20-án. Farkasréten temették (61,37)
- Arany Imre** püspöki tanácsos,ny.pléb.Előszálláson. Szept. 27-én Székesfehérvárott temették (91,69)
- Pintér József** szalézi, főgyházm.tanácsos, a péliföldszentkereszti kegyhely ny. templomigazgatója, okt.3-án Esztergomban (71,51,43)
- Csontos Béla Oszkár** ferences paptanár Esztergomban okt.17-én szentmiséje után szívroham következtében (59,33,39)
- Dr. Sántha György** piarista, volt generálisi asszisztens, központi levéltáros és rendi történetíró szept. 7-én Rómában (58,33)
- Dr. Kozma Ferenc** kiérd. esperes, püspöki tanácsos, oszkoí plébános szept. 26-án. Szentgotthárdon temették (73,50)
- Nemes István** c. főesperes, ny. pléb. szept. 26-án (70,47)
- Balázs Antal Máriusz** c.esperes, pléb. szept. 30-án Zalaegerszegen. Csácsbocsokon temették (61)
- Nemes Tivadar Béla** ciszterci okt. 6-án Budapesten. Székesfehérvárott temették a Nagyboldogasszony templom sírboltjába (79,55,60)
- Gyimesi László** kiérd.esperes,tamási plébános okt.28-án (63,37)

Dr. BORBÉLY KAMILL OSB

(1901 — 1975)

Balatonfüredre ment le szívbját kezelteni, amikor életének 75. évében, 1975.ápr. 8-án szívinfarktus következtében elhunyt. Megnyugvás volt számunkra olvasni utolsó kérését, hogy gyászjelentésén legyen rajta: a halál váratlanul, de nem készületlenül találta, mert Szent Benedek regulája szerint „mindennap gyanakodva tartotta szem előtt”.

1901-ben született Győrött. 1920.aug.9-án öltözött be a Rendbe. 1926.jún.29-én szentelték áldozópappá. Utána megkezdte tanári munkásságát Kőszegen, majd Budapesten tanított az 1928/29.tanévben, ezután Győrbe került. 1940-48 között újra Budapesten tanár, az utolsó évben ő lett az ott megszervezett általános iskolánk igazgatója. Szaktárgyai a matematika-fizika voltak, de joggal mondhatta egyik tanártársa: nemcsak tantárgyakat tanított, hanem az általános műveltséget akarta megalapozni növendékeiben. Ezért módszere rokon volt a reneszánsz mesterekével: magyarázataiban, előadásaiban műveltsége egész kincsét tovább akarta adni. Kötetlen kitérései felejthetlenné maradtak tanítványainak. Nevelői alapállása a személyiség megbecsülése volt, s bár nem akart „szigorú tanár” lenni, nagy tudásának és jóakarátának elismerése hatásos fegyelmező eszköznek bizonyult.

Nemcsak rendi feladatörnek, hanem élethivatásnak tekintette a nevelést, Ezért 1946-ban a budapesti tudományegyetemen pedagógiából doktorátust szerzett, és különböző tudományos intézetekben mélyítette el tudását. Nagy figyelmet szentelt a fejlődéslélektan és neveléslélektan kérdéseinek, ezeket fontos alapvetésnek tartotta a pedagógus számára. Így érthető, hogy tanítványainak szülei is sokszor fordultak hozzá nevelési kérdésekkel.

Ilyen felkészültséggel került a pannonhalmi főiskolára tanárnak 1949-ben. Lélektan és pedagógia mellett egyes filozófiai tárgyakat is tanított (logika, kozmológia). Bár részletesen kidolgozott jegyzeteket is készített, órái a zmes értelmében vett előadások voltak. Mindig szem előtt tartotta, hogy hallgatói tanárok lesznek, ezért a nevelői-oktatói magatartás elveinek, gyakorlatának megalapozására minden tárgy keretében törekedett. Jegyzetei közül a Pedagógia érdemi meg elsősorban, hogy szakszerűen feldolgozzák és méltassák. A XIX-XX. századi neveléstanban alapvető Otto Willmann szellemében építi fel rendszerét. Részletesen kidolgozott művelődéseméletet nyújt, ebben figyelembe veszi a tudományok legújabb fejlődését is. Nyugodtan állíthatjuk, hogy kimagasló művet alkotott ezzel az 1953-ban elkészült jegyzetével.

1958 szeptemberében Balatonfüredre kerül mint a fürdőkápolna lelkésze. Teljes lélekkel végezte ezt a munkát, szentbeszédei az igényes hívő számára is gazdag anyagot nyújtottak.

1964-ben egészségi állapota miatt nyugdíjazását kérte, ettől kezdve Budapesten tartózkodott családi körben. Szellemi frissességét élete végéig megőrizte, érdeklődött a legújabb tudományos elméletek, eredmények után. Ezt tanúsítják a Vigiliában megjelent cikkei. Az utolsó („Tudnak-e a gépek gondolkodni?") ezzel a mondattal fejeződik be: „A lélektani elemzések és az automata rendszerek elméletének fejlődése alapján biztosra vehetjük, hogy egy lépéssel közelebb jutunk a legnagyobb rejtélynek, az emberi léleknek megismeréséhez.”

Személyes, két és fél évtizedes tapasztalatom alapján mondhatom: magam és sokan mások meg vagyunk győződve arról, hogy egy komoly szerzetesapri élet után az örökkévalóságban megnyíltak előtte a léleknek emberileg felfogható titkai.

Temetését Budapesten magam végeztem, a koncelebrált gyászmisét 17 rendtárrsal együtt mutattam be aznap. A piaristák kápolnája és folyosója zsúfolásig megtelt a kegyeletüket lerovó tanítványokkal.

Dr. Szennay András

MÁTRAI GYÖRGY GUIDÓ OSB

(1888 — 1975)

Rendtársunk Győr-Szentivánban született 1888.ápr.21-én, érettségi után öltözött be 1907.aug.6-án, pappá szentelték 1912.jún.29-én.

Matematikából és fizikából szerzett tanári oklevelet. Rendi működését Pápán kezdte meg mint gimnáziumi tanár 1912-ben. Hogy milyen szellemenben végezte tanári-nevelő munkáját, arra jó forrás a pápai gimnázium 1913/14.évi értesítőjében megjelent 60 oldalas értekezése: A cserkészés és az iskola. Részletesen elemzi a korviszonyokat, az ifjúság helyzetét, és erősen hangsúlyozza az ifjúsággal való önzetlen, áldozatos törődés fontosságát. Érdemes megemlíteni, hogy Pápán 1914-16 között elnöke volt a Keresztény Munkásnő Egyletnek.

1916-ban Tényőre került plébánosnak, és ettől kezdve — a Kőszegen töltött két tanári évet (1928-30) nem számítva — mindig lelkipáztorként működött. Bakonybél, Lázi, majd 1930-tól egészen nyugalomba vonulásáig, 1953-ig Tárkány voltak állomás-helyei.

Minden munkahelyén gondosan vezette a historia domus-t, tevékenységének pontos adatait onnam méríthetjük. A lelkek szolgálata mellett mindenütt gondja „Isten házának ékessége”. Láziban misszió tartásával kezdi működését, majd a templomot renováltatja, három új harangot szerez be. Tárkányban ő vezeti be az októberi szent-

olvasó-ajátosságokat, szívgárdát szervez, majd megalapítja Szűz Mária Szeplőtelen Szívének imatársulatát. Itt is sor kerül a torony festésére, a templomtető javítására, két új harang szentelésére.

Újságcikkeken, szentbeszédeken kívül egy ifjúsági regénye is megjelent. Még nyugdíjas éveiben is foglalkozott írással, amint mondta: maga kedvtelésére, mert könyv kiadására nem gondolt.

Lelkipásztori munkásságának alapja elmélyült imaélete volt: élete végéig rendszeresen megtartotta adorációs óráit, Szent József tiszteletére végzett ajátosságait. Az ebből merített erővel nyugdíjas korában is készséggel vállalkozott lelkipásztori kíségetésre.

Mindenki egyenes, szókimondó embernek ismerte, aki azonban nem feledkezett meg a felebaráti szeretetről. Így érthető az a tisztelet és megbecsülés, amelyet temetésekor tapasztalhattunk. Ezen Tárkányból szép számú küldöttség jelent meg.

Rövid betegség után hunyt el 1975.ápr.6-án, a győri bencés templom kriptájába temették el ápr. 9-én. Ez saját kívánsága volt, ezzel is kifejezésre juttatta a rendi közösséghez való ragaszkodását. Utolsó éveit rokonainál töltötte, a rendi ünnepek alkalmából azonban élete végéig eljött Pannonhalmára.

Confrater

Msgr. Dr. ZÁGON JÓZSEF
(1909 — 1975)

„Hallgassa meg mindig az embereket, bármilyen üggyel jönnek. A meghallgatás már önmagában nagy jótétemény” — ezzel a tanáccsal fogadta hivatalfőnöke, mikor központi szolgálatra rendelték be Győrbe. Zágon szívesen idézte ezt az első tanácsot, amit akkor kapott, és élete jellemzőjévé vált. Sokan kerestek nála meghallgatást, mert érezték, hogy érdeklik az emberek problémái. Bizalmat sugárzott egyénisége. Legutolsó hivatalfőnöke, Biaggio kardinális, halála másnapján, aug. 13-án a S.Maria in Trastevere bazilikában tartott szentmisén szívből jövő szavakkal emlékezett meg róla: élete olyan volt, mint a hegyi patak, amely vízával tisztít, táplál, üdit és örömet sugároz, — még ha ez az öröm nála sokszor hordta is a szelíd szomorúság könnyű fátyolát.

A hasonlat találó volt. Mert a hegyi patak energiát is jelent. Ő ebből sokat kapott a Teremtőtől. Hihetetlen munkabírása volt: pazarolta mindenfelé, mert nincsenek „kis dolgok”. Ideje volt vatikáni bélyegyűjtők kérésére válaszolni, és megköszönni azt a pár frankot, amit nagy művére, a római Szent István házra küldött egy adakozó. Nem fáradt bele a jótételembe; utolsó tíz éve, sok-sok betegséggel tarkítva, egyre több és nagyobb feladatot rakott a vállára, és ő, sokszor versenyt futva az idővel, dolgozott. Nem volt ideje megállni, míg az Úr hívása meg nem érkezett.

Energiával arányban állott teremő fantáziája. Mindig tele volt tervekkel. Egy-egy ügyre máról holnapra születtek nála az ideák. Rengeteg próbálkozást hozott ez magával: tíz ötletből eldobott nyolcat, megpróbálkozott a kilencedikkel, hogy végre megtalálja az igazit. Ilyenkor álmodozó benyomását tette, míg hirtelen felcsillanó szemmel és lelkesedéssel elő nem adta, amiben megoldást látott.

Mélyen és őszintén szerette az Egyházat. Büszke volt arra, amire lehetett, és egyénileg szenvedte végig, amit szenvednie kellett; s ez utóbbiban nem volt hiány. Igen érzékenyen reagált a belső bajokra, a romboló tendenciákra, a minimalizmusra. Nem volt „hivatalból” optimista ezeket a jelenségeket szemlélve; tudta, hogy a hit és az áldozat hiánya okozza őket, ahogyan Msgr. Kada ezüstmiséjén tartott beszédében kifejtette.

Epekövek, májgyulladás, három szívinfarktus, tüdőtágulás, krónikus bronchitis voltak egyéni keresztjei. Keveset panaszkodott és sokszor rejtette el betegségeit. Sőt úgy tűnt, mintha ezek több és jobb munkára sarkallták volna, mint aki érzi, hogy rengeteg a tennivaló és rövid az idő. A halálról szívesen beszélt, hogy úgy mondjam,

nemcsak érdekelte, mint a nagy titok, hanem bizonyos értelemben vonzotta is. Ez nem volt nála az öregek lemondása, hiszen energiáit tekintve fiatalos maradt mindvégig, hanem a „túlso part” vonzása. Persze ő is vallotta a harmadik infarktus nehéz pillanataiban: „az ember soha sincs egészen készen rá”.

Igy érte az agyvérzés július 11-én délután. Breviáriumban fel volt jegyezve aznapi miseintenciója, és a szalag a Hora mediát jelezte. Félfoldala megbénuult, beszélni nem tudott, de agya világos maradt végig. A vigasztaló és bátorító szavakat leintette, jelezte, hogy indul. Egy hónapig nézte az innsbrucki klinika betegszobájából a Nord-kette magas csúcsait, míg a magasságok magukhoz nem vonták, aug. 12-én. Kívánsága szerint a muffersi templom oldalában temették el, sok-sok magyar pap asszisztenciájával, augusztus 15-én, Nagyboldogasszony napján, a S.Maria Maggiore kanonokját.

Végrendeletében mindent az Egyházra hagyott, és így búcsúzott: „Ha valakit megbántottam, bocsánatot kérek; a magam részéről mindenkinek megbocsátok, ha valaki úgy érezné, hogy megbántott. Lelkemet a jó Isten igralmába ajánlom!”

Intimus

Dr. KÖLLER JÓZSEF PRELÁTUS

(1891 — 1975)

Máj. 14-én temette Burgenland népe és papsága a tartomány egyik legkimagaslóbb egyéniségét, Dr. Köller József apostoli protonotáriust, a korábbi apostoli adminisztrátúra provikáriusát, a pápai missziós művek ausztriai igazgatóját, az eisenstadti székeskáptalan tiszteletbeli kanonokját, nyugalmazott eisenstadt-felsőhegyi apátplébánost. 1975.máj. 7-én halt meg váratlanul agyvérzés következtében az irgalmasok eisenstadti kórházában.

Köller prelátus katolikus tanítócsaládból született 1891. márc. 29-én Zemendorf (Zemenye) községben, Eisenstadt közelében. Érettségi után püspöke (Győr) a bécsi Pázmáneumba küldte, ahol tanulmányai befejezéseként a teológia doktorává avatták. A Pázmáneumhoz élete végéig hűséges maradt. Az öreg pázmániták évi találkozóira szívesen eljárt.

Pappá az első világháború kitörésének évében szentelték. Rövid kápláni ténykedés után neki is frontszolgálatot kellett végeznie. Éveken keresztül tábori lelkészként működött. A háború befejezése után néhány évig még plébániai munkában volt, majd 1925-től a fiatal burgenlandi apostoli adminisztrátúra titkári teendőit végezte. 1928-tól 1941-ig Kleinfrauenhaid (Kisboldogasszony) plébánosa volt, közben 1930-tól esperesként a hasonló nevű kerület élén is állt.

1932. nov. 15-én Burgenland apostoli adminisztrátóra. Innitzer kardinális, bécsi érsek a provikáriusi tisztséggel ruházta fel. 17 éven keresztül látta el ezt a magas, de nem könnyű feladatot. Politikailag, gazdaságilag egyaránt nehéz évek voltak ezek, annál is inkább, mert hiszen Burgenlandban gyakorlatilag minden hiányzott az önálló egyházi adminisztrációhoz.

Köller prelátus nagy lendülettel fogott munkához. Ezekben az években létesült Bécsben a tartományi szeminárium, amelynek vezetését átmenetileg a provikárius maga vette kezébe. Eisenstadtban kisszemináriumot, valamint katolikus tanítóképzőt nyitott, sőt arra is volt gondja, hogy a Bécsben tanuló burgenlandi egyetemisták megfelelő otthonhoz jussanak. Közben 1941-ben az eisenstadt-felsőhegyi plébánia vezetését is átvette, amelynek 26 éven keresztül volt buzgó lelkipásztor. Utolsó nyolc életévét az Isteni Megváltó Leányai eisenstadti kolostorában házi lelkészként töltötte. Még nyugdíjas korának megérdemelt pihenését is hasznosan akarta felhasználni. Ugyancsak kapcsolatban maradt volt plébániájával is, ahol minden vasárnap órákat töltött a gyóntatószékben. Mindenütt igyekezett értékes munkát végezni. 1949-ben, amikor a tartomány első ízben önálló apostoli adminisztrátort kapott, Köller prelátust mégis mellőzték. Ez természetesen súlyosan érintette, de idealizmusát megtörni nem

tudta. Talán éppen akkor mutatkozott meg igazán lelki nagysága. Nem vonult félre, nem játszott a megsértettet, hanem a világ legtermészetesebb gesztusával folytatta buzgó munkáját plébániáján, és ajánlotta fel együttműködését az új apostoli adminisztrátornak (Dr. Schoiswohl).

Nagy Mária-tisztelő volt. 39 éven keresztül vezetett plébániákat máriás zarándokhelyeken. **A rózsafüzért sokat imádkozta és lelkesen propagálta. Mint Mária, ő is Isten eszközeként tekintette magát.** Nem uralkodni, de szolgálni akart. Biztosan meghallotta már közben Mesterének szavát: „Menj be urad örömeibe!”

Dr. Rácz Imre

NAGY JÁNOS VECSÉSI PLÉBÁNOS

(1907 — 1974)

Középiskolai tanulmányait a pesti piaristáknál, a teológiát a bécsi Pázmáneum növendékeként végezte. Zimányi Gyula, volt hittanára ajánlására fiatal hitoktató kora óta tevékeny részt vett a Hittanórok egyesületében, és a váci egyházmegyében végigjárt különböző beosztásaiból értékes tapasztalatokat rögzített a „Katolikus Nevelés” c. lapban. Plébános először Szolnokon, majd Soroksáron, végül Vecsés-Ujtelepen volt.

Soroksári plébánoskodása idején — 11 évvel a II. Vatikáni Zsinat előtt, és Magyarországon másodikként a bencés Szabina-kápolna után — szembemiséző oltárt épített a templom mellékkápolnájában. A gyerekeknek ott volt mindig a diákmise. Ezzel sikeresen alapozta meg a családiasságot, összetartást, ami az eucharisztikus nevelésnek annyira lényege. Furcsa élmény volt ott misézni, amikor a tíz éven aluli kisgyermekek szinte belenéztek a kehelybe. A mini-méretű kápolnához alacsony oltár, kis fehér gyóntatószék és egy színes tábla tartozott. Az utóbbin — az evangélium témájának megfelelően — változtatni lehetett a rajzokat. Lombfűrészből készült kis alakok voltak hozzá vagy beléje illeszthetők. Tehát nemcsak karácsonykor volt betlehem, hanem egész éven át. **A katekézist végző pap fölemelhetette, megmutathatta az evangélium szereplőit, és előadhatta beszédüket is.**

Nagy János papi lelkületét az élet többször is próbára tette. Váratlan fizikai vagy lelki csapásokkal minden keresztény, s főleg a pap találkozik az életben. Nála talán a legnagyobb 1956.január 12-én történt. Akkor volt az utolsó eddigi budapesti földrendés, amely főleg a pesti oldal déli részein okozott súlyos károkat. A soroksári templom is két helyen bedőlt, a vakolat lehullott, a villany kialudt, a reggeli mise közben sötét porfellegben úszott a templom. Az oltárra rádőltek a vázák és szobrok, sebesültek jajgatása hallatszott. Ugyanígy tönkrement a plébánia is, főleg az emelet, ahol a plébános szobái voltak.

Hogy még ugyanazon év húsvétjára mindezt sikerült rendbehozni, az már imádságos lelkületének és bizonyos patriarkális vonzóerejének csodája volt. A „patriarkális” szót nála több értelemben is használhatjuk. Már a családi életben szépen összetartotta testvéreit és azok gyermekeit. Azt is észrevette, hogy a húszeszes lélekszámúvá duzzadt hajdani falucsának, majd Pestbe olvadó külvárosnak ellátására két káplánjával — ekeken vannak. Pesten egyetemi tanulmányokat folytató fiatalabb papoknak adott támogatást, többször kosztot és szállást is, azok pedig készséggel jártak hozzá kiségni, főleg ünnepeken és első pénteken. S patriarkális volt olyan értelemben is, hogy lelki-családi központként élte a világ sok pontjára szétszóródott volt híveinek templomát. A hajdan németajkú falucska sok régi lakója más országokban hunyt el, — ezeknek nekrológiát mindig kifüggesztette. Másfelé jómódban élő volt hívei pedig átsegítették az egyházközséget a váratlan anyagi nehézségekben, mint az említett földrendés is volt. A rokoni látogatásra érkezők például 2, 5 vagy néha 10 kilós festékes dobozokat hoztak szülőföldjük templomának. Hasonló epizódokat lehetne felsorolni előző és következő állomáshelyeiről is. **Az Isten házáért való buzgóság föl-emeltette.**

Lotz Antal

Talán kevés huszadik századi piarista személyesítette meg jobban a nemes magyar piarista életeszmenyt, mint Bátor a ty. Így írom csak, „atyának”, mert legelső tanári évétől kezdve így hívták diákjai mind Budapesten, mind Debrecenben, — akkor, amikor a piarista tanárokat tanárurazták mindenütt. Már maga ez a kis árnyalat is látatja egyéniségét.

1900. március 18-án született Budapesten. Pesti piarista diák. Tanárai közül a fiatal Sík Sándor tett rá legnagyobb benyomást, ő jegyezte el lelkét egy egész életre a magyar irodalommal és a magyar cserkészettel. Talán ezért van az is, hogy legjobban Sík Sándor-i kategóriákkal érzékeltethetjük életének állomásait is. Egész életét összefoglalja ez a kérés: „A virágtalan, gyümölcstelen ágtól, — A meddőségtől, lanyhaságtól, — A naptalan és esőtelen égtől: — Ments meg, Uram, a szürkéségtől!” (Sík: Ments meg Uram.)

Errettségi után 1918-ban belépett a piarista rendbe. Noviciusmestere Walter János (I.Szolgalát 16,90.o.), aki nagy műveltségével, finom lelkületével megnyitotta szemét és szívét a lelki élet és az imádság szépségei és mélységei iránt. Egy életen át magával vitte, építgette, mélyítette Vácott kapott szerzetesi eszményét.

1923-ban szentelték pappá, s rögtön a rend legválogatottabb tanárai közé, a pesti gimnáziumba került. Itt a mester és a tanítvány közötti viszony még jobban elmélyült. A magyar irodalom nagy szeretete ellenére sem lett „irodalmár”, hanem minden lelkesedésével és erejével az irodalom erkölcsi-nemzetnevelési oldalát hangsúlyozta, Zrínyi, Széchenyi, Vörösmarty, Arany és Ady ihlete nyomán. A magyar cserkészetnek Sík Sándor után egyik legnagyobb egyénisége. Mikor az szegedi egyetemi tanár lett (1930), ő lépett helyébe Budapesten, és ő szervezte meg a „rover” és „vízi” cserkészet. Ma a külföldi cserkészet általában a felnöve gyermek számára a kamaszkorban és utána már nem tud sokat nyújtani. „Nem érdekes!” Az akkori kemény túrák, férfias mozgótáborok, sítáborok nemcsak hogy megragadták a fiatalok fantáziáját és érdeklődését, de fontos nemzetnevelési tényezővé is lettek: a magyar népdal, tánc, művészet, szociális megújulás apostolaivá tették a férfívő nőve fiatal. Bátor a Józsefnek ebben orszlánrésze volt.

A harmincas évek végén (1938) a rend debreceni intézetének lett igazgatója. Itt a kereskedelmi középiskola megszervezésével úttörő munkát végzett. Gondolata a magyar középosztály gazdasági átnevelése volt. Felnőtteknek tartott előadásaiival, falujáró programjával stb. a nemzet létkérdéseire irányította figyelmét.

A második világháború tábori lelkészeként 1945-ben hadifogságba esett. A Gondviselés csodás „véletlenjeinek” sorozata mentette meg. Sokszor mondta barátainak: „azért, mert a jó Istennek még terve volt velem.” És ekkor: „Életem útja közepén — Ó, ezt az édes utat hogy szerettem! — Akít az Isten küldött, hogy akarjon helyettem, — Új utat írj elmém.” (Sík S.) 1948-ban Bécsen, Rómán, Barcelonán át Bufalóba érkezik, az akkor már alakulóban lévő piarista település kiszemelt fejének. 1951-ben megalakul az első piarista ház Derbyben, New York államban. 1952-ben Gerencsér István rendtársával megalapítja a Magyar Piarista Diákszövetséget. Házfőnök, majd delegátus, 1960-tól pedig viceprovinciális. (Ekkor alakult a már négy házból — derbyi, washingtoni, buffalói, devoni — álló USA piarista csoport viceprovinciává.)

De az Atya, aki szíve vérével élte és szenvedte a problémákat, lassan egészségével fizetett. 1962-ben érte az első szívroham. Orvosa nyugalmat rendelt, de ő tovább folytatta tevékenységét: Washingtontól New Yorkig, Buffalóig, sőt Kanadáig — ahová csak hívták — magyar előadást tartott, misézett, a diákszövetségben kedves „öregdiákjai” között lelkesedett, lelkesített; cikkezett, kezdte írni pedagógiai könyvét meg a provincia történetét. (Egy szép irodalmi — magyar verselő lemezt is kiadott.)

1967-ben visszavonult a viceprovincia vezetésétől. Mint noviciusmester és később helyettes előjáró-prefektus szolgálta rendjét. 1970-ben „teljes nyugalomba” vonult vissza Devonba, — ami minden külön munkájának folytatását jelentette.

Március 3-ra virradó éjszakán kisebb szívroham érte. Nem vette észre, nem vette tudomásul. Megmisézett szokása szerint, de reggelije után kihagyott a szíve. Házfőnöke azonnal kórházba vitte, de a négy orvosszakértő már nem tudott rajta segíteni. „Mindig szerettek benneteket, sokat imádkoztam értetek, — ne felejtsetek el imáitokban!” Ezek voltak utolsó szavai.

Még megérte álma valóra válását, a viceprovinciának teljes jogú provincia rangjára való emelését, 1975.január 16-án.

A devoni diákság és a rendház március 6-án vette körül koporsóját temetési gyászmiséjén. Még aznap első alapítási helyére, Derbybe vitték földi maradványait. Püspöki koncelebrált misével az ottani rendi sírhelyen temették el, Mesterének, Sík Sándornak szavai kíváncsnak feliratul élete sírkövére: „...szépen éltem, Igaztól, jótól, széptől sose féltsem” (Örökösök).

Munkatársa

VÉKEY KÁROLY PIARISTA

(1892 — 1975)

A klasszikus-humanisztikus gimnázium neveltje volt, s az évszázados hagyományokban gyökerező, keresztény ötvözetű klasszikus humanizmus elkötelezettje lett és maradt élete végéig. Annak a piarista nemzedéknek derékhadához tartozott, amely szolid tanári munkájával vívott ki magának általános megbecsülést a két világháború közti Magyarországon. Az Ige szolgálatának tudatában tanított igeragozást és consecutio temporumot, írt tankönyvet és szerkesztett szótárt.

1892.május 5-én született Cegléden Vézner Károly sekrestyés gyermekeként. (Családnevét 1939-ben magyarosította Vékeyre.) Tizenöt éves korában lépett a piarista rendbe. A budapesti Kalazantinumban végzett. 1915-ben szentelték pappá, ugyanebben az évben szerezte meg latin-görög szakos tanári oklevelét. Tanári működését Szegeden kezdte. Egy osztályt teljesen végigvezetett, egy másiktól negyedikes koruk után búcsúzott el 1926-ban, hogy Budapestre helyezve folytassa munkáját. Szegedi éveit alatt elsősorban szaktárgyait tanította, de hittant, természetrajtot, görög-pótló irodalmat is. (Tegyük mindjárt hozzá: később Pesten magyart, történelmet, művészettörténetet, sőt szükséghelyzetben egy félévig még matematikát is.) A helyi sajtóban megjelent cikkei, az iskolai értesítőben közölt tanulmányai, egyházi és világi ünnepeken mondott beszédei egyrészt sokirányú érdeklődéséről, másrészt a város szellemi közéletébe való bekapcsolódásáról tanúskodnak. A szegedi Dugonics Társaság igazgatósági tagjává választja. Fő gondja azonban az iskola: „játék-felügyelőként” hetenként többször viszi át tanítványait Újszegedre testnevelő játékokra, uszodába. Rászoktatta neveltjeit, hogy egy eldobott papír is bántás a szemüket (az ő osztálya mindig első volt a tisztaságban), s ugyanígy minden diszharmonia, ami az élet rendjét csúfítaná. Évekig vezeti a Segítő Egyesületet: a szegénysorsú tanulók tankönyvellátását, ruhával-cipővel való segítőzését intézi.

Budapesti működésének első felét (1948-ig) a tanítás és a rendi, majd az egyetemi tanárképző intézetben végzett munka tölti ki. Ebben az időben írja Anthologia lyrica c. latin olvasókönyvét a gimnázium V.o. számára, fordítja le Szent István intelmeit a Szent Imre Emlékkönyvbe, s adja ki latin-magyar szótárát. Egyetemi lektorként a latin nyelv és irodalom tanításának módszertanát adja elő.

Írásos és szóbeli megnyilatkozásait egyaránt nagy olvasottság, elegancia és műgond jellemezte. Óráin is — fordítás közben — igyekezett rákapatni tanítványait a legtalálhatóbb szó („le mot propre”) megelégsének izgalmas gyönyörűségére, s értett hozzá, hogy az egész osztály bevonásával valóságos hajtóvadászatot rendezzen a legmegfelelőbb kifejezés elcsipésére. Sokadik éves érettségi találkozókon is megemlegetik, hogy Vergílius egy bizonyos sorában a tehenek nem legelésznek, nem is bolyonganak, hanem: széledeznek. — A hagyományos középiskolai kereteken

belül maradvá, elsősorban az oktatás adta lehetőségekkel élve nevelt. Finom utalásai nyomán a klasszikus eposzok hősei nem egyszerűen az „anima naturaliter christiana” példáiává, valóságos „pedagógiai eisz Kriszton”-ná váltak. A honvágy győzötte Odüsszeuszot és a nyugtalan szívű Augustinust, a „pius Aeneas”-t és az „ad maius pietatis incrementum” törekvő piarista kisdíjakot valami mély lelki rokonság fűzte egymáshoz. De nem mindig és nem minden tanítványa volt mindenre elég fogékony, s Vékey tanár úr olykor szinte a kiskacsákat kiköltő kotlórs riadt aggodalmával döbent rá, hogy „fiai” más, őket jobban vonzó vizekre (cserkészet, sport, barkácsolás) eveznek, ahová már nem tudja követni őket. Saját pedagógiai és didaktikai elveit, mintegy hitvallását, jellemző módon a tanári munka hétköznapijaiban születtet alkalmi írása, egy tanárjelölt próbatanításáról készült — meglehetősen szigorú — bírálata őrizi a legtömörebben: „Nincs kész és tökéletes tanár. Mindnyájan csak törekszünk a tökéletesebb felé. Az önelégült és korlátozott nyárspolgár büszke lehet látszólagos eredményekre, s elhitetheti magával, hogy a saját patentjában megtalálta a bölcsek követét, a valóságban azonban száraz hivatalnok marad élete végéig az iskolában is. Csak akiben él a művészi elégedetlenség, az az isteni nyugtalanság, mely őrzi jobbról jobbra, mely lelkiismerete előtt mér le minden órát, mely érzékeny minden érintésre, akár a tanulóktól jön, akár föntől; aki lát és hall és olvas és nem szűnik meg tanulni s előbbre menni: szóval akiben feszül a hivatás pathosa, csak az lehet jó tanár.”

Szerzetesiskolákban több ízben problémát okozott a diáknak is, szülőnek is, de még a diákot odavezető volt lelkiatyának is, hogy nem tudták, mit kell látniuk a tanárban: Csak szaktanárt? Papot? Vagy mindkettőt? Vékeynek sikerült eljuttatnia erre a szintézisre, és növedékei módját is rávezette. Tudott tankönyveket magyarázó, sőt író szakember lenni — és ugyanakkor megértető gyóntatója is diákjainak. Asztalán mindig ott lehetett találni a legújabb irodalmi szaklapokat is, de a legfrissebb teológiai könyveket is. És hazánkban talán elsőnek ő dolgozott ki minta-beszéddvázlatokat a holland katekizmus alapján. A katedra nem elszakította az élettől, hanem még közelebb vitte.

1948-tól a Budapest herminamezői plébánián lett segédlelkész. 1952-től nyugalomban élt, de csak hivatalosan, egyébként a rendi teológián két tárgyból is vállalt előadásokat: retorikából és pedagógiából, s ezt 1963 júniusáig igen lelkiismeretesen folytatta. Előadásait most is a szellemesség és igényesség jellemezte. Nem győzte eléggé hangsúlyozni a példaadásnak, az élet és a tanítás egybevágásának fontosságát. Szinte mottószerűen idézte: „Wer lehren will, der muss etwas können; wer erziehen will, der muss etwas sein” (Willmann). Sokáig ő mondta vasárnaponként a 1/2 8-as szentmisét; hívei szerették hallgatni finoman, intelligensen megszerkesztett, mély mondanivalót tartalmazó prédikációt.

1973 karácsonya óta egyre többet betegeskedett. Tanítványaival folytatott széleskörű levelezése egyre inkább egyoldalúvá vált, neki azonban igen nagy öröme szolgált. Hasonlóképpen látogatásai is, köztük Bálint Sándor néprajzprofesszoré, majd meg budapesti tanítványa, Örkény Istvánnak róla szóló elismerő megnyilatkozásai a televízióban, utóbb a Magyar Nemzetben. 1974 szilveszter estéjén agyagörcs döntötte ágyba. Újév napján tiszta öntudattal felvette a szentkenetet. Január 5-én este csendesen elhunyt.

Hálás tanítványa

KLIVÉNYI LAJOS (1887—1975)

A csanádi egyházmegye nagy egyénisége és nesztora távozott vele az élők sorából. Battonyán született pedagógus családból. Gimnáziumi tanulmányai után a temesvári szeminárium növendéke lett. Ott szentelte pappá 1909-ben Csernoch János

akkori csanádi püspök. Rövid ideig Kisiratoson, majd 10 évig Makón volt segédlelkész. Alig tíz éves kétegyházi és dombegyházi plébánossága után 1933-ban szülőfalujába került plébánosnak. Előbb kerületi esperes, majd marosontúli főesperes lett. Otthon aggodalommal nézte a régi kis templomot, s mindjárt megszületett benne a gondolat, hogy a tízezer lelket számláló egyházközségnek újat épít. Bámulatos szervező készségével el is érte, hogy a budapesti eucharisztikus világkongresszus évében már állt az új, székesegyháznak is beillő barokk templom. 1939-ben konszekrálta Glattfelder Gyula püspök. Ekkor lett a plébánosból c. battonyai prépost. Ereje teljében még színházteremmel és mozival felszerelt kultúrházat is épített. További terveit a háború állította le.

Szervező készsége megmutatkozott buzgó lelkipásztori munkájában is. Volt idő, amikor az első pénteki áldozók száma felülhaladta az ezret. Fiatal munkatársainak jósaős főnöke, nevelője és atyja volt. Mindig ő volt az első a munkában. Nem küldte, hanem hívta őket: „Tisztelendő urak, jöjjenek és csináljuk!”

1952-ben Kevermesen lett plébános. Ott is élt benne a tettvágy, és legfőbb gondja volt a lelkipásztori munka mellett a templom és plébániaépület karbantartása. Csak 83 éves korában ment nyugdíjba, amikor már végleg elgyengült. Az elmúlt évben még megünnepelte a ritka jubileumot, vasmiséjét. Nyugdíjas korában is tanított: példamutatóan készült a halálra. A Gondviselés mindvégig megőrizte szellemi frissességét. Rövid betegség után szenderült el az Urban.

Mindig szeretettel vették körül paptársai és hívei, ami temetésén is megnyilvánult. Főpásztorának, dr. Udvardy József megyéspüspöknek vezetésével — a nyári szabadságolások ellenére — paptársainak koszorúja vette körül koporsóját, a gyászoló hívek pedig megtöltötték a hatalmas templomot. A püspök koncelebrált szentmisét mondott, és a temetést is maga végezte. Holttestét az általa épített templom kriptájában helyezték el. Róla is áll a mondás: „Te saxa loquuntur”.

Volt munkatársa

AKI A TITANIC ELSÜLLYEDÉSEKOR MEGMENEKULT

„Közelebb, közelebb, Uram, hozzád” — énekelték paptársai Horváth Dénes temetésén, mert egy régi, igaz emlék fűzi élettörténetét a Titanic hajó katasztrófájához, amelyen a süllyedő utasok ezt énekelték.

A gyászjelentésben csak ez áll: Horváth Dénes róm.kat.ny.tábori alezredes-esperes, középiskolai tanár, nyugd. áldozópap, életének 83. évében, 1975.ápr.3-án, hosszú szenvedés után, a betegek szentségével megerősítve, az örök hazába költözött.

Dini bácsi a székesfehérvári nyugdíjas papi otthonban élte le utolsó éveit. Így becéztük, mert olyan kedves, barátságos volt mindenkihez. Mindig érdeklődéssel hallgattuk régi élményeit, de legmeghatóbb volt, amikor diákkori élményét mondta el a Titanic elsüllyedéséről:

„Pontosan húsz éves voltam, egyetemista diák. Állami ösztöndíjamból kaptam egy hajójegyet 1912-ben, hogy Amerikába utazzam tanulmányútra. Círusz Géza egyetemi tanár is velem volt.

Gondolhatjátok, mekkora öröm ért, mikor megtudtuk, hogy a Titanic hajóra kapunk jegyet. Ez a luxushajó ekkor indult el első útjára. Minden létező kényelemtől és szépségtől tündöklött. Április volt, gyönyörű szép tavaszi, napos idő, amikor hajónk a vidám utasokkal elindult. Azt mondták, 2224-en vannak rajta.

A hajón zenebona, tánc, vigalom. Mi is belekapcsolódtunk az esti és éjszakai mulatozásba.

Egyszer csak a mulatozás tetőfokán, késő éjjel, valami sivitó hangot hallunk. Vészjelzés! A hajó egy jéghegynék ütközött, és váratlan gyorsasággal süllyedni kezd...

Ma is magam előtt látom a sír, zokogó, jajveszékélő tömeget. Majd előállt a hajó lelkésze: „Emberek, mentsétek meg lelketeket!” Az utasok ég felé emelték kezüket, bűnbánatot tartottak. Hallottam a pap feloldozó imáját. Utána megnyugodtam. Megbékélve vártam a véget, a halált.

A vészjelzések után hajónk egyik része levált, és elsüllyedt. Ekkor 711 ember került a tengerbe. Megfulladtak. Utána még több száz lett a tenger áldozata. Olyan is volt, aki magától ugrott be a tengerbe. Biztosan megőrült a félelemben... Az S.O.S. vészjelzések szüntelenül áradtak a roncshajórészről, ahol mi vesztegeltünk. Pillanatok alatt minden mentőcsónakot üzembe helyeztek. Legelőször az édesanyákat és kisgyermeküket mentették meg. Kis idő múlva megérkeztek a tengeren lévő közeli kis hajók is, és ezek is gyors mentéshez fogtak. Engem a Kárpátia nevű hajóra vettek fel, és szerencsésen partot értem Cirbusz tanár úrral együtt.

Amerikába nem jutottam el soha... Hanem itt fogadtam meg, hogy pap leszek Életem legyen szüntelen hálaáldozat a jó Istennek megmentésemért."

Galamb Imre

Dr. BALYI KÁROLY FERENC O.PRAEM.

(1897 — 1975)

Egy szolnoki fűtőházi géplakatos népes családjában legidősebb fiúként született 1897-ben. A gimnázium nyolc osztályát Nagyváradon mint a Szent József intézet bentlakó növendéke a premontrei gimnáziumban kitűnő eredménnyel végezte el. Itteni tanulmányai alatt két, egész életére kiható indítást kapott. A szerzetespapi élet felé hittanára, Szilágyi Dózsa, Nagyvárad és Erdély katolikus életének egyik ébresztője irányította. S hogy 1915-ben a premontrei rendbe lépve a jászóvári noviciátus után a számtan-fizika szakot választotta, abban nagy része volt a váradai gimnázium neves fizikusának, dr. Károly Irénnek, akit a magyar rádiótechnika és a radiológia úttörőjeként még ma is gyakorta emlegetnek a tudományos szaklapok. E két példakép hatása nemcsak az elindulásnál, de további működésében is kimutatható. Ahogy annak idején tanára Váradon, ő is Gödöllőn a rendes tanítási órákon kívül fizikai szakkörökben, ismeretterjesztő előadásokon foglalkoztatta tanítványait, hogy megszerettesse velük a sok diák számára egyébként oly félelmetesnek látszó matematikát és fizikát. Ő is talált rá időt és módot, hogy a középiskolai tanítás mellett egyetemi szinten művelje a kristályok fizikáját; magántanári habilitációja a szegedi egyetemen csak a közbejött események miatt maradt el.

Abban viszont, hogy 1948-ban, tanári munkája megszűnése után, helyt tudott állni a lelkipásztorkodás terén is, egykori hittanárának példáját követte, aki a nagyváradai gimnázium bezárása után rendtársait „contemplata tradere” jelszóval a pasztoráció felé irányította. 1948-ban elvállalta a szolnoki várplébánián a kápláni teendők végzését. Ebben az új munkakörben nagy segítségére volt principálisa, Sebestyén Sándor, Szolnokon lakó nővére házában pedig szerető otthonra talált. 1960-tól kezdve már mint a váci egyházmegye nyugdíjasa a barátok templomában végzett szorgos kiegészítő munkát. Itt mutatta be aranymiséjét is 1971-ben. Gyengülő egészsége miatt 1975.júl. 1-e után püspöki engedélyt kapott az otthoni misézésre. Mintha érezte volna, hogy közel a vég, sietett befejezni utolsó tanulmányát „Az ötvözetek fényvisszaverő képességéről”. Aug.11-én reggel még misézett, este az agyvérzés jelei mutatkoztak rajta, másnap felvette a betegek szentségét, és 13-án csendben elhunyt. Dr. Vajda József váci segédpüspök temette el szülővárosában; a sírnál paptársai, a szolnoki hívek, vér szerinti és rendi testvérei nevében Sebestyén Sándor esperesplébános búcsúzott el a nagytudású, de mindig alázatos szerzetes paptanártól.

Confrater

Helyreigazítás. 1) A 26. sz. „Halottaink” rovatában szereplő Lehel Ignác esperesplébános nem Párizsban, hanem a (Tolna megyei!) Páriban halt meg. (A különbség írásban csak két betű...)

2) A Dr. Gáspár Pálról megjelent nekrológgal kapcsolatban Dr. Gáspár János a következők közlését kéri: A nekrológnak csupán adatai származnak tőle, amelyeket Szentiványi Dezsővel az ő kérésére közölt. Bátyja jellemzésével nem ért egyet.